



**TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI**

ISSN-1300-0071  
NİSAN-TEMMUZ 2022  
SAYI: 137

# TARIM VE MÜHENDİSLİK



# TARIM VE MÜHENDİSLİK

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YAYIN ORGANI-ÜÇ AYDA BİR YAYINLANIR  
YEREL SÜRELİ YAYIN ISSN-1300-0071

## SAHİBİ

Baki Remzi SUIÇMEZ

## SORUMLU YAZIŞLARI MÜDÜRÜ

Doç. Dr. Yener ATASEVEN

## YAYIN KURULU

Dr. Ali ŞENAY

Nevzat ÖZER

Özgür Cemile GÖKTAŞ KÜÇÜK

## BİLİM KURULU

Prof. Dr. Ahmet ÇOLAK  
Prof. Dr. Ali Rıza ÖZTÜRKMEN  
Prof. Dr. Celalettin KOÇAK  
Prof. Dr. Cem ÖZKAN  
Prof. Dr. Dilek BOSTAN BUDAK  
Prof. Dr. Dursun BÜYÜKTAŞ  
Prof. Dr. Erkan YASLIOĞLU  
Prof. Dr. Ertuğrul AKSOY  
Prof. Dr. Gökhan ÇAYCI  
Prof. Dr. Gökhan SÖYLEMEZOĞLU  
Prof. Dr. Hasan SİLLELİ  
Prof. Dr. Haydar ŞENGÜL  
Prof. Dr. İbrahim ORTAŞ  
Prof. Dr. Kemal BENLİOĞLU  
Prof. Dr. Mehmet ERTUĞRUL  
Prof. Dr. Serap PULATSÜ

Prof. Dr. Tacettin YAĞBASANLAR  
Prof. Dr. Uygun AKSOY  
Prof. Dr. Zeliha BARUT  
Doç. Dr. Barış Bülent AŞIK  
Doç. Dr. Eylem POLAT  
Doç. Dr. İlknur MERİÇ TURGUT  
Doç. Dr. Okan DEMİR  
Doç. Dr. Yener ATASEVEN  
Doç. Dr. Ziya DURLUPINAR  
Dr. Öğr. Üyesi Cemal POLAT  
Dr. Erol ÖZKAN  
Dr. Fevzi ÇAKMAK  
Dr. Tefik TÜRK  
Dr. Zeki OYMAK  
Dr. Züleyha OĞUZ

**YAYINA HAZIRLAYAN:** Funda GACAL-ZMO **GRAFİK TASARIM:** R. Figen KURAL-ZMO

Kapak Fotoğrafı: R. Figen KURAL

## YÖNETİM YERİ

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Karanfil Sokak 28/18 Kızılay / ANKARA  
Tel: 0 312 425 05 55 | Faks: 0 312 418 51 98 | www.zmo.org.tr | zmo@zmo.org.tr

## BASIM

Tam Pozitif Reklamcılık ve Matbaacılık İç ve Dış Tic. Ltd. Şti.  
Çamlıca Mahallesi Anadolu Bulvarı 145. Sokak 10/11 Yenimahalle/ANKARA  
Tel: 0312 397 00 31 | Faks: 0312 397 86 12  
pozitif@pozitifmatbaa.com

1000 Adet Basılmıştır. Eylül 2022

## YAZI YAYIN KOŞULLARI

Gönderilen yazılar yayınlansın, yayınlanmasın yazarına geri verilmez. Özgün derleme yazılarda fikir ve görüşler yazarına, çeviriden doğacak sorumluluklar ise çevirene aittir. Ziraat Mühendisleri Odası ve Tarım ve Mühendislik Dergisi yazılardan hiçbir şekilde sorumlu değildir. Yayın Kurulu gönderilen yazı üzerinde gerekli gördüğü değişikliği yapmaya yetkilidir. Dergide yayınlanmış yazılar kaynak gösterilmek koşuluyla başka yayın organlarında kullanılabilir ya da aktarılabilir.

# İÇİNDEKİLER

<b>SUNUŞ</b> .....	<b>3</b>
<b>KÜRESEL ISINMA ve SU KAYNAKLARI ÜZERİNE ETKİLERİ</b> .....	<b>6</b>
<i>Prof. Dr. Dursun BÜYÜKTAŞ</i>	
<b>BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE TARIMIN DURUMU</b> .....	<b>11</b>
<i>Dr. Murat ALKAN</i>	
<b>TARIMSAL YAYIM ELEMANLARI ve LABORATUVAR SORUMLULARININ TOPRAK ANALİZ DESTEĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (EDİRNE VE TEKİRDAĞ İLLERİ ÖRNEĞİ)</b> .....	<b>22</b>
<i>Dr. Erol ÖZKAN, Doç. Dr. Başak AYDIN, Dr. Emel KAYALI, Volkan ATAV</i>	
<i>Dr. Mehmet Ali GÜRBÜZ, İlker KURŞUN, İhsan Engin KAYHAN</i>	
<b>TARIMSAL ÜRÜNLERDE KALINTININ ÖNLENMESİNE YÖNELİK ÜLKESEL OLARAK YAPILMASI İSTENİLEN ÇALIŞMALAR ve 2022 YILINDA YASAKLANAN BİTKİ KORUMA ÜRÜNLERİ</b> .....	<b>29</b>
<i>Neşe TEZER</i>	
<b>AYDIN'DA TOPRAK TALANI</b> .....	<b>33</b>
<i>Dr. Zeki OYMAK</i>	
<b>BASIN AÇIKLAMALARI</b>	
<i>KADINLAR: GÜCÜN ARKASINDA KALAN DEĞİL, GÜCÜN TA KENDİSİDİR!</i> .....	<b>36</b>
<i>EŞİT ŞARTLAR ve EŞİT İMKÂNLAR ile BİRLİKTE DAHA GÜÇLÜ OLABİLİRİZ!</i> .....	<b>36</b>
<i>48. DÖNEM OLAĞAN GENEL KURULU SONUÇ BİLDİRGESİ</i> .....	<b>38</b>
<i>MESLEKTAŞIMIZMEHMET İRFAN MUTLUAY'IN YANINDAYIZ!</i> .....	<b>41</b>
<i>TARIM PLAFORMU YAŞANAN SORUNLARIN KALICI ÇÖZÜMLERİ İÇİN BİRLİKTE MÜCADELE EDECEK!</i> .....	<b>42</b>
<i>İRFAN MUTLUAY YALNIZ DEĞİLDİR!</i> .....	<b>45</b>
<i>UNUTULMAZ GEZİ'Yİ SELAMLİYORUZ</i> .....	<b>47</b>
<i>ÜRETEMEMEK Mİ? ÜRETTİRİLMEMEK Mİ? İŞTE BÜTÜN MESELE BU! ÜRETİCİ DE MUTSUZ... TÜKETİCİ DE MUTSUZ "14 MAYIS DÜNYA ÇİFTÇİLER GÜNÜ" !...</i> .....	<b>48</b>
<i>48. DÖNEM I. DANIŞMA KURULU SONUÇ BİLDİRGESİ</i> .....	<b>50</b>
<i>KUTLARKEN DÜŞÜNMEMİZ GEREKEN BİR BAYRAM! TOPRAK BAYRAMI!</i> .....	<b>54</b>

# SUNUŞ



## Merhaba Sevgili Meslektaşlarım,

Tarım ve Mühendislik Dergimizin 137. sayısı ile sizlerle yeniden buluşmaktan büyük mutluluk duyuyoruz. Hepinize, şahsım ve Yönetim Kurulu üyesi arkadaşlarım adına en içten sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Sevgili Meslektaşlarım, ODA'mızın 48. Dönem Olağan Genel Kurulu 19 Mart 2022 Cumartesi günü Kocatepe Kültür Merkezi'nde, seçimler ise 20 Mart 2022 Pazar günü ODA lokalimizde gerçekleştirildi. Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim, Denetleme, Onur Kurulu adayları ile TMMOB Yönetim Kurulu, Yüksek Onur Kurulu, Denetleme Kurulu adaylığı ve Üst Kurul Delegeleri için iki ayrı liste, "Çağdaş Ziraat Mühendisleri Grubu (Mavi Liste)" ile "Birliğe Çağrı Grubu (Yeşil Liste)" seçime katıldı. ODA'mızın

Ana Yönetmeliği'nin ilgili hükümleri uyarınca yürüttüğümüz Genel Kurul süreci, demokratik bir olgunluk ve örgütlülük bilinciyle tamamlandı. Bu süreçte "Çağdaş Ziraat Mühendisleri Grubu (Mavi Liste) olarak üyelerimizden aldığımız destek ve güven ile yolumuza devam edecek olmanın mutluluğunu, onurunu yaşadık ve biliyoruz ki daha çok gidecek yolumuz, daha çok yapacak işimiz var.

Yeni Yönetim Kurulumuz, 68 yıllık onurlu bir geçmişe sahip olan ODA'mızı, gurur duyacağımız yeni başarılarla gelecek günlere taşıyacaktır. Genel Kurul'a katılarak, ODA'mızın yeni yönetim organlarının belirlenmesinde söz sahibi olan tüm delegelerimize sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu süreçte; tarım ve gıda sektöründe yaşanan sorunların çözülmesine ve doğayı korumaya yönelik çalışmalar yürüten meslek odaları, sendikalar, dernekler, kooperatifler olarak; ülkemizin tarım politikalarının kamu yararını ve toplum çıkarını esas alarak ekolojije duyarlı ve halkın refahına dayalı olması gerektiği düşüncesiyle 20 adet kurum ve kuruluş olarak "Tarım Platformu"nu kurduk. 81 ilde ortak hareket edecek Tarım Platformu kuruluş amaçlarını açıklamak üzere 2 Nisan 2022 Cumartesi günü ODA'mızda bir basın toplantısı düzenledik. Basın temsilcilerinin yoğun katılım sağladığı toplantıda basın açıklaması metnini dönem sözcüsü olarak kamuoyuna açıkladık.

TMMOB ve bağlı ODA'lar olarak "1 Mayıs Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü"nü, 1 Mayıs 2022 Pazar günü tüm yurttta coşkuyla kutladık.

ODA'mızın desteklediği, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi 16. Öğrenci Etkinlikleri Haftası 10-11-12 Mayıs 2022 tarihlerinde gerçekleştirildi. Etkinlik kapsamında ODA'mızın yayınlarının bulunduğu stant katılımcılar tarafından yoğun ilgi gördü ve çok sayıda öğrenci ZMO-Genç'e üyelik başvurusunda bulundu.

TMMOB ve bağlı Odaların Gezi Davası'na karşı başlattığı "Adalet Nöbeti" kapsamında Ankara'da ve çeşitli illerde değişik tarihlerde ODA olarak nöbeti devraldık.

ODA'mızın yürüttüğü çalışmalarını değerlendirmek, önümüzdeki süreçte yapmayı planladığımız çalışmalar hakkında önerilerini almak üzere İl Temsilcilerimiz ile 20 Mayıs 2022 Cuma günü 19.00-21.30 saatleri arasında Zoom üzerinden çevrimiçi olarak bir toplantı düzenledik.

ODA'mızın 48. Dönem I. Danışma Kurulu Toplantısı'nı, Ana Yönetmeliğimizin 45.ve 46. maddeleri gereği, geçmiş dönem ODA Başkanlarımız, Genel Merkez Yönetim Kurulu asıl ve yedek üyelerimiz, Onur Kurulu ve Denetleme Kurulu asıl üyelerimiz, Şube Başkanlarımız ve Saymanlarımız, TMMOB organlarındaki temsilcilerimiz ve Genel Merkez çalışanlarımızın katılımıyla 25 Mayıs 2022 Çarşamba günü TMMOB Makine Mühendisleri Odası Eğitim ve Kültür Merkezi'nde gerçekleştirdik.

Üst Birliğimiz Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) 47. Olağan Genel Kurulu, 26-28 Mayıs 2022 tarihinde TMMOB'a bağlı Oda delegeleri ve konukların katılımı ile Kocatepe Kültür Merkez'inde gerçekleştirildi. Geniş katılım sağladığımız Genel Kurul sonrası 29 Mayıs 2022 tarihinde Teoman Öztürk Öğrenci Evi'nde yapılan seçim sonuçlarına göre, bu dönem ODA'mızı TMMOB Yönetim Kurulu'nda Özden GÜNGÖR, Yüksek Onur Kurulu'nda Şihat ŞENGAL temsil edecek.

Sevgili Meslektaşlarım, 1980 yılından beri kesintisiz olarak yayınlamaya devam ettiğimiz dergimizin bu sayısında da mesleğimiz ve meslektaşlarımız için önemli olduğunu düşündüğümüz makalelere ve ODA'mızın basın açıklamalarına yer verdik. ODA'mızın gerçekleştirdiği diğer etkinliklere ayrıntılı olarak web sayfamızdan ve Haber Bülteni'nden ulaşabilirsiniz.

Dünyada ve ülkemizde küresel ısınma, hızlı nüfus artışı ve kentleşme nedenleriyle kullanılabilir sulama suyunun miktarının ve kalitesinin azalması bitkisel üretim miktarını doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle çevreyi kirletmeyen, ürün miktarında ve kalitesinde artış sağlayan teknolojiye dayalı sulama yöntemlerinin kullanılması gerekmektedir. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümü Öğretim Üyesi, Antalya Şubemizin Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Dursun BÜYÜKTAŞ tarafından hazırlanan “Küresel Isınma ve Su Kaynakları Üzerine Etkileri” başlıklı makaleyi okuduğunuz zaman, tarımın bir bilim dalı olduğu ve bilimin, teknolojinin üretici ile buluşmasında ziraat mühendislerinin istihdam edilmesinin ne kadar gerekli olduğu konusunda hemfikir olacağımıza inanıyorum.

Tarım sektörünün merkezi planlamalarla birlikte ulusal bir politika olarak yürütülmesi gereklidir. Merkezi politika ve uygulamaların yerel politikalar ile desteklenmesi ve yerel yönetimlerin, özellikle belediyelerin bu süreçte rol alması önemlidir. Yerel yönetimlerin rolü, merkezi politikalarla uyumun yanında yerele özel uygulamaların ön plana çıktığı günümüzde, bu konuyu Bursa Şubemizin Yönetim Kurulu Sayman Üyesi Dr. Murat ALKAN kaleme aldı. Geniş bir perspektiften hazırlanan Büyükşehir Belediyelerinde Tarımın Durumu (Hatt-ı Tarım Yoktur Sath-ı Tarım Vardır. O Satıh Bütün Vatandır.) başlıklı makaleyi sizlerin beğenisine sunuyoruz.

“Tarımsal Yayımların ve Laboratuvar Sorumlularının Toprak Analiz Desteğine İlişkin Görüşleri Üzerine Bir İnceleme” başlıklı makale ise Kırklareli İl Temsilcimiz Dr. Erol ÖZKAN ile Doç. Dr. Başak AYDIN, Dr. Emel KAYALI, Volkan ATAV, Dr. Mehmet Ali GÜRBÜZ, İlker KURŞUN, İhsan Engin KAYHAN tarafından hazırlandı. Anılan kişilerce toprak analizi desteklerinin tüm yönleri ile geniş boyutlu olarak araştırılması ve daha etkili olabilecek yöntemlerin ortaya konulabilmesi için ülkesel bir araştırma projesi yürütülmüş ve sonuçlandırılmıştır. Bu makalede, söz konusu araştırma kapsamında yürütülen bir alt projede ele alınan ve konunun çiftçilerin haricindeki farklı kesimini oluşturan ilgililerinden derlenen veriler üzerinden bir inceleme ve değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır. Çarpıcı sonuçları olan bu makaleyi merakla okuyacağınıza inanıyorum.

Bitkisel üretimin önemli sorunlarından biri de hastalık, zararlı ve yabancı ottur. Bu etmenler içinde bulunan ve besinlerimize ortak olan zararlılara karşı savaşta başarılı olabilmek için zararlı etmenleri tanımak ve onlar hakkında temel bilgilere sahip olmak gerekir. Kısacası bitkisel üretimi artırmak, korumak ve kalitesini yükseltmek amacıyla, bitkileri hastalık, zararlı ve yabancı otlardan koruma olarak tanımlayabileceğimiz “bitki koruma” faaliyetleri insanoğlunun besinlerinin sürdürülebilirliği açısından önemli yer tutmaktadır. Bitki Koruma Ürünleri konusunda meslektaşlarımız için önemli bir kaynak veri olan “Tarımsal Ürünlerde Kalıntının Önlenmesine Yönelik Ülkesel Olarak Yapılması İstenilen Çalışmalar ve 2022 Yılında Yasaklanan Bitki Koruma Ürünleri” başlıklı makaleyi meslektaşımız Neşe TEZER kaleme aldı. Geniş araştırmalar sonucunda hazırlanan bu makaleyi de sizlerin beğenisine sunuyoruz.

Herodot’un “Gökyüzünün altındaki en güzel yeryüzü” dediği coğrafyadır Aydın: Hani şu ünlü gezgin Evliya Çelebi’nin “Dağlarından yağ akar, ovalarından bal” dediği... Aydın Şubemizin Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Zeki OYMAK’ın tarımsal verileri, mitolojiyle, şiirle renklendirdiği “Aydın’da Toprak Talanı” başlıklı makaleyi ilgiyle okuyacağınıza inanıyorum.

Sevgili Meslektaşlarım, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası olarak, Şubat- Temmuz 2022 arasında hazırladığımız aşağıdaki konu başlıkları yer alan Basın Açıklamalarımızı da dergimizde bulabilirsiniz.

Kadınlar: Gücün Arkasında Kalan Değil, Gücün Ta Kendisidir! Eşit Şartlar ve Eşit İmkânlar İle Birlikte Daha Güçlü Olabiliriz!-8 Mart 2022

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası 48. Dönem Olağan Genel Kurulu Sonuç Bildirgesi- 19 Mart 2022

Meslektaşımız Mehmet İrfan Mutluay’ın Yanındayız-2 Nisan 2022

Tarım Platformu Yaşanan Sorunların Kalıcı Çözümleri İçin Birlikte Mücadele Edecek-2 Nisan 2022

İrfan Mutluay Yalnız Değildir-7 Nisan 2022, Çanakkale

Unutulmaz Gezi’yi Selamlıyoruz. Hiçbir Hukuk Dışı Karar Gezi Direnişinin Meşruiyetini Gölgeleyemez-26 Nisan 2022

Üretemek mi? Üretilmemek mi? İşte Bütün Mesele Bu! Üretici de Mutsuz... Tüketici de Mutsuz...“14 Mayıs Dünya Çiftçiler Günü” !... Bugün, Kutlama Günü Değil, Sorgulama Günüdür-14 Mayıs 2022

TMMOB ZMO 48. Dönem I. Danışma Kurulu Sonuç Bildirgesi-25 Mayıs 2022 Ankara

Dünya Süt Günü'nü Kutlamayı Ülkemizde de Tartışalım mı? Doyasıya Yeterli ve Ucuz Süt İçmemizi Kimler Engelliyor? Oysa Her İnsan İçin Yeterli ve Sağlıklı Süt İçmek Zamanıdır-1 Haziran 2022

Tarım Arazilerimiz, Meralarımız, Zeytinliklerimiz Doğamız Bugün Hoyratça Amaç Dışı Kullanılıyor! ve Bugün, 5 Haziran, Dünya Çevre Günü. Dünya Çevre Günü'nde Geleceğimizi Sorguluyoruz!...-5 Haziran 2022

Kutlarken Düşünmemiz Gereken Bir Bayram!.. Toprak Bayramı!... Topraklarımızı Koruyanların Toprak Bayramı Kutlu Olsun-12 Haziran 2022

Değerli Meslektaşlarım, tarımsal üretime duyulan sürekli ve büyüyen ihtiyaç, bu alanda çalışan, emek harcayan, fikir üreten siz değerli üyelerimizin omuzlarındaki yükü de artırmaktadır. Bu yükü Ziraat Mühendisleri Odası olarak hep beraber taşımaya devam ederken, gücümüzü ve cesaretimizi sizlerden aldığımızı da ifade etmek isterim.

ODA'mızın kamuoyundaki saygınlığını ve ağırlığını daha da artırmak, meslektaşlarımızın haklarını ödünsüz korumak, çevremize-doğamıza-toprağımıza yönelik ilgimizi aynı duyarlılık ve kararlılıkla sürdürmek, tarım ile uğraşanların hak ve çıkarlarını korumak temel önceliklerimiz olmaya devam edecektir.

Birlikte üretme, birlikte karar verme, birlikte yönetme dilekleriyle, tüm üyelerimize selamlarımı, sevgilerimi ve saygılarımı sunarım.

Baki Remzi SUIÇMEZ

Yönetim Kurulu Başkanı

# KÜRESEL ISINMA ve SU KAYNAKLARI ÜZERİNE ETKİLERİ

Prof. Dr. Dursun BÜYÜKTAŞ<sup>1</sup>

## GİRİŞ

Atmosferde meydana gelen olayların uzun süreli ortalama durumu iklim olarak tanımlanmaktadır. İklim, yerkürenin tarihi süresince değişme eğilimi göstermiştir. Bu değişim, 19. yüzyılın ortalarındaki Sanayi Devrimi'ne kadar doğal etkiler sonucunda meydana gelirken daha sonraki yıllarda meydana gelen değişimlerde insan etkisinin önemli ölçüde payı olduğu saptanmıştır. İklim değişikliği, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nde, "karşılaştırılabilir bir zaman diliminde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan ya da dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan etkinlikleri sonucunda iklimde oluşan bir değişiklik" biçiminde tanımlanmıştır (İDÖK, 2000). Günümüzde tarım ve su kaynakları, özellikle insan kaynaklı iklim değişikliğinden en fazla etkilenen kesimlerin başında gelmektedir.

Güneşten gelen kısa dalga radyasyonu, yeryüzünde ve atmosferde uzun dalga radyasyonu olarak tutulur; atmosfer ve okyanus dolaşımıyla yeryüzünde dağılır ve yer radyasyonu olarak atmosfere geri verilir. Bunun bir bölümü, bulutlarca ve atmosferdeki sera gazlarıncaya soğurularak atmosferden tekrar geri salınır. Bu sayede yerküre yüzeyi ve alt atmosfer ısınır. Yerküre'nin beklenenden daha fazla ısınmasını sağlayan ve ısı dengesini düzenleyen bu sürece doğal sera etkisi denilmektedir (Türkeş vd. 2000). Günümüzde, sözü edilen küresel ısınma ve iklim değişikliği ise, atmosfere salınan sera gazı birikimindeki hızlı artışın doğal sera etkisini kuvvetlendirmesi sonucunda yerkürenin ortalama yüzey sıcaklığındaki artışı ve iklimde oluşan değişiklikleri tanımlamaktadır. Fosil ve biyokütle yakıtlarının kullanılması, insan kaynaklı sera gazı salımlarının en büyük kaynağını oluşturmaktadır.

Sera gazlarının atmosferdeki birikimleri, antropojenik etkinliklerden dolayı artmaktadır. Küresel ısınmanın en önemli nedeni sera gazları ( $\text{CO}_2$ ,  $\text{CH}_4$ ,  $\text{N}_2\text{O}$ ) salımlarıdır (emisyon). Bunlardan, özellikle karbondioksit ( $\text{CO}_2$ ) salımı önemlidir. Atmosferdeki  $\text{CO}_2$  birikimleri 1750 yılından beri yaklaşık %30 oranında artmıştır. Endüstriyel dönemden önce yaklaşık 280 ppmv, 1999'da 370 ppmv olan  $\text{CO}_2$  birikiminin 21. yüzyılın sonuna dek 700 ppmv'ye ulaşacağı öngörülmektedir. Atmosferik  $\text{CO}_2$ 'in artmasına, anılan gazın insan etkisi sonucu ortaya çıkan salımları neden olmuştur. Salımların, yaklaşık %75'i fosil yakıtların kullanılması sonucunda ortaya çıkmıştır (IPCC, 1996). İnsan etkinlikleri sonucu oluşan ve atmosfere verilen sera gazı birikimindeki artışlar, yerkürenin uzun dalga boylu ışınım yoluyla soğuma etkinliğini zayıflatmakta ve onun pozitif ışınımsal zorlama ile daha fazla ısınmasına neden olmaktadır. Atmosferin enerji dengesine yapılan bu olumlu (pozitif) katkı, sera etkisi olarak adlandırılır. Olay, yerküre atmosferindeki doğal sera gazları yardımıyla yüz milyonlarca yıldan beri çalışmakta olan bir etkinin, doğal sera etkisinin kuvvetlenmesi anlamını taşımaktadır. Artan sera etkisinden kaynaklanan küresel ısınmanın büyüklüğü, her sera gazının artış miktarına, gazların ışınımsal özelliklerine, atmosferik yaşam sürelerine ve öteki sera gazlarının birikimlerine bağlıdır (Kanber vd. 2007).

## KÜRESEL ISINMA VE SU KAYNAKLARI ETKİLEŞİMİ

Küresel ısınma ve iklim değişikliğinin su kaynakları üzerindeki etkisi, yağış özelliklerinin değişmesinden kaynaklanmaktadır. Yağışlar yer ve zaman ölçeğinde su dengesindeki değişkenliğin belli başlı kaynağıdır. Yağışlarda iklim nedeniyle meydana gelen değişimler hidroloji ve su kaynakları için çok önemli sonuçlar doğurabilir. Belli bir su havzasında zaman içinde meydana gelen hidrolojik değişkenlik, günlük, mevsimlik, yıllık ve on yıllık döngüler içinde yağışlarda görülen değişkenlikten etkilenmektedir. Örneğin; sel sıklığı, yıldan yıla yağış şiddetlerinde gözlenen değişimlerden ve kısa süreli yağış miktarlarında meydana gelen farklılıklardan (sağnak yağış gibi) kaynaklanmaktadır. Ayrıca, sağnak yağış sıklığının, genel olarak küresel ısınma ile birlikte artacağına ilişkin kuvvetli kanıtlar bulunmaktadır. Kuraklık sıklığı, yine yağışların mevsimsel dağılımındaki değişimlerden ileri gelmektedir. Artan sıcaklıklar, kar yağışlarının azalmasına neden olur. Bu olay, yağışların çok küçük bir kısmının kar şeklinde düştüğü alanlarda artık hiç kar yağmayacağı anlamına gelir. Kar yağışının azalması veya tümünden kesilmesinin, hidrolojik çevrimler için çok önemli sonuçlar doğuracağı açıktır (Kanber vd. 2010).

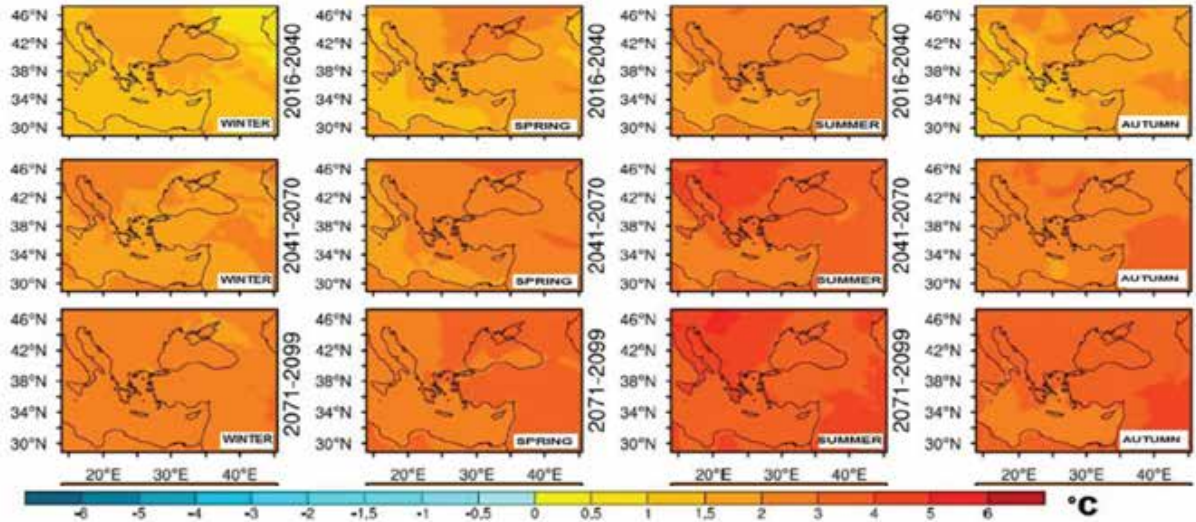
Küresel ısınma, yağış ve nem gibi diğer iklim parametrelerindeki değişiklikleri tetikler. Yağışın miktar, şiddet ve sü-

<sup>1</sup> Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümü Öğretim Üyesi, ZMO Antalya Şube Başkanı

resindeki değişimin, daha sonra sel ve kuraklık gibi aşırı olaylara neden olan akarsu akış rejimleri üzerinde önemli etkileri vardır. Yağış miktarı Amerika'nın Kuzey, Güney ve Doğu bölgelerinde, Kuzey Avrupa ve Orta ve Kuzey Asya'da 1900'dan 2005'e kadar yükselmiştir. Ancak Akdeniz, Güney Afrika ve Güney Asya'da azalmıştır. Ayrıca, küresel olarak kuraklıktan etkilenen alanların 1970'lerden bu yana arttığı bildirilmektedir (Yılmaz ve İmteaz, 2014).

Türkiye, ikliminin Akdeniz ve kar yağışının hakim olduğu iklim özellikleri göstermesinden dolayı, iklim değişikliğine çok duyarlı ülkeler arasındadır. Türkiye'nin batısı ve güneyi, küresel ısınma ve gelecekteki iklim değişikliğinden etkilenebilecek en hassas bölgelerden biri olarak tanımlanan Akdeniz havzası içinde bulunmaktadır. Akdeniz bölgesinde yıllık yağış günü sayısında ve miktarında azalma görülmekle birlikte yağış şiddetinde, daha sık sellere neden olan artışlar gözlenmektedir. Aşırı iklimsel olayların sıklığının artması ve su mevcudiyetindeki azalma, Akdeniz bölgesini iklim değişikliğine karşı çok kırılgan hale getirmektedir. Türkiye'nin Akdeniz bölgelerine ek olarak, artan küresel sıcaklıklar kar oluşumu ve erime süreçleri için etkili bir parametre olduğundan, kar yağışının yoğun olduğu Türkiye'nin doğu bölgeleri de küresel ısınmanın etkilerine maruz kalmaktadır (Yılmaz ve İmteaz, 2014).

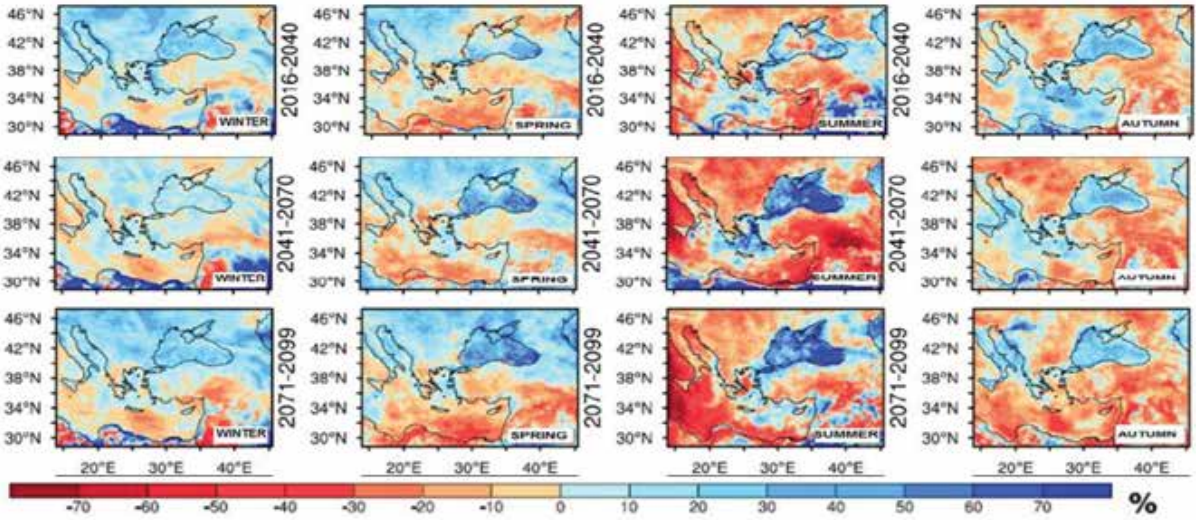
Küresel ısınma ve iklim değişikliğinin su kaynakları üzerine etkilerinin belirlenmesine ilişkin çalışmalar iklimsel parametrelerin şimdiye kadar olan değişikliklerinin belirlenmesi ve küresel sirkülasyon modellerinin belirli senaryolar kullanılarak geleceğe yönelik, genellikle sıcaklık ve yağış gibi iklimsel parametrelerde olabilecek değişikliklerin belirlenmesi üzerine yoğunlaşmaktadır. Ülkemizde de söz konusu modelleri kullanarak geleceğe yönelik kestirimlerin yapıldığı çalışmalara başlanmıştır. Demircan vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada, HadGEM2-ES küresel sirkülasyon modeli kullanılarak 2016-2099 yıllarının kış, ilkbahar, yaz ve güz mevsimlerinde sıcaklık ve yağışta olabilecek değişimler Şekil 1 ve 2'de verilmiştir.



Şekil 1. Türkiye için 2016-2099 yılları arası sıcaklık projeksiyonları

Anılan şekillerden görüleceği üzere, 2016-2099 yılları arasında ülkemiz genelinde 1,5 ila 3 °C arasında bir sıcaklık artışı (Şekil 1); kış yağışlarında %20 civarında bir artış söz konusu iken yaz yağışlarında %40'lara varan bir azalma (Şekil 2) öngörülmektedir.

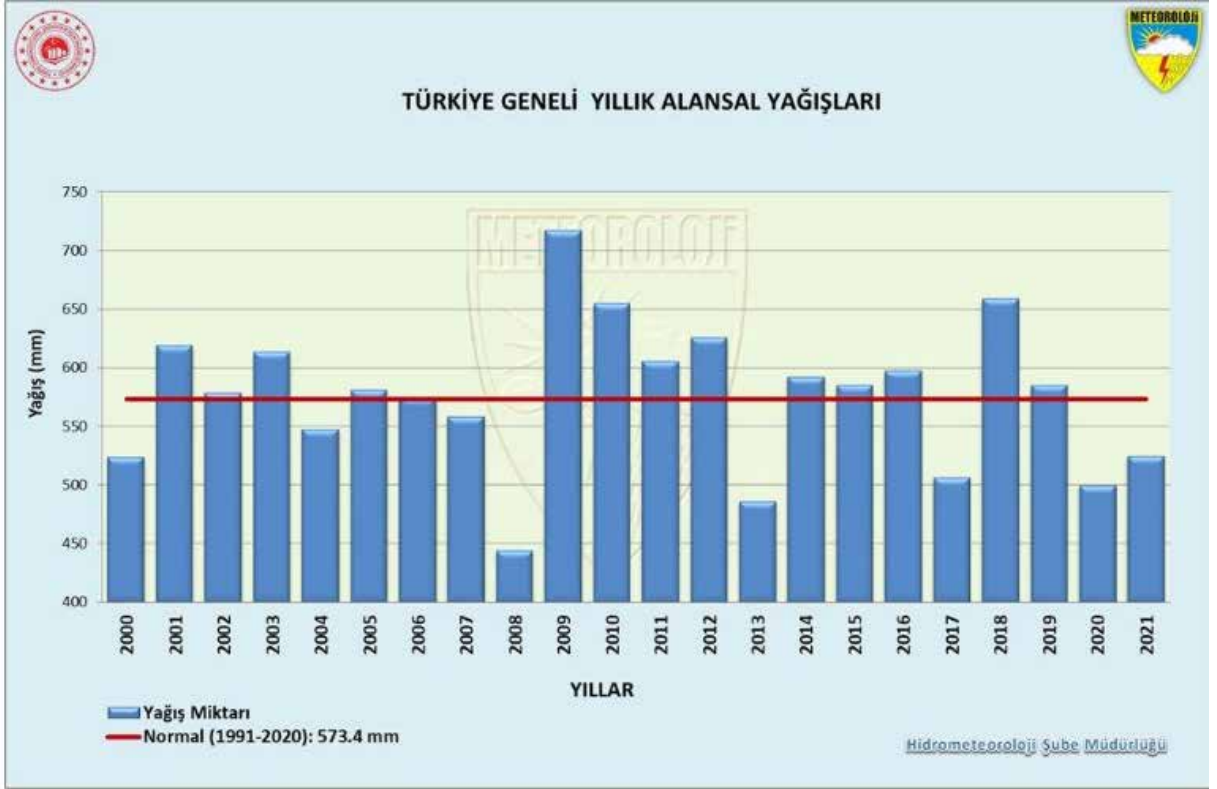




Şekil 2. Türkiye için 2016-2099 yılları arası yağış projeksiyonları

Küresel ısınma ve iklim değişikliği bağlamında, Türkiye'nin nehir havzalarında gelecekte olası yeni iklim koşulları nedeniyle ciddi risklerin oluşacağı öngörülmektedir. Bu konulardan biri, Türkiye genelinde özellikle Anadolu'nun güney ve iç kesimlerinde ve Dicle-Fırat Havzası'nda yağış miktarında azalma eğilimidir. İkinci konu, özellikle kış mevsiminde sıcaklık artışıdır. Sıcaklıktaki söz konusu artış kış aylarında düşen yağış türünü kardan yağmura çevirebilir. Kar, yıl boyunca su sağlayan önemli bir su kaynağıdır. Ayrıca, sıcaklık artışları ilkbaharda erken kar erimesine neden olabilir. Üçüncü konu ise, yaz mevsiminde Anadolu'nun batı ve kuzey kıyı bölgelerinde yağış miktarındaki artıştır. Bu artış söz konusu bölgelerde aşırı yağış olaylarının neden olabilir. Bu aşırı yağış, son yıllarda görüldüğü gibi, sellere yol açabilir. Ayrıca sıcaklıktaki artış, fırtına ve dolu gibi aşırı hava olaylarının sayısını ve şiddetini arttırmaya neden olabilir. 1997 yılından bu yana Türkiye'de ölçülen hava sıcaklıkları ve benzer şekilde aşırı hava olayları sayısında artış eğilimi vardır (Demircan vd. 2017).

Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından ülkemizin son 30 yıllık (1991-2020) dönemdeki ortalama yağış miktarı 573,4 mm olarak verilmektedir (Şekil 3). Bu değer ülkemiz için kullanılabilir su miktarının (112 milyar m<sup>3</sup>/yıl) hesaplanmasında kullanılan yaklaşık 650 mm yağıştan oldukça azdır. Ayrıca 2000, 2008, 2013, 2017, 2020 ve 2021 yıllarının söz konusu değerden de daha az olacak şekilde kurak geçtiği görülmektedir (Şekil 3). Düşen yağış miktarına bağlı olarak yüzeysel akış miktarı da azalacağından, gerçekte 112 milyar m<sup>3</sup>/yıl olarak verilen kullanılabilir su miktarının bundan daha az olduğu ortaya çıkmaktadır. Nitekim, düşen yağış miktarındaki azalma ile ilgili olarak Şen (2009), mevcut uzun yıllık ortalama 650 mm olan yağış miktarının 2050 yılında 425 mm'ye kadar düşeceğini bildirmektedir. Bu rakamın ülkemizin 77,8 milyon ha yüzey alanı ile çarpılması ile oluşacak su hacmi 330 milyar m<sup>3</sup>tür. Türkiye'nin gittikçe çoraklaştığı dikkate alındığında akış katsayısının da, şu anki 0.35 değerinden 0,40'a kadar çıkabileceğinin göz önünde tutulması ile yüzeysel akış miktarının 132 milyar m<sup>3</sup> civarında olacağı beklenir. Bu ise, hali hazırdaki yüzeysel akış miktarından 60 milyar m<sup>3</sup> daha azdır. Dolayısı ile 2050 yılında tahmin edilen 100 milyon nüfusa bağlı olarak ülkemiz için azalacağı hesaplanan kişi başına düşen yıllık su miktarının, yüzeysel akış miktarının da azalmasından dolayı çok daha fazla düşeceği öngörülmektedir.



Şekil 3. Türkiye geneli yıllık alansal yağış değişimi.

Dünyada ve ülkemizde küresel ısınma, hızlı nüfus artışı ve kentleşme nedenleriyle kullanılabilir sulama suyu miktarının ve kalitesinin azalması bitkisel üretim miktarını doğrudan etkilemektedir. Küresel ısınma, su dengesinin temel işleyişi olarak toprak yüzeyinden olan buharlaşma ve bitkilerden olan terlemenin artmasına neden olmakta ve tüm sulama yöntemlerinde kullanılan sulama suyu miktarının artmasına neden olmaktadır. Yüzeysel sulama yöntemlerinde aşırı sulama suyu kullanılması toprağın derinliklerindeki tuzların yeraltı suyuyla yüzeye çıkarak toprak açısından olumsuz etkilere yol açmaktadır. Öte yandan, kalitesi düşük suların özellikle teknolojik açıdan uygun olmayan sulama yöntemleri ile kullanılması da, sulanan arazinin bozulmasına yol açmaktadır. Kullanılabilir su kaynakları üzerindeki olumsuz etkileri azaltmak, mevcut su kaynaklarından en üst düzeyde yararlanmak ve toprağın verimli yapısını sürdürmek için yüzeysel sulama yöntemleri yerine daha az sulama suyu ile daha yüksek bitkisel üretime ulaşılabilecek yağmurlama ve damla sulama gibi teknolojik sulama yöntemlerini kullanmak gerekir (Büyüktaş vd. 2020).

## SONUÇ

Tarımsal üretimde su, verimlilik açısından kritik bir faktördür. Dünyadaki toplam su tüketiminde %70 ile tarım en büyük su kullanıcısı durumundadır. Yeni milenyumda, büyüyen su kıtlığı tehlikesi, hızla artan insan nüfusu, hızlı kentleşme ve hızla büyüyen mega kentler, su kullanıcıları arasında tırmanan rekabet, çevre ve sağlık önlemleri gibi üzerinde düşünülmesi gereken önemli konular olarak gündemdeki yerini koruyacaktır.

Küresel ısınmanın en fazla etkileyeceği alanların başında ülkemizin de içinde yer aldığı Akdeniz havzası gelmektedir. Yağışların azalacağı ve sıcaklıkların artacağı göz önünde bulundurulduğunda Akdeniz gibi yarı-kurak bölgelerde su ve enerji tasarrufu sağlayan, su kayıplarını minimum düzeye indiren, çevreyi kirletmeyen, ürün miktarında ve kalitesinde artış sağlayan teknolojiye dayalı sulama yöntemlerinin kullanılması kaçınılmaz olacaktır.

## KAYNAKLAR

- Büyüktaş, D., Karaca, C., Aydınşakir, K., Baştuğ, R., Ödemiş, B. (2020). Su Kaynakları ve Sulama Teknolojilerinin Mevcut Durumu ve Gelişme Potansiyeli. *Yeni Türkiye*, 114, Tarım Politikaları Özel Sayısı-II, 39-57.
- Demircan, M., Gürkan, H., Eskioğlu, O., Arabacı, H. and Coşkun, M. (2017). Climate Change Projections for Turkey: Three Models and Two Scenarios. *Turkish Journal of Water Science & Management* 1(1): 22-43.
- IPCC. (1996). *Climate Change 1995: The Science of Climate Change*. J.T. Houghton, L. G. Meira Filho, B. A. Callender, N.Harris, A. Kattenberg, and K. Maskell. (eds.). Intergovernmental Panel on Climate Change. Cambridge University Press. Cambridge. 572 s.
- İDÖİK (2000). İklim Değişikliği Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Sekizinci Beş yıllık Kalkınma Planı. 123 s.
- Kanber R., Baştuğ, R., Büyüktaş, D., Ünlü, M. ve Kapur, B. (2010). Küresel İklim Değişikliğinin Su Kaynakları ve Tarımsal Sulamaya Etkileri. *Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi*, 83-118.
- Kanber, R., Kapur, B., Ünlü, M., Koç, D.L. ve Tekin, S. (2007). İklim Değişiminin Tarımsal Üretim Sistemleri Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesine Yönelik Yeni Bir Yaklaşım: ICCAP Projesi. *Ölçü Dergisi*, 2007, Eylül sayısı, s. 44-49 IPCC, 1996
- Şen, Z. (2009). İklim Değişikliği Tatlı Su Kaynakları ve Türkiye. *Su Vakfı Yayınları*, İstanbul.
- Türkeş, M., Sümer, U. M. ve Çetiner, G. (2000). 'Küresel iklim değişikliği ve olası etkileri', Çevre Bakanlığı, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Seminer Notları, ÇKÖK Gn. Md., Ankara. 7-24.
- Yılmaz, A.G. ve İmteaz, M.A. (2014). Climate change and water resources in Turkey: A review. *International Journal of Water* 8(3):299-313.



# BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE TARIMIN DURUMU

(HATT-I TARIM YOKTUR SATH-I TARIM VARDIR. O SATIŞ BÜTÜN VATANDIR)

Dr. Murat ALKAN<sup>1</sup>

## ÖZET

Türkiye'nin tarımsal üretim değerlerinin artırılması, çiftçilerin gelir düzeyinin yükseltilmesi, uluslararası rekabet koşullarının iyileştirilmesi ve tarımsal teknolojik altyapının geliştirilmesi için kamu ve özel kurumlar çalışmalarını sürdürmektedirler.

Ülkemizde, yerel (köy, mahalle, kırsal) kalkınmada, tarımsal altyapının güçlendirilmesi ve etkinliğinin artırılması için hizmet veren kamu kurumları yapılanmasında 2014'ten günümüze büyükşehir belediyeleri de yer almaktadır. Belediyelerin tarımsal destekleme kriterleri ve yöntemleri farklılıklar göstermektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı başta olmak üzere diğer bakanlık ve kurumlar ile koordinasyon eksikliği, mevzuat yetersizliği, havza bazlı çalışma yapılmaması, plansız tarımsal üretim gibi sorunlar Türkiye'de bütüncül tarımsal kalkınmanın önündeki engellerin başında gelmektedir.

Türkiye'yi tümüyle kapsamayan, genel tarımsal planlama dahilinde olmayan, yerelde parçalı tarım desteklemeleri/ çalışmaları; ülkemizin bütüncül, sürdürülebilir tarımsal gelişimi için yeterli sonuçları vermemektedir. Kısaca; Hatt-ı tarım yoktur sath-ı tarım vardır. O satış bütün vatandır.

(Hatt-ı müdafaa yoktur, sath-ı müdafaa vardır. O satış bütün vatandır. Mustafa Kemal ATATÜRK)

Türkiye'nin tarımsal alan, su kaynakları, yenilenebilir enerji kullanımı ve tarımsal teknoloji düzeyleri ile ilgili mevcut veriler ve tarımsal destekleme sorunları ışığında ülke düzeyinde tarımsal planlama ve özellikle büyükşehir belediyelerinin faaliyetleri hakkında öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarım, Büyükşehir Belediyeleri, Tarımsal Destekler, Tarım Teknolojileri.

## GİRİŞ

### Mevcut Durum ve Tarımsal Destekleme Sorunları

Yerel kalkınmada kamunun temel işlevleri arasında sosyal ve tarımsal altyapı hizmetlerini sağlamak önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye'de 1929 yılında kurulan Şose ve Köprüler Reisliği ile başlayan süreç 1950 yılında Toprak ve İskan İşleri Genel Müdürlüğü (TİGM), 1960 yılında Topraksu Genel Müdürlüğü (TOPRAKSU), 1965 yılında ise Yol, Su ve Elektrik Genel Müdürlüğü (YSE), 1984 yılında Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (KHGM) ve 2005 yılında İl Özel İdareleri ile devam etmiştir (1).

Tarımsal altyapı ve faaliyetlerin desteklenmesi hizmetlerinde 2014 yılından günümüze Büyükşehir Belediyeleri de görev almıştır. Kronolojik kurumlar listesi Tablo 1'de gösterilmiştir.

<sup>1</sup> TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Bursa Şubesi Yönetim Kurulu Yazman Üyesi, alkan73@gmail.com

Çizelge1. Yerel Kurumlar Kronolojik Listesi

TARİH	KURUM
1929	Şose ve Köprüler Reisliği Bayındırlık Bakanlığı bünyesinde kurulmuştur.
1950	Toprak ve İskan İşleri Genel Müdürlüğü (TİGM) 24.03.1950 tarihinde kurulmuştur.
1960	Topraksu Genel Müdürlüğü (TSGM) 27.02.1960 tarihinde kurulmuştur.
1963	Köyİşleri Bakanlığı 25.12.1963 tarihinde kurulmuştur. 16.07.1964 tarihinde; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı DSİ Genel Müdürlüğü- Köy İçme Sulama Dairesi Başkanlığı, Bayındırlık Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğü- Köy yolları Dairesi Başkanlığı ile Elektrik İşleri Genel Direktörlüğü-Köy Elektrifikasyonu Birimi Köyİşleri Bakanlığı bünyesine alınmıştır.
1965	Yol, Su ve Elektrik (YSE) Genel Müdürlüğü kurularak Köyİşleri Bakanlığı'nda yer alan köy ile ilgili birimleri 1.07.1965 tarihinde bünyesinde toplamıştır.
1984	Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (KHGM), YSE, TOPRAKSU, Toprak ve İskan İşleri Genel Müdürlükleri ile Orman Genel Müdürlüğü- Orman Yolları Ünitesi birleştirilerek 18.06.1984 tarihinde kurulmuştur.
2005	Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 28.01.2005 tarihinde 5286 sayılı Kanunla kaldırılarak bütün taşra teşkilatı, personel ve makine parkı ile birlikte İL ÖZEL İDARELERİ'ne (İstanbul ve Kocaeli'nde Büyükşehir Belediyesi'ne) devredilmiştir. Kurumun Merkez teşkilatı İse Tarım ve Köyİşleri Bakanlığı'na devredilerek KHGM bütünüyle 16.3.2005 tarihi itibarıyla tasfiye edilmiştir.
2014	06.12.2012 tarihi 6360 sayılı Kanunla (Yürürlük 30.03.2014) 30 Büyükşehirde İl Özel İdareleri kapatılmış ve Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları kurulmuştur. İl Özel İdarelerinin görevlerinin büyük çoğunluğu Büyükşehir Belediyelerine geçmiştir. Geri kalan 51 ilde ise İl Özel İdareleri devam etmiştir.

6360 sayılı Kanunu ile Büyükşehir Belediyesi haline getirilen 30 ilde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı, diğer 51 ilde ise İl Özel İdareleri bulunmaktadır. Bu Kanun ile bir anda 16.000 köyün mahalleye dönüştürülmesine rağmen fiili durumda hiçbir değişiklik olmamıştır. Büyükşehir statüsündeki illerde muhtarlıkların tüzel kişilikleri kaldırılmış ancak diğer illerde köy muhtarlıkları yapılanması devam etmektedir. Bu durum tarımsal üretim ve kırdaki yaşama maliyetini yükseltmiş ayrıca bütüncül dengeleri zayıflatmıştır (Şekil-1) (2).



Şekil 1. Türkiye Büyükşehirler Haritası

6360 sayılı Kanun ile ülkemizde kır-kent nüfus oranı teorik olarak 1/10 olmuştur. Köy oranı %22,7'den %8,7'ye inmiştir (Tablo 2) (3).

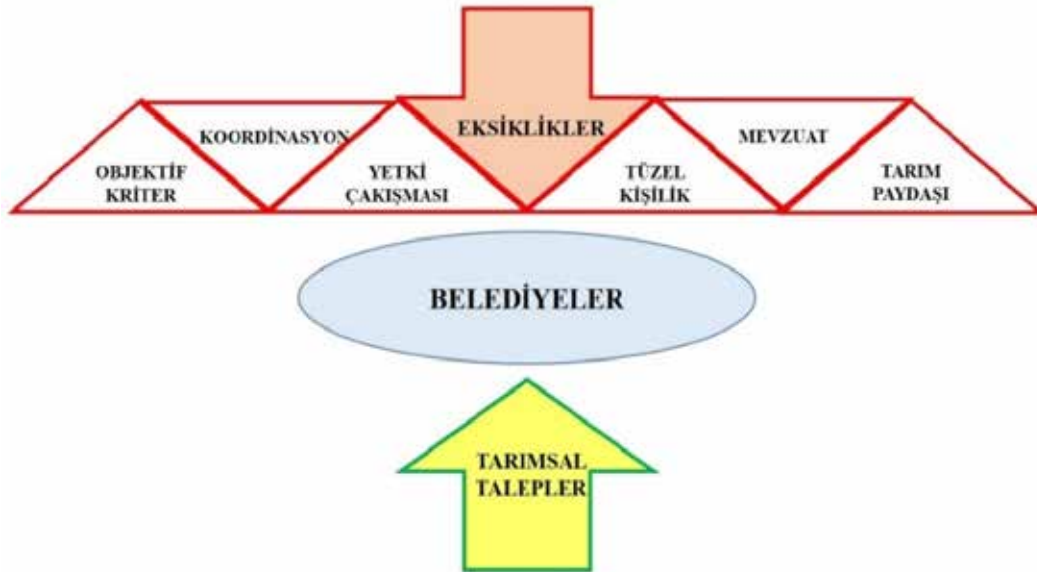
Çizelge2. Türkiye Şehir-Köy Nüfus Oranı (TÜİK-2022)

Türkiye Şehir-Köy Nüfus Oranı, 1927-2021		
	Şehir (il/ilçe merkezleri) nüfus oranı (%)	Köy (Belde/Köyler) nüfus oranı (%)
Yıl	Toplam	Toplam
1927	24,2	75,8
1940	24,4	75,6
1960	31,9	68,1
1980	43,9	56,1
2000	64,9	35,1
2012	77,3	22,7
2013	91,3	8,7
2021	93,2	6,8

6360 sayılı Kanun ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. maddesi'ne eklenen "Büyükşehir ve ilçe belediyeleri tarım ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyet ve hizmette bulunabilirler" hükmü gereği tarımın tüm bileşenleri ile ilgili yatırım ve destekleme imkanına sahip olan belediyeler bu kapsamda tarımsal desteklemeler yapmaktadır.

Büyükşehir belediyelerinin tarım ile ilgili birimleri incelendiğinde değişik faaliyet alanlarında ve çok değişik isimlerde (tarım, kırsal, muhtarlık, park, bahçe, veteriner, sulama, çiftçi, hayvansal, kalkınma vb.) daire başkanlıkları ve şube müdürlükleri kurulduğu belirlenmiştir. 30 büyükşehir belediyesi arasında bir isim, görev tanımı ve faaliyet birlikteliği bulunmamaktadır (4).

Türkiye genelinde her belediye kritersiz ya da kendine göre destekleme kriterleri oluşturmakta ve görev tanımları yapmaktadır. Büyükşehir belediyeleri ve diğer kurumlar arasında bir eşgüdüm ve standardizasyon bulunmamaktadır. Tarımsal girdi fiyatlarının yüksek olması, çiftçilerin tarımsal gelir düzeyinin düşük olması gibi nedenler ile büyük bir tarımsal destek talebi belediyelerin üzerinde baskı oluşturmaktadır. Bu durum belediyelerin tüzel kişiliği ve personellerin çalışma koşulları üzerinde baskı oluşturmaktadır. Şekil 2'de belediyeler üzerindeki tarımsal talep baskısı gösterilmiştir.



Şekil 2. Belediyelerde Tarımsal Baskı Unsurları

Büyükşehir, il ve ilçe belediyelerinin tarımsal hizmet ve destekleme çalışmalarına yönelik objektif kriterleri belirli değildir. Bilimsel altyapıya dayanan, proje odaklı, ölçülebilir sonuçlu, baskılardan uzak ve geçerli mevzuata uygun desteklemeler yapılamamaktadır.

Bireysel bazda yapılan sürdürülebilir olmayan desteklerin (tarım alet ve makineleri, tohum, fide, fidan, arı kovanı, ilaç, gübre vb.) ulusal tarım planlaması içerisindeki katkısı ölçülebilir değildir.

Tarımsal destekleme yararlanıcıları (çiftçi, köylü, mahalleli, kentli, kırlı, ırgat, üretici, yetiştirici, ücretsiz aile işçileri, 15 yaş altı ve üstü çocuk işçileri, işçi, hobi amaçlı tarım çalışanı vb.) tanımları kanunlarla ve yönetmeliklerle net olarak belirlenmemiştir. Bu durum tarım sektörünün gerçek paydaşı olan çiftçilerin desteklemelerde öne çıkmasına ve tarımsal altyapılarının etkin bir şekilde güçlendirilmesine engel olmaktadır.

Türkiye’de büyükşehir belediyeleri tarafından yürütülen, gerçek kişi ve kamu dışı tüzel kurumlar, dernekler, kooperatifler ve mahalle muhtarlıklarına yapılan her türlü tarımsal amaçlı destekleme iş ve işlemlerinin (tarımsal amaçlı bitkisel ve hayvansal destekler ile alet, ekipman ve makine destekleri vb.) 5216 ve 5393 sayılı kanunlara bağlı olarak uygulama yönetmeliği yoktur. Ayrıca taşınır mal yönetmeliğinde tarımsal desteklemeler ile ilgili bir revizyon yapılmamıştır.

Tarımsal amaçlı destek ve yatırımlar kurumların (Büyükşehir Belediyeleri, Belediyeler (İl, İlçe), İl Özel İdareleri, Tarım ve Orman Bakanlığı (İl ve İlçe Müdürlükleri), Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK), bankalar, kalkınma ajansları, kooperatifler, birlikler, Yurtdışı Destekleme Programları vb.) objektif kriter, koordinasyon, planlama, proje, alım, dağıtım, tahsis, kiralama, devir ve hibe işlemleri ile mevzuat eksiklikleri yüzünden istenilen düzeyde değildir.

## TARIMSAL POTANSİYEL

Tarımsal üretimin artırılmasının en önemli yolu toprak ve su kaynaklarının doğru ve bilinçli yönetimidir. Aksi durumda, insan sağlığının, gıda güvenliğinin, toplum refahının ve ekosistemlerin büyük tehlike altında olduğu küresel boyutta kabul edilmektedir. Dünyada tarımsal üretime açılacak arazilerin son sınıra geldiği, yeni tarım alanlarının açılmasının mümkün olmadığı gerçeği bize tarımda geliri artırmanın ancak mevcut arazilerin iyi bir kullanım planlaması ile gerçekleşebileceğini göstermektedir. Toprak ve suyun bütüncül bir anlayışla kullanılmaması tarımsal faaliyetleri ve gıda üretimini olumsuz etkilemektedir (5).

Hızla artan nüfus, şehirleşme, farklılaşan tüketim alışkanlıkları, çevre ve doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı artırmaktadır. Küresel ölçekte giderek yaygınlaşan çevre kirliliği, iklim değişikliği, çölleşme, arazi tahribatı, ormansızlaşma, biyolojik çeşitlilik kaybı, kuraklık gibi sorunlar önemini korumakla birlikte her geçen gün insan yaşamını daha belirgin bir şekilde etkilemeye başlamaktadır. Toprak, su ve enerji insanlık için kritik öneme sahip kaynakların başındadır. Bu kaynaklar aynı zamanda birbirlerini etkileyen bir yapıya sahiptirler (6).

## Tarım Alanları

Büyükşehir Belediyeleri, Türkiye nüfusunun %78’ine (66.092.128) ve işlenen tarım alanının %56’sına (130.805.841 da) hizmet verme olanağına sahiptir (Tablo 3) (7).

Çizelge3. Türkiye ve Büyükşehir Belediyeleri-İşlenen Tarım Alanı ve Nüfus Verileri

Türkiye ve Büyükşehir Belediyeleri-İşlenen Tarım Alanı ve Nüfus Verileri (2021 yılı)		
	Nüfus	İşlenen Tarım Alanı (Da) (Çayır ve mera alanları hariç)
Türkiye	84.680.273	234.456.798
Büyükşehir Belediyeleri	66.092.128 (%78)	130.805.841 (%56)
Adana	2.263.373	4.869.874
Ankara	5.747.325	11.636.402
Antalya	2.619.832	3.556.423
Aydın	1.134.031	3.591.939
Balıkesir	1.250.610	3.911.407
Bursa	3.147.818	2.958.196
Denizli	1.051.056	3.555.630
Diyarbakır	1.791.373	5.736.142
Erzurum	756.893	3.465.628
Eskişehir	898.369	5.560.255
Gaziantep	2.130.432	3.471.237
Hatay	1.670.712	2.366.068
İstanbul	15.840.900	750.024
İzmir	4.425.789	3.215.653
Kahramanmaraş	1.171.298	3.531.126
Kayseri	1.434.357	5.553.358
Kocaeli	2.033.441	796.640
Konya	2.277.017	18.586.920
Malatya	808.692	2.730.294
Manisa	1.456.626	5.056.139
Mardin	862.757	3.174.625
Mersin	1.891.145	3.315.275
Muğla	1.021.141	2.070.715
Ordu	760.872	2.582.664
Sakarya	1.060.876	1.779.017
Samsun	1.371.274	3.740.937
Şanlıurfa	2.143.020	10.444.362
Tekirdağ	1.113.400	4.153.999
Trabzon	816.684	956.276
Van	1.141.015	3.688.616

## Su Kaynakları

Ülkemizde 112 milyar m<sup>3</sup> kullanılabilir su kaynağının yararlanma oranı %39 olup, 32 milyar m<sup>3</sup>'ü sulamada, 7 milyar m<sup>3</sup>'ü içme ve kullanımda ve 5 milyar m<sup>3</sup>'ü sanayide kullanılmaktadır. Dünyada ve ülkemizde su, en fazla tarımsal sulamada kullanılmaktadır. Türkiye'de 8,5 milyon ha olan ekonomik sulanabilir arazinin 5,5 milyon hektarı sulamaya açılmış durumdadır (8).

Türkiye'nin toplam yeraltı suyu tahsisi ve Türkiye genelinde sulamada kullanılan yüzey suyu miktarının toplamı 2020 yılı için 51,731 km<sup>3</sup>/yıl olmuş ve Tablo 4'te karşılaştırmalı olarak (2000, 2010 ve 2020) gösterilmiştir (9).



Çizelge 4. Toplam Yeraltı Suyu Tahsisi ve Türkiye Genelinde Sulamada Kullanılan Yüzey Suyu Miktarı Karşılaştırması, 2000-2010-2020 (DSI-2022)

Toplam Yeraltı Suyu Tahsisi ve Türkiye Genelinde Sulamada Kullanılan Yüzey Suyu Miktarı Karşılaştırması, 2000-2010-2020 (DSI-2022)				
Yıllar	Toplam Yeraltısu Yu Tahsisi (km <sup>3</sup> /yıl)	Türkiye Genelinde Sulamada Kullanılan Toplam Yüzey Suyu Miktarı (km <sup>3</sup> /yıl)		
		Diğer Kurumlarca İşletmeye Açılmış Sulama Sahasında Kullanılan Tahmini Sulama Suyu Miktarı	DSI'ce İnşa Edilerek İşletmeye Açılmış Sulama Sahasında Kullanılan Sulama Suyu Miktarı	TOPLAM
2000	10,350	12,839	14,398	27,237
2010	13,138	16,553	14,396	30,949
2020	17,025	14,927	19,779	34,706

## Yenilenebilir Enerji Kaynakları

Türkiye'deki yenilenebilir enerji kaynaklarının son durumu, T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Enerji İşleri Genel Müdürlüğü'nün 2022 yılı verilerine göre aşağıda belirtilmiştir (10).

**Rüzgar:** 2006 yılında hazırlanan Türkiye Rüzgâr Enerjisi Potansiyeli Atlası (REPA-V1) verilerine göre Türkiye'de kurulabilecek rüzgar elektrik santrallerinin toplam kapasitesinin 47.849,44 MW olduğu belirlenmiştir. Aralık 2020 sonu itibarıyla rüzgar enerjisine dayalı elektrik kurulu gücü 8.832 MW olarak gerçekleşmiştir.

**Güneş:** Türkiye Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlasına göre; Ortalama yıllık toplam güneşlenme süresi 2741,07 saat ve ortalama yıllık toplam ışınım şiddeti 1527,46 kwh/m<sup>2</sup> olarak hesaplanmıştır. Çatı ve Cephe Uygulamalı Güneş Potansiyeli: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Türkiye'de 9,1 milyon adet bina bulunmakta olup bu miktarın yaklaşık % 87'si konut nitelikli binalardır. Bu binaların çatı ve cephelerine önümüzdeki 10 yıl içinde toplam 2.000-4.000 MW seviyelerinde güneş modülü sistemlerinin kurulabileceği öngörülmektedir. Güneş enerjisi, doğrudan veya dolaylı elektrik üretimi, sıcak su elde edilmesi, alan ısıtması ve soğutması, sanayi kuruluşları için proses ısı enerjisi ve sera ısıtması gibi konularda kullanılabilir. Aralık 2020 sonu itibarıyla güneş enerjisine dayalı elektrik kurulu gücümüz 6361 MW'dir.

**Biyokütle:** Biyokütle, bir türe veya çeşitli türlerden oluşan bir topluma ait yaşayan organizmaların belirli bir zamanda sahip olduğu toplam kütle olarak tanımlanmaktadır. Başlıca biyokütle kaynakları; bitkisel, orman ve orman ürünleri, hayvansal, organik çöpler, şehir ve endüstriyel atıklar olarak sıralanmaktadır. Biyokütle Enerjisi Potansiyel Atlası (BEPA) verilerine göre atıklarımızın toplam ekonomik enerji eşdeğeri 3,9 MTEP/yıl civarındadır. Elektrik üretiminde de yaygın bir şekilde kullanılan biyokütle enerjisine dayalı kurulu güç Aralık 2020 sonu itibarıyla 1485 MW değerine (369 MW'ı atık ısı) ulaşmıştır.

**Jeotermal:** Jeotermal potansiyel alanların %78'i Batı Anadolu'da, %9'u İç Anadolu'da, %7'si Marmara Bölgesi'nde, %5'i Doğu Anadolu'da ve %1'i diğer bölgelerde yer almaktadır. Jeotermal kaynakların % 90'ı düşük ve orta sıcaklıkta olup doğrudan uygulamalar (bölgesel ısıtma, sera ısıtma, tarımsal kurutma, ısı pompaları, soğutma, termal turizm, çeşitli endüstriyel uygulamalar vb.) için, %10'u ise dolaylı uygulamalar (elektrik enerjisi üretimi) için uygundur. Türkiye'nin muhtemel jeotermal ısı potansiyeli 31.500 MWt ve elektrik üretimi için olan potansiyel 2000 MWe olarak tahmin edilmektedir. Jeotermal enerji Aralık 2020 sonu itibarıyla 1613 MW kurulu güce ulaşmıştır.

## Tarımsal Teknoloji

2022 TÜİK verilerine göre ülkemizde 23.446.00 ha işlenebilir tarım alanı ve bu alanda kullanılan 1.481.461 adet traktör ile 10.385.577 adet tarım alet ve makinası vardır (11).

Tarımsal mekanizasyon, gelişmiş teknolojilerin uygulanmasına, toprak, su, gübre, ilaç, vb. girdilerin etkin kullanımına olanak tanıyarak tarımda verimliliği sağlayan önemli bir üretim aracıdır. Kalkınmış ülkelerin tarımsal verimliliklerinde sağlanan gelişmelerin tümünde mekanizasyon anahtar rol oynamıştır (12).

Traktör, tarımsal mekanizasyonun lokomotifidir ve üretim girdileri içerisindeki en büyük orana sahiptir. Etkin ve verimli tarımsal üretim için yeni teknolojiye uyumlu, ekonomik, iş verimi yüksek, çevreye zarar vermeyen traktör ve ekipmanların kullanılması önemlidir (13).

Tarımsal üretimde çok sayıda makina ve ekipman kullanımına ihtiyaç duyulmaktadır. Traktör, ekipmanın kullanımı için değişmez bir güç kaynağıdır.

Türkiye'nin Traktör sayısı Beygir Gücü (2000/2010/2021) Tablo 5'te verilmiştir (11).

Çizelge5. Traktör Sayısı (Tarımda Kullanılan)- Beygir Gücü Grubu, 2000/2010/2021

Traktör Sayısı- Beygir Gücü Grubu, 2000/2010/2021 (TÜİK-2022)										
	Toplam	Tek Akslı Beygir gücü		İki Akslı Beygir gücü						Paletli (Tırtıllı)
		1-5	5+	1-10	11-24	25-34	35-50	51-70	70+	
2000	941.835	2.049	7.882	3.776	20.409	77.364	446.541	383.424 (50+)	-	390
2010	1.096.683	5.235	20.176	5.344	19.997	72.411	471.531	414.977	86.813	199
2021	1.481.461	20.517	79.658	6.853	20.841	68.730	523.718	555.536	205.488	120

Türkiye'de tarımda kullanılan traktör sayısı son 20 yılda yaklaşık %57 oranında artış ile 2021'de 1.481.461 sayısına ulaşmıştır. Bu traktörlerin %51'i (761.024 adet) 50 BG ve üzerinde güce sahiptir. Küçük işletme oranının fazla olduğu Türkiye'de güçlü traktörlerin kullanılması traktör seçiminin hatalı olduğunu ortaya koymaktadır.

2018 yılı verilerine göre Türkiye'de traktörlerin (tarımda kullanılmayanlar dahil) yaklaşık yarısı (820.000 adet) 25 yaş ve üzerindedir. Ülkemizde 2018 yılı için tarımsal mekanizasyon göstere değerlerinden bazıları 23.185 traktör/1000 ha, 17,40 ha/traktör, 2.59 kW/ha, ve 633,45 traktör/1000 işletme olarak gerçekleşmiştir (14).

Tarımda gelişmiş ülkelerdeki traktörler yılda ortalama 1000 saat çalıştırılmakta ve mekanik ömürleri de yaklaşık 10-12 yıl öngörülmektedir. Türkiye'de ise elverişsiz işletme yapısının bir sonucu olarak yıllık kullanım 500-600 saat ile sınırlı kaldığından, traktör ömrünün 20-24 yıla çıktığı değerlendirilmektedir. Türkiye koşullarındaki traktör ömrü için muhtemel en uzun süre olan 24 yıl kabul edilse bile, mevcut traktör parkının %46'sının mekanik ömrünü tamamlamış traktörlerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Tarımsal mekanizasyon sektöründe yaşanan sorunlar kamu kurumları ile ilgili dağınık yapı, Ar-Ge faaliyetlerinin yeterli düzeyde olmaması, makine parkının envanterinin tespit edilmemiş olması ve ekonomik ömrünü tamamlamış olması, kayıt dışılık ve arazi yapısı olarak ortaya çıkmaktadır (15).

Türkiye'de belediyeler ve diğer kamu kurumlarınca ülke çapında bir plana dahil olmayan tarımsal teknolojik destekler, tarım alet ve makine parkının etkinliğini azaltmakta ve aşağıda belirtilen sorunları ortaya çıkarmaktadır.

Türkiye'de tarım alet ve makinalarına ulaşım (satın alınması, kiralanması, tahsisli kullanımı vb.) kolay ve denetim ağı dışındadır. Tarım alet ve makinaları üretim standartlarının uygunluğu, servis sistemi ve ürün kalitesi konularında kamusal denetim eksikliği bulunmaktadır. Ayrıca tarımsal amaçlı dağıtılan alet ve makinelerin, iş güvenliği denetimi ve kullanıcı eğitimleri istenilen düzeyde değildir.

Tarım çalışanları standart bir işletme düzeni yerine parçalı, küçük veya aile işletmeleri bünyesinde karşımıza çıkmaktadır. Örgütsüz ya da katılım oranı düşük örgütlülük bilincine sahip olan kırsal tarım çalışanları için bu düzensiz durum; teknolojiye erişimleri kısıtlamakta, tarım alet ve makinalarının güvenli kullanımı için gerekli bilgi düzeyine gelmesine engel olmakta ve işgücü verimliliğini düşürmektedir. Bu durum çiftçilerin tarımdaki hızlı teknolojik değişimlere uyum sağlama kabiliyetini azaltmaktadır.

Kırsaldaki alet ve makinalarının park, depolama ve korunma şartları iş güvenliği sorunlarına yol açmaktadır. Kullanılmaz durumdaki alet ve makinalar kırsalda tehlikeli bir şekilde atıl vaziyette bulunmaktadır.

Plansız bir şekilde gereğinden çok sayıda ve çeşitte tarım alet ve makinası kırsalda bulunmaktadır. Bu alet ve makinalar optimum çalışma saatlerine ulaşmamaktadır.

Bu bağlamda ülkemizde sürdürülebilir tarım için çerçevesi net ve sağlam olan bir tarım vizyonuna ihtiyaç duyulmaktadır. Mevcut koşullarda ortaya çıkmış olan yerel yönetimler, bakanlıklar ve özel kurumlar arasındaki tarım düzeyindeki görev, sorumluluk ve yetki çakışmalarının önlenerek, bütüncül bir yapıya sahip bir tarım planlamasına geçilmesi önemlidir.

## DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Ülkemizde, tarımsal girdi ve teknoloji kullanım düzeyinde ilerleme olmadan, geleneksel biçimlerde ve çoğunlukla düşük verimlilik değerleri ile sürdürülen tarımsal üretim uygulamaları yerine, teknoloji kullanım düzeyinin artırıldığı ve verimlilik seviyesinin yüksek olduğu üretim yöntemlerinin yaygınlaştırılması çalışmalarında belediyeler daha aktif rol almalıdır.

6360 sayılı Büyükşehir Kanunu ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. maddesi'ne eklenen "Büyükşehir ve ilçe belediyeleri tarım ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyet ve hizmette bulunabilirler" hükmü ile ilgili olarak bir Tarımsal Destekleme Uygulama Tip Yönetmeliği çıkarılmalıdır. Bu yönetmelik ile tarımsal amaçlı desteklemelerin, gerçek ve tüzel kişilere (kamu, kamu dışı) nasıl ve hangi objektif kriterlere göre yapılacağı

belirlenmelidir. Ayrıca kamu idareleri Taşınır Mal Yönetmeliği'nde tarımsal desteklemeler ile ilgili düzenleme yapılarak kurumlar rahatlatılmalıdır.

Büyükşehir Belediyeleri bünyesinde tarımsal amaçlı faaliyet gösteren daire başkanlıklarında "Tarımsal Hizmetler" adının kullanılması ve tarım ile ilgili hizmetlerin (destekleme, proje hazırlama, tarımsal sulama, eğitim vb.) tek bir daire başkanlığı altında yürütülmesi ülke genelinde bir eşgüdüm sağlayacak ve belediyelerin ulusal tarım planlaması içindeki etkinliklerini artıracaktır.

Her ilde tarım ile ilgili kurumların (Bakanlıklar, Belediyeler, Üniversiteler, Akademik Odalar, Kooperatifler, Birlikler ve Ziraat Odaları vb.) paydaşı olduğu Tarım Üst Kurulu yapılmasına gidilerek ulusal tarım vizyonuna katkı sağlayacak, yerel düzeyde üretimden pazarlamaya kadar sürdürülebilir tarımsal yatırım planlaması oluşturulmalıdır.

Kamuda yer alan tarım ile ilgili birimlerde liyakat ve kariyer odaklı istihdama önem verilmelidir.

Büyükşehir belediyelerinin olduğu illerde bulunan mahalle muhtarlıklarına kamu idaresi tüzel kişilik statüsü tekrar verilerek tarımsal desteklerin izlenebilirliği ve kontrolü sağlanmalıdır.

Tarım çalışanı kavramını (çiftçi, köylü, mahalleli, kentli, kırlı, üretici, mevsimlik işçi, yetiştirici, ücretsiz aile işçileri, 15 yaş altı ve üstü çocuk işçileri, işçi, hobi amaçlı tarım çalışanı vb.) net tarif edecek yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Türkiye geneli tarım kayıt sistemine (ÇKS-Çiftçi Kayıt Sistemi vb.) bağlı olmayan hiçbir gerçek ve tüzel kişi desteklemelerden yararlanmamalıdır. Böylece desteklerin etkinliği ve verimliliği artırılarak, ölçülebilir veri akışı sağlanabilecektir. Ulusal düzeyde tarımsal envanter bilgi bankası kurularak tarımsal planlama için alt yapı hazırlanmalıdır.

Tarımda köylü/çiftçi ikilemini çözerek tarımsal faaliyet gösteren kişilerin tarımsal alan büyüklüğü, tapu, sözleşme, eğitim, kayıt ücreti vb. diğer şartlar aranmadan ulusal tarım ağına dahil edilmesi sağlanmalıdır. Böylece tarım sektöründe envanter, planlama, eğitim ve denetim süreçlerinin etkinliği artırılacaktır.

Tarımsal desteklemeler proje kapsamlı ve sürdürülebilir bir şekilde örgütlü yapılar (kooperatifler, birlikler) üzerinden gerçekleştirilmelidir.

Büyükşehir Belediyeleri tarafından mevcut durumda gerçek kişilere (çiftçi, kentli, kırlı, köylü, mahalleli vb.) bireysel yapılan tarımsal desteklemeler (tarım ile ilgili malzeme, alet, ekipman, makine, tesis, sistem, tohum, fide, fidan, canlı hayvan, gübre, tarımsal ilaç vb.) yerine örgütsel yapılar tercih edilmelidir.

Ayrıca tarımsal alet ve makine desteklemelerinde ortak makine kullanımı yöntemleri uygulanmalıdır. Bu kapsamda belediyeler kendi makine parklarını kurmalı ya da örgütlü yapılara (Kooperatifler, Birlikler vb.) bu desteklemeleri yapmalıdır.

2050 yılında 9.7 milyar kişiye ulaşacağı tahmin edilen dünya nüfusunun beslenme ihtiyacının karşılanması için tarımsal üretimin %70 artırılması gerektiği öngörülmektedir (16).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 2015 yılında; sağlıklı ve kaliteli yaşamın sağlanması, açlığa son verilmesi, çevrenin ve doğal kaynakların korunması, teknolojik gelişim, iklim değişimine uyum, ekonomik büyüme, yoksulluk ve eşitsizlikle mücadele gibi konuları kapsayan daha sürdürülebilir bir gelecek için küresel bir plan dahilinde "Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi" kabul edilmiş ve 17 maddeden oluşan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) belirlenmiştir (1. Yoksulluğa Son 2. Açlığa Son 3. Sağlık ve Kaliteli Yaşam 4. Nitelikli Eğitim 5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği 6. Temiz Su ve Sanitasyon 7. Erişilebilir ve Temiz Enerji 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 10. Eşitsizliklerin Azaltılması 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar 12. Sorumlu Üretim ve Tüketim 13. İklim Eylemi 14. Sudaki Yaşam 15. Karasal Yaşam 16. Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar 17. Amaçlar için Ortaklıklar). Bu kapsamda Türkiye, ilgili kamu kurum ve kuruluşları öncülüğünde kalkınma planları ve stratejik belgeler hazırlayarak çalışmalarını yürütmektedir (17) (18) (19).

Tarımın tüm bileşenleri ile ilgili yatırım imkanına sahip olan Büyükşehir Belediyeleri, SKA'lar ve On Birinci Kalkınma Planı Dönemi (2019-2023) programı tarafından toprak ve su kaynaklarının korunması, iklim değişimine uyum sağlanması, yenilenebilir enerji kaynakları kullanımının yaygınlaştırılması, tarımsal verimliliğin artırılması, gıdaya ulaşımın kolaylaştırılması, tarımsal teknolojik alt yapının geliştirilmesi ve teknoloji kullanımının üst düzeye çıkarılması, çiftçilerin yeni teknolojilere uyumlarının ve tarımsal rekabet güçlerinin artırılması ile sürdürülebilir tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması konularında diğer kamu ve özel kurumlar ile koordineli bir şekilde faaliyet göstermeye özen göstermelidir.

Türkiye'de kırsal alanın ve tarımın kalkınması için en önemli çözüm yolu üreticinin kırsalda yaşayan insanların tabandan gelen isteklerle örgütlenmesidir. Tarım sektörü; kısıtlı kaynaklar, doğa koşulları, ürünlerin korunma ve depolanma işlemlerindeki zorluklar, üretim tüketim sürecinde üreticilerin fiyat oluşumunda etkisizliği gibi sebepler nedeniyle üretici örgütlenmesine ihtiyaç duymaktadır. Örgütlenme, gerçek anlamda üretici boyutunun yanı sıra gıdaya ihtiyaç duyanların da birlikte hareket etmelerine olanak sağlayan ve tabana dayalı kurulduğunda etkin olabilen

birlikler ve kooperatifler olarak anlaşılmalıdır (20).

Sözleşmeli tarım uygulamaları kapsamında çalışmalar yürütülmelidir.

Teknolojinin tarımsal alanda kullanımının yaygınlaşması tarımsal işletme ve işletmecilik yönetiminin profesyonel ve sistematik olarak geliştirilmesini öncelikli hale getirmektedir. Önceden emek gücü ile yapılan tarımsal faaliyetin mekanik ve hidrolik makinelere dönüşmesi, değişen teknolojilerle elektronik-GPS-uydu-bilgi iletişim ile yönetim ve giderek siber-fiziksel sistemlere dönüşümüyle yönetim sürecinde otomasyon kaçınılmaz olacaktır. Türkiye, tarımsal üretimde, teknoloji geliştirmeyi ve kullanımını üst düzeye çıkararak uluslararası düzeyde rekabet edebilecek bir yapıyı sağlamak durumundadır (21).

Çiftçilerin kabiliyet ve uyum seviyesinin artırılması için kooperatifleşme ve ortak makine kullanımı gibi örgütsel yöntemlere geçilmesi şarttır.

Ülkemizdeki tarımsal yapıdan kaynaklanan sorunların etkisini azaltmaya yönelik çözümlerden biri de (bireysel mülkiyetin ileri teknoloji kullanımı için yetersiz kaldığı bu gibi durumlarda) sosyal ve ekonomik yapıya uygun ortak makine kullanım modellerinden birini seçmek olabilir. Böylece minimum sermaye ile gelişmiş teknoloji makinalarından yararlanma söz konusu olurken, aynı zamanda daha kısa sürelerde makinaları, yeni ve üst modellerle ayrıca daha yeni teknolojilerle yenileme şansı doğmaktadır (22).

Türkiye'nin tarım alet ve makine parkı sayısal olarak belli bir seviyede olsa da yaş, güç ve teknoloji ortalaması olarak standartların altındadır. Tarım makinaları ortak kullanım kooperatifleri veya makina birliklerinin kurulması teşvik edilerek, teknolojik gelişmelere uyum sağlayacak bir şekilde makine parkının yenilenmesi uluslararası düzeyde tarımsal rekabet yapabilmeye olanağını artıracak, girdi maliyetlerini (makina satın alma maliyeti, amortisman bedeli, enerji maliyetleri) büyük ölçüde düşürecektir. Tarım makina ve ekipmanlarının tecrübeli ve eğitimli operatörlerle kullanımı iş verimliliğini artıracak ve iş kazalarını azaltacaktır. Ayrıca tarımsal teknolojik altyapı destekleme çalışmalarının sürdürülebilirliğini sağlayacaktır.

Büyükşehir Belediyeleri, yerel yönetim olma avantajlarını ve dinamik güç potansiyellerini Türkiye'nin tarımsal teknolojik alt yapı seviyesini yükseltmek ve sürdürülebilir tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması için kullanmalıdır.

Günümüzde artan nüfus artışı, kullanılabilir tarım arazilerinin azalması ve gıda ihtiyacının artması tarım teknolojilerinin akıllı tarım, hassas tarım ve dijital tarım disiplinlerine dönüşmesine yol açmıştır. Hassas tarım teknolojileri pahalı yatırımlardır. Çiftçilerin bireysel olarak bu teknolojiye ulaşım düzeyleri düşüktür. Devlet desteği olmadan Türkiye'de teknolojik dönüşümün hızlı ve etkin bir şekilde gerçekleşmesi olanaksızdır. Büyükşehir Belediyeleri tarım destekleme görevlerini yaparken çiftçilere yeni teknolojilere ulaşımı için çalışmalarını artırmalıdır. Belediyeler bu dönüşümde etkin bir rol olarak sürdürülebilir tarım teknolojisi ile çiftçiye buluşturmalıdır.

Çiftçilerin teknolojiye uyum süreçlerinde zorlanmamaları için eğitim ve uygulama çalışmalarında belediyelerin dinamik yapısı aktif olarak kullanılmalıdır. Tarımsal teknoloji uygulama merkezleri kurularak çiftçilere teknolojik uygulamalar ile ilgili teorik ve pratik eğitimler verilmelidir.

Hassas tarım ile ilgili Ar-Ge çalışmalarına belediyeler yatırım yapmalı ayrıca ildeki kamu kurumları, üniversiteler, akademik odalar, özel sektör ve diğer kurumlar tarafından yapılan tarımsal Ar-Ge çalışmalarına destek olmalıdır.

Büyükşehir Belediyeleri, akıllı tarım uygulamalarına öncülük ederek; zirai ilaçlama dronları, sera otomasyon sistemleri, otomatik dümenleme, akıllı sulama sistemleri, meteorolojik istasyonlar, feromon tuzak, akıllı pülverizatör, hassas ekim ve hasat makinaları vb. uygulamaları desteklemelidir. Akıllı tarım kullanımlarının doğru yapılması için eğitim ve örneklemeye çalışmaları da yerine getirmelidir.

Türkiye Ulusal Tarım Veri Bilgi Sistemi oluşturularak etkin bir şekilde kullanılmalıdır. Türkiye'nin tarımsal varlık, üretim, makina ve ekipman, tesis vb. mevcut envanterin çıkarılması tarımsal planlama ve destekleme işlemleri için yol haritasını oluşturacaktır. Bu kapsamda Büyükşehir Belediyeleri kendi bölgelerinde konu ile ilgili paydaş kamu kurumları ile koordineli bir şekilde ilin tarım envanterinin çıkarılması için çalışmalar yürüterek ulusal tarım veri bilgi sistemine katkıda bulunmalıdır.

Türkiye'nin toprak veri tabanı haritalarının oluşturulması için yerel ile merkezi kamu ve özel kurumların ortak çalışma yürütmesi tarımsal planlamanın başlangıcı olacaktır. Çiftçilerin toprak, su, yaprak analiz ihtiyaçlarının kamu idareleri tarafından toprak analiz laboratuvarları kurularak kar amacı güdülmeden karşılanması sağlanmalıdır.

Sera, soğuk hava deposu, süt toplama, ürün toplama ve satış merkezleri gibi yapıların kurulumunda üreticiler desteklenerek rekabet koşulları iyileştirilmelidir. Ayrıca tarladan pazarlamaya kadar olan süreçte ürünlerin muhafaza ve nakliye koşullarını geliştirmek için destekleyici çalışmalar yapılmalıdır.

Biyobozunur malzemelerden üretilen plastiklerin tarımsal amaçla kullanımı konusunda çalışmalar yaygınlaştırılmalıdır.

Jeotermal kaynakların kullanılarak sera, organik tarım, ürün kurutma vb. tesislerin kurulması ve desteklenmesi için çalışmalar artırılmalıdır.

Güneş enerjisinden yararlanarak tarımsal tesislerin elektrik, ısı ve sıcak su ihtiyaçlarının karşılanması işlemlerine öncelik verilmelidir.

Biyokütle kaynakların organik gübre, ısı ve elektrik üretimi amacı ile kullanılacağı tesisler için yatırımlar hızlandırılmalıdır.

Sanayideki atık ısının sera sistemlerinde kullanılması için projeler ve planlamalar yapılmalıdır.

Yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının etkin kullanılabilmesi için yerel ve merkezi idarelerin koruma ve denetleme görevlerini koordineli bir şekilde yerine getirmelerine ihtiyaç bulunmaktadır.

Tarımsal sulamada, hassas tarım uygulamaları eşliğinde kapalı-basınçlı sistemlerin yaygınlaştırılmasına olanak sağlayacak gerekli teknolojik yatırımlar ve eğitimler için yapılan çalışmalar artırılmalıdır.

Mera alanlarının daha etkin ve verimli kullanımı için çalışmalar yürütülmelidir.

Tarımsal arazilerin tarım dışı kullanılmaması için denetimlerin etkinleştirilmesi gereklidir. Türkiye’de tarım arazilerinin altyapı, şehirleşme ve sanayileşme gibi amaçlarla kullanılmasının önlenmesi için tarım dışı arazilerin kentsel kullanımı için planlama yapılmalıdır. Havza bazlı tarımsal arazi ve su yönetimi projeleri hazırlanarak tüm hizmetlerin bu planlama çerçevesinde yürütülmesi sağlanmalıdır (4).

Büyükşehir Belediyeleri, iklim değişikliklerinin olumsuz etkilerinden tarımsal alan ve su kaynaklarını koruma, etkin yönetme veya zararlarını azaltma çalışmalarında yer alırken yerel iklim planlarının ve stratejilerinin geliştirilerek ildeki paydaş kurumlarla koordineli şekilde çalışmaları yürütülmelidir. Değişen iklim şartlarına uyum sağlayan tarımsal ürünlerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için faaliyetler gösterilmelidir.

İyi tarım ve organik tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması ayrıca coğrafi işarete sahip ürünlerin çoğaltılması sayesinde üreticilerimiz uluslararası düzeyde tarımsal rekabet şansına ulaşabileceklerdir.

Tarımsal kaynak tabanının istikrarı ve tarımsal üretim geleceğinin garanti altına alınmasında herkesin yararı vardır. Tarımda, enerjide, nüfusta, su kullanımında, tarım alanlarının korunmasında ve gıda güvenliği çalışmalarında görev almak hepimizin ödevidir (23).

Türkiye’de tarımsal alan ve su kaynaklarının etkin kullanılmaması, arz-talep dengesizliği ve uluslararası tarım pazarlarında rekabet gücünün azlığı sorunlarının tek ve gerçek çözüm yöntemi tarımsal üretim yöntemlerinde teknoloji kullanımının artırılması ve yaygınlaştırılmasıdır.

## SON SÖZ

Türkiye’nin tarımsal gelişmişlik düzeyinin artırılması çalışmaları kapsamında yerel ve merkezi kurumlar çalışmalarını yürütmektedir. Günümüzde tarım ile ilgili sorunlar, yanlışlar, doğrular ve çözüm yolları yüzlerce kongre, panel, makale, kitap ve yaşanmışlıklar ile ortaya konulmuştur.

Ülkenin tarımsal alan, su, yenilenebilir enerji kaynakları ve teknolojik birikimlerinin etkinliğinin artırılması ancak yerel ve merkezi idarelerin koordineli çalışmaları ayrıca sorumluluk, yetki ve görev tanımlarının tam olarak yapılması ile mümkün olabilecektir.

Türkiye, bütüncül bir sürdürülebilir tarım vizyonu yapılması ve “Hatt-ı tarım yoktur sath-ı tarım vardır. O sath bütün vatandır” ilkesi ile istenilen tarımsal düzeye daha hızlı ve kolay bir şekilde ulaşacaktır.

## KAYNAKLAR

- (1) Anonim-a. Köy Hizmetlerinin Yerelleştirilmesi. TEPAV, 2008 SY. 10-12  
[https://www.tepav.org.tr/upload/files/1271234719r8136.Koy\\_Hizmetlerinin\\_Yerellestirilmesi.pdf](https://www.tepav.org.tr/upload/files/1271234719r8136.Koy_Hizmetlerinin_Yerellestirilmesi.pdf) (Erişim Tarihi: 20.06.2022)
- (2) Anonim-b. Türkiye Büyükşehirler Haritası  
<http://cografyaharita.com/haritalarim/4Iturkiye-buyuksehirler-haritasi.png> (Erişim Tarihi: 23.06.2022)
- (3) Anonim-c. Türkiye Şehir-Köy Nüfus Oranı, TÜİK, 2022.
- (4) Anonim-d. Büyükşehirlerde Tarım ve Kırsal Kalkınma. Türkiye Belediyeler Birliği ISBN: 978-605-9186-61-2 Sy. 78-81, 178-180. Ankara, 2021.
- (5) Anonim-e. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), Tarımda Toprak Ve Suyun Sürdürülebilir Kullanımı, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Yayın No: KB: 2984 - ÖİK: 766, Ankara, 2018.
- (6) Anonim-f. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), Çevre Ve Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi, Çalışma Grubu Raporu, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Yayın No: KB: 2994 - ÖİK: 776, Ankara, 2018.
- (7) Anonim-g. İşlenen Tarım Alanı ve Nüfus Verileri, TÜİK, 2022.
- (8) Anonim-h. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), Su Kaynakları Yönetimi Ve Güvenliği, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Yayın No: KB: 3012 - ÖİK: 793, Ankara, 2018.
- (9) Anonim-i. Toplam Yeraltı Suyu Tahsisi ve Türkiye Genelinde Sulamada Kullanılan Yüzey Suyu Miktarı Karşılaştırması, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, 2022.  
<https://www.dsi.gov.tr/Sayfa/Detay/1499> (Erişim Tarihi: 23.06.2022)
- (10) Anonim-i. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Durumu. T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Enerji İşleri Genel Müdürlüğü.  
<https://enerji.gov.tr/eigm-yenilenebilir-enerji-kaynaklar-jeotermal> (Erişim Tarihi: 22.06.2022)
- (11) Anonim-j. Türkiye'nin Traktör ile Tarımsal Alet ve Makina Varlığı, TÜİK, 2022.
- (12) Evcim, H. Ünal. ve Ark. Tarımsal Mekanizasyon Durumu, Sorunları Ve Çözüm Önerileri  
Türkiye Ziraat Mühendisliği 7. Teknik Kongresi (11-15 Ocak 2010) Bildiriler Kitabı-2 TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Ankara, 2010.
- (13) Anonim-k. Tarımda Traktörün Önemi  
<http://www.cine-tarim.com.tr/dergi/arsiv50/sektorel05.htm#:~:text=Modern%20tar%C4%B1msal%20mekanizasyonun%20loko-motif%20g%C3%B6revi,b%C3%BCy%C3%BCK%20paya%20sahip%20olan%20trakt%C3%B6rd%C3%BCr.&text=Uygun%20%C3%BCretim%20i%C3%A7in%20yeni%20teknolojiye,kullan%C4%B1mas%C4%B1%20son%20dere%2Dce%20%C3%B6nemlidir.> (Erişim Tarihi: 08.07.2022)
- (14) Evcim, H. Ünal ve Ark. Tarımsal Mekanizasyonda Mevcut Durum ve Gelecek, Türkiye Ziraat Mühendisliği 9. Teknik Kongresi (13-17 Ocak 2020) Bildiriler Kitabı-2, TMMOB Ziraat Mühendisliği Odası, Sayfa 497, Ankara, 2020.
- (15) Anonim-l. Tarımsal Mekanizasyon Sektör Politika Belgesi 2018-2022 Tarım Ve Orman Bakanlığı-Tagem, Ankara, 2018.
- (16) Anonim-m. Türk Tarımının Global Entegrasyonu Ve Tarım 4.0, İzmir Ticaret Borsası, İzmir, 2019.
- (17) Anonim-n. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları  
<https://www.undp.org/tr/turkiye/press-releases/t%C3%bcrk%C3%a7e-%c3%a7evirileri-yenilenen-%e2%80%9cs%C3%bcrd-%c3%bcr%C3%bclebilir-kalk%C4%B1nma-ama%C3%a7lar%C4%B1e2%80%9d-i%C3%a7in-birlikte> (Erişim Tarihi: 21.06.2022)
- (18) Anonim-o. Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 2. Ulusal Gözden Geçirme Raporu, Ankara, 2019.  
<http://www.surdurulebilir.kalkinma.gov.tr/#top> (Erişim Tarihi: 15.06.2022)
- (19) Anonim-ö. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Çalışmaları. <https://turkiye.un.org/tr/sdgs> (Erişim Tarihi: 07.07.2022)
- (20) Oral N. Türkiye'de Tarım Nasıl Çökertildi? Sy. 199-200. R-Kitap. ISBN: 978-605-80883-0-6. Eylül, 2020.
- (21) Anonim-p. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), Tarım ve Gıdada Rekabetçi Üretim Özel İhtisas Komisyonu Raporu, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Yayın No: KB: 2990-ÖİK: 772 (Sayfa 305, 306) Ankara, 2018.
- (22) Anonim-r. Tarım ve Makine Sanayi Etkileşimi Raporu –Mayıs,2020.  
<https://www.oaibftp.com/arge3/tar-mak-etk-rap.pdf> (Erişim Tarihi: 11.07.2022)
- (23) Brown L.R. Dünyayı Nasıl Tüketti? Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. ISBN: 978-975-458-83-30. Sy. 176-177. İstanbul, 2006.

# TARIMSAL YAYIM ELEMANLARI ve LABORATUVAR SORUMLULARININ TOPRAK ANALİZ DESTEĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

*(EDİRNE VE TEKİRDAĞ İLLERİ ÖRNEĞİ)<sup>1</sup>*

**Dr. Erol ÖZKAN<sup>2</sup>, Doç. Dr. Başak AYDIN<sup>2</sup>, Dr. Emel KAYALI<sup>2</sup>, Volkan ATAV<sup>2</sup>**

**Dr. Mehmet Ali GÜRBÜZ<sup>2</sup>, İlker KURŞUN<sup>3</sup>, İhsan Engin KAYHAN<sup>4</sup>**

## GİRİŞ

Her geçen gün artan dünya nüfusu dikkate alındığında, insan toplumunun yaşamını sürdürebilmesi için her şeyden önce beslenmesi ve açlık riski ile baş edebilmesi gerekir. Bu nedenle de tüm insanlığın sağlıklı ve güvenli gıdaya ulaşabilmesi herkesin temel amacı olmak zorundadır. Bu amaçla da tarım ülkelerin vazgeçemeyeceği bir sektör, tarımsal üretim ise mutlaka artırılması ve bunun gerçekleştirilmesi için kesinlikle desteklenmesi gereken bir faaliyet koludur. Hemen tüm ülkelerde tarım çeşitli yöntemlerle desteklenmektedir. Ülkemizde de uzun yıllardan beri tarımın çeşitli kollarının çok çeşitli şekillerde desteklenmesi arayışlarına girildiği ve bu konuda çeşitli uygulamaların gündeme taşındığı söylenebilir. Bu makalede sadece bir yanıla incelenmeye çalışılan toprak analizi desteklemesi de bunlardan biridir. Toprak analizi desteklerinin tüm yönleri ile geniş boyutlu olarak araştırılması ve daha etkili olabilecek yöntemlerin ortaya konulabilmesi için öneriler geliştirmeyi amaçlayan ülkesel bir araştırma projesi yürütülmüş ve sonuçlandırılmıştır. Bu makalede, söz konusu araştırma kapsamında yürütülen bir alt projede ele alınan ve konunun çiftçilerin haricindeki farklı kesimini oluşturan ilgililerinden derlenen veriler üzerinden bir inceleme ve değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır.

Tarımın ulusal ekonomi içinde vazgeçilmez bir yerinin olmasının yanı sıra, çoğunlukla insanoğlunun müdahale edemeyeceği şekilde doğa koşullarına bağımlı olması, devletin bu alanda düzenlemeler yapmasını zorunlu kılmaktadır. Devletin tarıma destekleme politikaları yoluyla müdahale etmesi sadece üretici ve tüketici açısından değil çevrenin korunması ve tarımın sürdürülebilir olması açısından da gereklidir (Tancan, 2018).

Çevreyi kirletmeden, birim alandan amaçlanan verimi azaltmadan, ürün kalitesini bozmadan bitki ve ürün gelişimi sağlamak dengeli bir gübreleme ile mümkündür. Bilinçli ve dengeli bir gübrelemenin ilk adımı ise toprak analizleri ile bitkinin beslenme düzeyinin belirlenmesi ve buna göre gübreleme programları hazırlanmasıdır (Taban ve ark. 2005).

İyi bir gübreleme, bitkinin ihtiyacı olan gübrenin cinsinin ve miktarının belirlenerek bu gübrenin doğru zamanda tekniğine uygun olarak toprağa verilmesi ile olmaktadır. Toprak analizleri sayesinde, toprağın ihtiyacı olan besin maddeleri doğru bir şekilde saptanabilmektedir. Böylece, gübrelere zamansız ve eksik ya da fazla gübre kullanımından kaçınılması sağlanmaktadır (Güldal ve Özçelik, 2017)

Tarım ve Orman Bakanlığı doğru ve yeterli gübrelemeyi teşvik etmek ve toprak analizi yaptırmayı özendirmek amacıyla, doğrudan gelir desteğine ilave olarak 2006 yılında yayınlanan karar ile organik tarım yapan ve toprak analizi yaptıran çiftçiye toprak analiz desteğine başlamıştır. 2009 yılı itibarıyla alan bazlı destekler içerisinde yer alan toprak analizi desteği, 2016 yılı Mayıs ayına kadar devam etmiştir. 5 Mayıs 2016 tarihinde yayınlanan karar ile çiftçilere alan bazlı destekler içerisinde mazot ve gübre desteği verileceği belirlenmiş olup; alan bazlı destekler içerisinde toprak analizi desteğinden söz edilmemiştir (Resmi Gazete, 2006; Küçükkaya ve Özçelik, 2014; Resmi Gazete, 2016). 17 Eylül 2017 tarihinde yayınlanan karar ile toprak numunelerinin koordinat belirleyen cihaz kullanılarak yet-

<sup>1</sup> Makalede, "Edirne ve Tekirdağ İllerinde Çiftçilerin Toprak Analizine Dayalı Gübre Kullanım Davranışlarının Değerlendirilmesi ve Toprak Analiz Desteğine Esas Önerilerin Geliştirilmesi" isimli, TAGEM destekli alt proje sonuç raporundan yararlanılmıştır

<sup>2</sup> Atatürk Toprak Su ve Tarımsal Meteoroloji Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Kırklareli ZMO Kırklareli İl Temsilcisi

<sup>3</sup> Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Antalya

<sup>4</sup> İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Kırklareli

kili toprak analiz laboratuvarlarının teknik elemanlarınca alınacağı belirtilmiştir. Son olarak 9 Kasım 2019 tarihinde yayınlanan Bitkisel Üretim Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ'in 10. maddesinde, toprak analizi desteği ödemelerine yönelik uygulama esasları ve bu ödemelerden yararlanmak isteyen toprak analiz laboratuvarları ile ilgili hususlar yer almaktadır.

Yıllar itibarı ile araştırmada yer alan illere ait gübre ve toprak analiz destekleme ödemeleri Çizelge 1'de verilmiştir. 2017 yılında, mazot-gübre desteği tek kalem olarak dekara 11 TL olarak ödenmiştir. 2017 yılı itibarı ile toprak analizi destekleme ödemeleri üreticilere değil laboratuvarlara yapılmıştır.

Çizelge1. Araştırma Kapsamındaki İllere Ödenen Gübre ve Toprak Analiz Desteği (TL) (2009-2019)

Yıllar	Edirne		Tekirdağ	
	Gübre Desteği	Toprak Analiz Desteği	Gübre Desteği	Toprak Analiz Desteği
2009	12.242.476	36.424	14.224.399	31.349
2010	12.777.029	545.615	14.716.871	1.148.047
2011	12.788.887	558.445	14.753.173	1.204.558
2012	14.032.000	715.889	16.350.475	1.375.783
2013	14.748.212	724.873	17.372.138	1.502.007
2014	16.217.525	822.762	19.148.885	1.700.702
2015	17.500.647	879.872	20.478.260	1.748.982
2016	19.608.481	958.036	22.839.092	1.928.562
2017	30.361.138	0.000	34.878.927	0.000
2018	11.166.979	87.374	12.867.336	97.194
2019	11.222.619	140.240	13.147.939	0.000

Kaynak: Anonim, 2020

Değişen koşullara uyum yeniliklerin hızlı bir şekilde uygulanması ile mümkündür. Tarımsal yayım tarımın ayakta kalması için kullanılabilir en önemli araçlardan biridir (Özkaya ve ark. 2005). Türkiye'de gerek miktar ve gerekse bitki ve toprağın gereksinimine uygun (optimum) gübre kullanımı konusunda önemli sorunlar vardır. Bu nedenle optimum gübre kullanımı konularının çiftçilere öğretilmesi, tarımsal yayımın hala güncelliğini koruyan önemli bir eğitim alanıdır (Özçatalbaşı ve Gürgen, 1998).

Bu çalışmada Edirne ve Tekirdağ illerinde faaliyet gösteren toprak analiz laboratuvarlarının mevcut durumu belirlenmiş, yayım elemanlarının ve laboratuvar sorumlularının toprak analizi ve gübreleme konusundaki görüşleri değerlendirilmiştir.

## MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın materyalini birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilen veriler oluşturmaktadır. Çalışmanın birincil verilerini Trakya Bölgesi'nde en fazla sayıda laboratuvara sahip olan Edirne ve Tekirdağ illerinde toprak analizi için en fazla numune alımı kabul eden ve gübre tavsiyesi veren laboratuvarlarda gübre tavsiyesi veren uzmanlar ile araştırmanın yürütüldüğü illerdeki İl Tarım ve Orman Müdürlükleri'nde görevli tarımsal yayım elemanları ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler oluşturmaktadır. Belirlenen illerde laboratuvar seçimi toprak analizi için numune kabul sayısı en fazla olan laboratuvarlar arasından üçer tane gayeli olarak yapılmıştır.

Çalışmada ikincil veriler; yurt içi-yurt dışı üniversiteler ve yayım servislerinin raporları ve daha önce yapılmış çalışmalar ile internet sitelerinden elde edilmiştir.

Derlenen veriler kodlanarak bilgisayara aktarılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde ortalama, standart sapma, yüzde gibi tanımlayıcı istatistikler ve çapraz tablolardan faydalanılmıştır. Laboratuvar sorumlularının toprak örnekleri ile ilgili karşılaştıkları sorunlar, toprak analizinin yaygınlaşmasına yönelik önerileri, gübre ve toprak analizine yönelik düşünceleri, yayım elemanlarının yayım faaliyetlerine yönelik düşüncelerinin belirlenmesine yönelik analizler yapılmış olup, bu analizler için tutum ölçeği yöntemlerinden Likert Ölçeği kullanılmıştır.



## BULGULAR

### Toprak Analiz Laboratuvarları ve Laboratuvar Sorumlularına Ait Bulgular

Çalışmada Edirne Merkez Ticaret Borsası, Edirne Uzunköprü Ticaret Borsası, Edirne Keşan Ticaret Borsası, Tekirdağ Merkez Ticaret Borsası, Tekirdağ Hayrabolu Ticaret Borsası ve Tekirdağ Çorlu Trakya Birlik Laboratuvar sorumluları ile görüşülmüş olup, toplam 6 laboratuvar sorumlusunun gübreleme ve toprak analizi konularına yönelik görüş ve önerileri alınmıştır.

Laboratuvar sorumlularına ve laboratuvar faaliyetlerine yönelik tanımlayıcı istatistikler Çizelge 2'de verilmiştir. Laboratuvar sorumlularının ortalama yaşları 38 yıl, öğrenim süreleri 17,67 yıl, mesleki deneyimleri 11,33 yıl, laboratuvar çalışmada çalışma süreleri ise 10,50 yıl olarak bulunmuştur. Laboratuvar sorumlularının gübre tavsiye raporunu hazırlama süreleri 8,17 gün olarak bulunurken, laboratuvarların yıllık ortalama numune sayısı 3.133,33 adet olarak belirlenmiştir.

Çizelge2. Laboratuvar Sorumlularına ve Laboratuvara Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler

Sosyo-Demografik Özellikler	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Yaş (yıl)	38,00	4,58	30,00	44,00
Öğrenim süresi (yıl)	17,67	2,92	16,00	24,00
Mesleki deneyim (yıl)	11,33	4,42	3,00	17,00
Laboratuvar çalışmada çalışma süresi (yıl)	10,50	4,15	3,00	17,00
Gübre tavsiye raporunu hazırlama süresi (gün)	8,17	2,14	5,00	10,00
Laboratuvarın yıllık analiz numunesi kapasitesi (adet)	3.133,33	1.079,61	1.600,00	5.000,00

Laboratuvar sorumlularının toprak örnekleri ile ilgili karşılaştıkları sorunlara yönelik düşünceleri de belirlenmiştir (Çizelge 3). Toprak örneğinin az olduğu, örneğin kabının uygun olmadığı ve etiketinin okunmadığı yönünde sorunla karşılaştığını belirten laboratuvar sorumlusu bulunmamaktadır. Etiket bilgilerinin eksik olduğu ve toprak örneğinin analiz için uygun olmadığı yönünde görüş bildiren birer laboratuvar sorumlusuna rastlanmış olup, sorumlularının büyük oranda toprak örnekleri ile ilgili sorunla karşılaşmadıkları belirlenmiştir.

Çizelge3. Laboratuvar Sorumlularının Toprak Örnekleri İle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar

Laboratuvar Sorumlularının Toprak Örnekleri İle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar	Önem Dereceleri					Ortalama
	1	2	3	4	5	
	%	%	%	%	%	
Örneğin az olması	16,67	50,00	33,33	0,00	0,00	2,17
Kabının uygun olmaması	66,67	16,67	16,67	0,00	0,00	1,50
Etiketinin okunamaması	16,67	66,67	16,67	0,00	0,00	2,00
Etiket bilgilerinin eksik olması	0,00	66,67	16,67	0,00	16,67	2,67
Örneğin analiz için uygun olmaması	16,67	50,00	16,67	16,67	0,00	2,33

1. Kesinlikle katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsızım 4. Katılıyorum 5. Kesinlikle katılıyorum

Laboratuvar sorumlularının gübre tavsiye raporları, toprak örneği alımı ve gübre rehberine yönelik düşünceleri de alınmıştır. Laboratuvar sorumlularının %33,33'ü üreticilerin gübre tavsiye raporlarının geç çıkmasından şikâyetçi olduklarını, %66,67'si gübre tavsiye raporlarının üreticinin anlayacağı şekilde olduğunu ifade etmişlerdir. Toprak örnekleri alımı ve iletilmesi ile ilgili en önemli sorun olarak, üreticinin analiz sonucuna güvenmediği için önemsemeyen örnek aldığı, ÇKS takvimi ile ürün yetiştirme aralığının uygun olmadığını ve doğru örnekleme yapılmadığını belirten laboratuvar sorumlularının oranı %16,67 olarak belirlenmiştir. Laboratuvar sorumlularının tamamı gübre rehberinin geliştirilmesi gerektiğini, %50'si ise güncel çeşitlerin gübre ihtiyacının yeniden belirlenerek gübre rehberine eklenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Laboratuvar sorumlularına toprak analizinin yaygınlaştırılması yönelik düşünceleri de sorulmuştur (Çizelge 4). Sorumluların yarısı alan sınırlandırmasının kalkması ve toprak analinin herkese zorunlu olması gerektiğini belirtirken, bir sorumlu bu konuda kararsız olduğunu, iki sorumlu ise bu düşünceye katılmadığını ifade etmişlerdir. Laboratuvar so-

rumlularının %66,67'si analizi raporu olmayan üreticinin gübre alamaması gerektiğini ifade ederken, bir laboratuvar sorumlusu bu konuda kararsız olduğunu, bir sorumlu ise bu düşünceye katılmadığını belirtmiştir. Hayvan gübresine destek verilmesi yönündeki görüşe katıldığını, katılmadığını ve bu konuda kararsız olduğunu ifade eden laboratuvar sorumlularının oranının (%33,33) birbirine eşit olduğu görülmektedir.

Laboratuvar sorumlularının %66,67'si toprak örneği alım zamanlarının ürünlere göre belirlenip, bu tarihlerde yapılmayan analizlerin destek dışı tutulması gerektiği görüşünü savunurken, bir sorumlu bu görüşe katılmadığını, bir sorumlu da bu konuda kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Çizelge4. Laboratuvar Sorumlularının Toprak Analizinin Yaygınlaştırılmasına Yönelik Düşünceleri

Laboratuvar Sorumlularının Toprak Analizinin Yaygınlaştırılmasına Yönelik Düşünceleri	Önem Dereceleri					Ortalama
	1	2	3	4	5	
	%	%	%	%	%	
Alan sınırlaması kalkmalı, herkese zorunlu olmalı	16,67	16,67	16,67	16,67	33,33	3,33
Analiz raporu olmayan gübre alamamalı	16,67	0,00	16,67	33,33	33,33	3,67
Hayvan gübresine destek verilmeli	33,33	0,00	33,33	16,67	16,67	2,83
Toprak örneği alım zamanları ürünlere göre belirlenip, bu tarihlerde yapılmayan analizler destek dışı tutulmalı	16,67	0,00	16,67	0,00	66,67	4,00

1. Kesinlikle katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsızım 4. Katılıyorum 5. Kesinlikle katılıyorum

Laboratuvar sorumlularının gübreleme ve toprak analizine yönelik düşünceleri de alınmıştır (Çizelge 5). Laboratuvar sorumlularının tamamı gübreleme konusunda kendilerini yeterli gördüklerini ve üreticilerle sık görüşüklerini ifade etmişlerdir. Görüşülen altı laboratuvar sorumlusunun beş tanesi çevre konularında bilgi sahibi olduklarını, gübre tavsiyesinde buldukları üreticiden geri dönüş aldıklarını, üreticilerin tavsiyelere uyup uymadıklarının takip edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Laboratuvar sorumlularının %66,67'si gübre tavsiyelerinin hasat ile ikinci ürün ekim/dikim zamanına yetiştiğini ifade ederken, %66,67'si örneklerin doğru alındığına ve laboratuvara uygun iletildiğine inanmadıklarını belirtmişlerdir.

Çizelge5. Laboratuvar Sorumlularının Gübreleme ve Toprak Analizine Yönelik Düşünceleri

Laboratuvar Sorumlularının Tarımsal Uygulamalara Yönelik Düşünceleri	Önem Dereceleri					Ortalama
	1	2	3	4	5	
	%	%	%	%	%	
Gübreleme konusunda kendimi yeterli görüyorum	0,00	0,00	0,00	33,33	66,67	4,67
Üreticilerle sık görüşürüm	0,00	0,00	0,00	50,00	50,00	4,50
Çevre konularında bilgi sahibiyim	0,00	16,67	0,00	33,33	50,00	4,17
Gübre tavsiyesinde bulunduğum üreticiden geri dönüş alıyorum	0,00	16,67	0,00	33,33	50,00	4,17
Üreticilerin tavsiyeye uyup uymadığı takip edilmeli	0,00	16,67	0,00	16,67	66,67	4,33
Hasat ile ikinci ürün ekim/dikim zamanına göre gübre tavsiyesi yetişiyor	16,67	16,67	0,00	33,33	33,33	3,50
Örneklerin doğru alındığına ve laboratuvara uygun iletildiğine inanıyorum	16,67	50,00	16,67	16,67	0,00	2,33

1. Kesinlikle katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsızım 4. Katılıyorum 5. Kesinlikle katılıyorum

Sorumlulardan görev yaptıkları laboratuvarlara yönelik bilgiler de alınmıştır. Görüşülen altı laboratuvar sorumlusunun bir tanesi laboratuvarın altyapısı ile ilgili sorun olduğunu belirtmiştir. Laboratuvar sorumlularının tamamı çalıştıkları laboratuvarlarda uluslararası akreditif analizlerin yapılmadığını ve çalıştıkları laboratuvarların denetlendiğini ifade etmişlerdir. Edirne Merkez Ticaret Borsası ve Tekirdağ Merkez Ticaret Borsası sorumluları laboratuvarlarının Atatürk Toprak Su ve Tarımsal Meteoroloji Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından, Edirne Uzunköprü Ticaret Borsası, Edirne Keşan Ticaret Borsası, Tekirdağ Hayrabolu Ticaret Borsası ve Tekirdağ Çorlu Trakya Birlik Labora-

tuvar sorumluları çalıştıkları laboratuvarların bağlı buldukları İl Tarım ve Orman Müdürlükleri ve Atatürk Toprak Su ve Tarımsal Meteoroloji Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından denetlendiğini belirtmişlerdir.

Laboratuvar sorumlularının eğitim yayım faaliyetlerine yönelik düşünceleri de belirlenmiştir. Sorumluların %83,33'ü gübreleme konusunda hizmet içi, %66,67'si gübre tavsiyesi ile ilgili eğitim aldıklarını, %33,33'ü gübre tavsiyesi ile ilgili yayım çalışmalarına katıldıklarını belirtmişlerdir. Laboratuvar sorumlularının yarısı gübre tavsiyesinde buldukları ürünlerin değişkenlik gösterdiğini ifade ederken, yalnızca bir laboratuvar sorumlusu toprak analizi ile ilgili olarak getirilen yeni sisteme göre eğitime ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir.

## Yayım Elemanlarına Ait Bulgular

Çalışmada yayım elemanları ile de görüşülmüş olup, yayım elemanlarının gübreleme, toprak analizi konularında görüşleri alınmıştır. Edirne İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nden bir gübre birim sorumlusu, Edirne Uzunköprü İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nden bir ziraat yüksek mühendisi, Edirne Keşan İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nden iki ziraat mühendisi ile görüşülmüştür. Tekirdağ Merkez Süleymanpaşa İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nden iki ziraat mühendisi, Tekirdağ Hayrabolu İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nden bir ziraat yüksek mühendisi ve Tekirdağ Çorlu İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nden iki ziraat mühendisi olmak üzere Edirne ve Tekirdağ illerinde toplam 9 yayım elemanı ile görüşme sağlanmıştır. Yayım elemanlarından biri Gübre Bayi Denetçisi olduğunu, iki tanesi toprak analiz laboratuvarında çalıştıkları dönemde bizzat toprak örneği alarak sonuca göre uygulamada bulduklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanında, iki yayım elemanı gübreleme konusunda eğitim verdiklerini belirtirken, bir yayım elemanı da gübreleme önerisinde bulunduğunu belirtmiştir. Yayım elemanlarının sosyo-demografik özellikleri Çizelge 6'da verilmiştir. Yayımçıların ortalama yaşları 38, öğrenim süreleri 16,78 yıl, mesleki deneyimleri ise 15 yıl olarak bulunmuştur.

Çizelge6. Yayım Elemanlarının Sosyo-Demografik Özellikleri

Sosyo-Demografik Özellikler	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Yaş (yıl)	38,00	6,02	31,00	50,00
Öğrenim süresi (yıl)	16,78	1,72	14,00	20,00
Mesleki deneyim (yıl)	15,00	7,81	8,00	30,00

Yayım elemanlarına gübre kullanımı hakkında çalışmaları olup olmadığı sorulmuş, %66,67'si gübre kullanımı hakkında çalışmaları olduğunu ve gübreleme konusunda hizmet içi eğitim aldıklarını belirtmişlerdir.

Yayım elemanlarına yayım konuları da sorulmuş olup, yayım konularının çoğunlukla gübreleme, bitki besleme, hastalık zararlı kontrolü, bitkisel üretim (ayçiçeği, buğday, kanola, meyve yetiştiriciliği) ve desteklemeler olduğu belirlenmiştir.

Yayım elemanlarına üreticilerin en çok bilgi talep ettiği konular da sorulmuş olup, üreticilerin çoğunlukla gübreleme, hastalık ve zararlılar, ilaç kullanımı ve desteklemeler ile ilgili bilgi talep ettikleri belirlenmiştir.

Yayım elemanlarına yayım konularını neye göre belirledikleri de sorulmuş olup, %77,78'i yayım konularının kendileri tarafından, %22,22'si ise üretici isteklerine göre belirlendiğini ifade etmişlerdir.

Yayım elemanlarına üreticiler ile görüşme sıklıkları da sorulmuş, %33,33'ü üreticiler ile her gün, %11,11'i haftada bir, %22,22'si ayda bir, %33,33'ü bitki gelişim ve hasat döneminde haftada üç kere görüşmelerini ifade etmişlerdir.

Yayım elemanlarına gübreleme ve toprak analizine yönelik düşünceleri de sorulmuştur (Çizelge 7). Yayım elemanlarının %44,44'ü yayım konusunda yeterli donanıma sahip olduklarını ve gübreleme konusunda kendilerini yeterli gördüklerini, %55,55'i çevre konularında bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir.

Yayım elemanlarının %33,33'ü üreticilerin gübre tavsiyelerine uyduklarını belirtirken, sadece bir yayım elemanı yayım yaptığı üreticilerin geri dönüş yaptığını ifade etmiştir. Yayım sonrası alanda toprak analizi ve gübreleme konusunda değişimleri izlediğini ifade eden yayım elemanlarının oranı %33,33 olarak belirlenmiştir.

Yayım elemanlarının yarısından fazla bir kısmı üreticilerin gübreleme ve toprak analizi konularında kendilerinden bilgi istemediklerini, gübre tavsiyesi konusunda araştırma enstitüleri ile koordineli çalışmadıklarını, yaptıkları toprak analizi ve gübreleme konularındaki yayım faaliyetlerinin yararlı olmadığını, toprak analizi ve gübreleme konusunda verilen bilgileri üreticilerin uygulamadıklarını belirtmişlerdir. Araştırma bölgesinde yalnızca iki yayım elemanı yayım çalışmalarını gübre tavsiyesi veren uzmanlarla iletişim halinde yürüttüklerini ifade etmişlerdir. Genel olarak değerlendirildiğinde, yayım elemanlarının çoğunlukla kendilerini gübreleme ve özellikle yayım ve çevre konularında yeterli gördüklerini, ancak gübreleme, toprak analizi uygulamaları konularında üreticilerin fazla ilgili davranmadıklarını düşündüklerini söylemek mümkündür.

Çizelge7. Yayım Elemanlarının Yayım Faaliyetlerine Yönelik Düşünceleri

Yayım Elemanlarının Yayım Faaliyetlerine Yönelik Düşünceleri	Önem Dereceleri					Ortalama
	1	2	3	4	5	
	%	%	%	%	%	
Kendimi yayım konusunda yeterli donanıma sahip görüyorum	0,00	11,11	44,44	33,33	11,11	3,44
Gübreleme konusunda kendimi yeterli görüyorum	22,22	11,11	22,22	44,44	0,00	2,89
Çevre konularında bilgi sahibiyim	11,11	33,33	0,00	44,44	11,11	3,11
Üreticiler önerilerime uyuyor	11,11	33,33	22,22	33,33	0,00	2,78
Yayım yaptığım üreticiler geri dönüş yapıyor	11,11	44,44	33,33	11,11	0,00	2,44
Yayım sonrası alanda toprak analizi ve gübreleme konusunda değişimi izliyorum	22,22	11,11	33,33	11,11	22,22	3,00
Üreticiler gübreleme konusunda bizden bilgi istiyorlar	11,11	44,44	22,22	22,22	0,00	2,56
Üreticiler toprak analizi konusunda bizden bilgi istiyorlar	22,22	44,44	0,00	33,33	0,00	2,44
Gübre tavsiyesi konusunda araştırma enstitüleri ile koordineli çalışıyoruz	33,33	33,33	11,11	22,22	0,00	2,22
Yaptığımız toprak analizi ve gübreleme yayımı bence yararlı	11,11	55,56	0,00	33,33	0,00	2,56
Bu çalışmaları gübre tavsiyesi veren uzmanlarla iletişim halinde yürütüyoruz	33,33	11,11	33,33	22,22	0,00	2,44
Toprak analizi ve gübreleme konusunda verilen bilgileri bence üreticiler uyguluyor	33,33	33,33	0,00	33,33	0,00	2,33

1. Kesinlikle katılıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsızım 4. Katılıyorum 5. Kesinlikle katılıyorum

Üreticilerin toprak analizi ve gübreleme konularında verilen bilgileri uygulamadığını ifade eden yayım elemanlarının yapılması gereken uygulamalar ile ilgili görüşleri alınmış olup, demonstrasyon yapılması ve bu yönde şart getirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Gübre satışlarının ürünün topraktaki isteğine göre olması gerektiğini, örneğin dekara 25 kg 20-20-0 gübresi atılacaksa ÇKS'de kayıtlı olan miktarla çarpılarak ona göre gübre satışının yapılması gerektiğini ve bu şekilde fazla gübre kullanımının önlenilebileceğini belirtmişlerdir. Üreticilerin analiz sonuçlarına güvenmediklerini ve bu sorunun aşılması gerektiğini ifade ederlerken, desteklemeler konusunda çalışmalar yapılması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

## SONUÇ VE ÖNERİLER

Yayım elemanları eğitim veren kişilerin ihtisaslaşması, eğitim çalışmalarının ve demonstrasyonların yapılması, uygulamaların yerinde ve birebir yapılması, eğitim konularını çiftçilerin belirlemesi, tanıtım faaliyetlerinin artırılması ve gübre çeşitlerinin tanıtılarak uygulama yapılması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Yayım elemanları üreticilerin toprak analizine dayalı gübrelemeyi benimsemeleri için organik maddenin artırılması ve bunun sonucunda gübrelere faydalanma oranının artırılmasına yönelik eğitim çalışmalarının ve demonstrasyonların artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Laboratuvar sorumluları üreticilerin yılın yağışlı olması durumunda önerilen gübrelemenin yetersizliğinden, verilen gübrelere bulunmamasından, tek yılda verim ve kalite çıktısı görememelerinden, desteklemelerin az olmasından, her yıl toprak analizi mecburiyetinden ve önerilen her gübrenin piyasadan temin zorluğundan şikâyetçi olduklarını belirtmişlerdir.

Laboratuvar sorumlularının üreticilerin toprak analizine dayalı gübrelemeyi benimsemeleri için yapılması gereken uygulamalara yönelik görüşleri de alınmıştır. Laboratuvar sorumluları, üreticilere numune alımı ile ilgili uygulamalı eğitimler verilmesi, toprak analizi sonucu olmadan gübre alınmaması, desteklerin zorunlu olması ve alan sınırlandırmasının kaldırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bunların yanında, gübre satışlarının kesinlikle laboratuvarların analiz raporlarına göre uygulanması ve bunun zorunlu olması gerektiğini, toprak analizine ödenecek destek miktarlarının artırılması, eğitim ve yayım çalışmalarının yaygınlaştırılması ve geçimini bitkisel ürün tarımından sağlayan üreticilere analiz yaptırma mecburiyetinin anlatılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Laboratuvar sorumlularına 2017 yılında getirilen yeni sistem hakkındaki düşünceleri de sorulmuştur. Desteğin üreticiye verilmesinin daha faydalı olacağını, bu şekilde üreticiye zarar getirdiğini, yeni sistemi onaylamadıklarını, pratik olarak uygulanabilir ve sonuca ulaşılabilir bir sistem olarak görmediklerini ifade etmişlerdir.

Ülkesel bir araştırma projesine bağlı bölgesel bir alt projenin farklı bakış açısı ile konuya bakılmaya çalışılan bir bölümden elde edilen bulguların irdelenmesi sonucunda dahi toprak analizlerinin tarımsal üretimin etkinliğindeki önemi ortaya çıkmaktadır. Ancak, toprak analizlerinin çiftçiler tarafından benimsenmesi ve yaygınlık kazanması için bir takım önlemlerin alınması ve teşvik edici uygulamaların getirilmesi gereği olduğu görülmektedir. Bunların başında toprak analiz desteğinin gerçekçi, uygulanabilir ve denetlenebilir bir yöntemle sürdürülmesinin geldiği söylenebilir. Bu konuda sürdürülebilirliğin sağlanması için çiftçilerin bilinçlendirilmesi temel koşuldur. Bunun da ancak çeşitli eğitimler, sonuçların yerinde görülebileceği demonstrasyonlar, tarla günleri vb. gibi görsel faaliyetlere daha fazla yer verilmesi ile mümkün olabileceği ve başarıya ulaşma şansının yüksek olacağı belirtilebilir.

#### KAYNAKLAR

Anonim (2020). <https://www.tarimorman.gov.tr/TRGM/Menu/131/Istatistikler>

Güldal, H.T., Özçelik, A., (2017). Buğday yetiştiriciliğinde toprak analizi sonucuna göre kullanılan gübrenin maliyete etkilerinin belirlenmesi: Konya ili Cihanbeyli ilçesi örneği, Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 14(1), 9-15.

Küçükkaya, S., Özçelik, A., (2014). Buğday Üretiminde Toprak Analizi Yaptırmanın İşletme Üzerine Etkileri: Ankara Gölbaşı İlçesi Örneği. Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü, Yayın No: 237, Ankara.

Özçatalbaş, O., Gürgen, Y., (1988). Tarımsal Yayım ve Haberleşme. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, Adana.

Özkaya, T., Ceylan, İ.Ç., Aktaş, Y., Şelli, F., Pezikoğlu, F., (2005). Tarımsal Yayım Hizmetleri ve Organizasyonu. Türkiye Ziraat Mühendisliği VI. Teknik Kongresi, 3-7 Ocak, 2. Cilt, Ankara.

Resmi Gazete. (2006). Doğrudan gelir desteği ödemesi yapılmasına dair tebliğ (30.05.2006 tarihli ve 26183 sayılı Resmi Gazete).

Resmi Gazete. (2016). 2016 Yılında yapılacak tarımsal desteklemelere ilişkin karar (05.05.2016 tarihli ve 29703 sayılı Resmi Gazete)

Taban, S., İbrikçi, H., Ortaş, İ., Karaman, M.R., Orhan, Y., Güneri, A., (2005). Türkiye'de Gübre Üretimi ve Kullanımı. Türkiye Ziraat Mühendisliği VI. Teknik Kongresi, 3- 7 Ocak, s: 847-867, Ankara.

Tancan, S., (2018). Türkiye'de Tarımsal Desteklemelerin Ekonomiye Geri Dönüşümü (Van İli Özalp İlçesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

# TARIMSAL ÜRÜNLERDE KALINTININ ÖNLENMESİNE YÖNELİK ÜLKESEL OLARAK YAPILMASI İSTENİLEN ÇALIŞMALAR ve 2022 YILINDA YASAKLANAN BİTKİ KORUMA ÜRÜNLERİ

Neşe TEZER<sup>1</sup>

Bitkilerde ekonomik kayıplara neden olan hastalık, zararlı ve yabancı otlardan korumak amacıyla uygulanan bitki koruma önlemleri değişik yöntemleri içerse de en yoğun kullanılan yöntem pestisitlerin yer aldığı kimyasal mücadeledir. Kimyasal mücadele bilinçli yapıldığı takdirde diğer uygulamalara göre daha etkili olmaktadır. Fakat üreticiler tarafından bilinçsiz ve kontrolsüz kimyasal uygulamalar sonucunda hastalık etmeni mikroorganizmaların duyarlılıkları azalarak kimyasal ilaçların etkisiz hale gelmesine neden olmaktadır. Pestisitlere karşı meydana gelen dayanıklılığın hastalık etmeni organizmaların dayanıklılık kazanım olayı yavaş yavaş ortaya çıkmaktadır.

Avrupa Birliği (AB) Yeşil Mutabakatı'nda, 2030 yılına kadar, kimyasal pestisitlerin riskinin ve kullanımının %50 azaltılması, tarım arazilerinin en az %25'inde organik tarım yapılması, agroekolojik uygulamaların kullanımın önemli ölçüde artırılması yönünde temel taahhütler içermektedir. Bu kararlardan pestisit kullanımında ve ihracatta çiftçilerimizin ciddi olarak etkileneceği düşünülmektedir.

Kimyasal madde içermeyen bitki koruma ürünlerinin ve alternatif yöntemlerin, biyoteknik mücadele (feromon tuzakları vb.), biyolojik mücadele ajanları (faydalı böcekler, fungus, virüs, bakteri, nematod gibi) yardımcı ürün olarak değerlendirilmesi, ruhsat işlemlerinin kolaylaştırılması gerekmektedir.

Bu bağlamda hiçbir EU ve G8 ülkelerinde biyoteknik mücadele yöntemlerinin kullanıldığı mücadele yöntemleri (sadece izleme için değil hatta çiftleşmeyi engelleyici yöntemlerin ve kitle yakalama tuzakları dahil olmak üzere) ve biyolojik mücadele etmenlerinin (faydalı böcekler, fungus, virüs, bakteri, nematod vb.) kullanıldığı yöntemlerin özellikle sürdürülebilir tarım yönetimi anlayışı içerisinde daha fazla dikkate alınması gerekmektedir. Fakat Türkiye'de mevcut mevzuat kapsamında bu tür ürünler kimyasallar gibi değerlendirmeye alınmakta ve kimyasalların etkinliği ile karşılaştırılmaktadır. Biyolojik mücadele etmenleri ve biyoteknik mücadelede kullanılan tuzaklar entegre mücadelenin tamamlayıcısıdır. EU ve G8 ülkelerinde bu tür tamamlayıcı bitki koruma ürünlerine ruhsat prosedürü uygulanmamaktadır (ülkemizde uygulanmaktadır). Bu prosedür hem araştırmacılar için hem de çalışanlar için önemli zorluklara neden olmaktadır. Örneğin bir tuzağın kitle yakalamada etkinliğini belirlemek için en az 10 da alanda çalışılması istenmektedir (standart deneme metotları). Bu hiçbir firmanın kaldırabileceği bir yük değildir. Son yıllarda Akdeniz meyve sineği için kullanılan tuzaklar son derece sınırlı olup tuzak fiyatları son derece yüksek ve sayısı son derece azdır. Ama piyasada ne kadar çok çeşitli tuzak olursa o derece başarı sağlanabilir. Kötü olan tuzaklar piyasa koşullarında zaten çalışmayacağı için kullanılmayacak ve piyasadaki ayıklanacaktır.

Biyolojik mücadele ajanlarının bitki korumada kullanılması konusu ise son derece ilginç bir durumdur. Hem biyolojik mücadele ajanlarının kullanılmasını önermek hem de bu etmenler için ruhsat prosedürlerinin gerçekleştirilmesini istemek oldukça ilginç bir durumdur. Biyolojik Mücadele ajanları doğaya en zararsız mücadele yöntemleri olup sınırsız bir şekilde desteklemelidir. Burada tek yapılması gereken şey bu ajanların mevcut ekosistemi etkilememesi için gerekli tedbirlerin alınmasıdır. Bu da yapılacak ekolojik çalışmalar ile değerlendirilebilir. Fakat bir faydalı böceğe ruhsat istemek ve bu ruhsatın her 10 yılda yenilenmesini şart koşmak biyolojik mücadele çalışmalarının desteklenmesi ile ters düşmektedir.

Kaldı ki hem EU hem de G8 ülkelerinde her iki mücadele yöntemi de sürdürülebilir tarım yönetimi anlayışı içerisinde daha fazla dikkate alınması gereken yöntemler olarak düşünülmekte ve bunların kullanımına kolaylık sağlanması için çalışmalar ve yönetmelikler uygulanmaktadır.

Kimyasal madde içermeyen bitki koruma ürünlerinin ve alternatif yöntemlerin ruhsat işlemlerinin kolaylaştırılması, çiftçilerin bu tür bitki koruma ürünü kullanmasını teşvik etmek amacıyla kimyasal madde içermeyen bitki koruma ürünlerinin ve alternatif yöntemlerin destekleme kapsamına alınması gerekmektedir.

Türkiye'de ilk kez ruhsatlandırılacak olan bitki koruma ürünü aktif maddesinin Avrupa Birliği'nde veya G8 ülkelerinde ruhsatlı olması gerekmektedir. Ayrıca, uluslararası kuruluşlarca insan ve çevre sağlığı ve benzeri konularda sakın-

<sup>1</sup> Ziraat Mühendisi, TZOB Teknik Müşavir

calı görülen aktif maddelerin kullanımının sonlandırılması halinde de Türkiye’de de bu aktif maddelerin kullanımları sonlandırılmaktadır.

AB Yeşil Mutabakatı’ndaki 2030 yılına kadar, kimyasal pestisitlerin riskinin ve kullanımının %50 azaltılması temel taahhütleri sebebiyle, AB tarafından zaman içerisinde daha çok etkili maddenin yasaklanması ve/veya kısıtlanması ve daha çok alternatif mücadele yöntemlerin ön plana çıkacağı gündemde yer almaktadır. Çiftçilerimizi zirai mücadeleye de mali yükü ağır, zor bir dönem beklemektedir. Bu nedenle özellikle yasaklanan etkili maddelere alternatif tüm yöntemler daha fazla desteklenmelidir.

Mevcutta çiftçilerimize verilen biyolojik ve biyoteknik mücadele destekleri yetersizdir. Destekleme miktarı en az çiftçinin masrafının %75’ini karşılamalıdır. Kitle yakalama tuzakları, çiftleşmeyi önleyici yöntemler dahil olmak üzere faydalı böcekler vb. yöntemler destekleme sistemine dahil edilmelidir. Çiftçilerimiz tarafından bu tür mücadele yöntemlerine kolay ve ucuz erişim sağlanması ve kullanımının artırılması için gerekli her türlü tedbir alınmalıdır.

Diğer taraftan tıbbi ve aromatik bitki yağlarının insektisit olarak kullanılması için araştırma çalışmalarına ağırlık verilmeli, yapılacak araştırma çalışmalarının ve sonuçlarının, çiftçinin kullanıma sunulması için, piyasaya arzında firmalarda teşvik edilmelidir.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından “son derece tehlikeli”, “yüksek seviyede tehlikeli” ve “muhtemel kanserojen” olarak tanımlanan pek çok etken madde dünya genelinde pek çok ülke tarafından tarım alanlarından uzaklaştırılmaya başladı. Pestisit yasaklarına dair Avrupa Birliği (AB) ile paralel bir yol izleyen Türkiye’de 2010 yılından bu yana toplam 216 aktif maddeye yasak getirildi.

Tarımsal üretimde kullanılan pestisitler, zehirli kimyasal maddeler ve kimyasal yapılarındaki benzerliklere göre klorlu, fosforlu, karbamatlı, neonikotinoidler vb. gibi çeşitli gruplar altında toplanıyorlar. Neonikotinoid grubu bünyesinde 7 adet pestisit (Imidacloprid, Acetamiprid, Thiacloprid, Dinotefuran, Nitenpyram, Thiamethoxam ve Clothianidin) bulunuyor.

Neonikotinoid grubunda yer alan bu yedi pestisitten beşi (Acetamiprid, Clothianidin, Imidacloprid, Thiacloprid ve Thiamethoxam) ülkemiz tarımında uzun yıllar boyunca kullanıldı. Neonikotinoidler aynı zamanda arıların toplu ölümlerinden de sorumlu tutuluyor. Bilindiği üzere ciddi manada Çukurova Bölgesi’nde ve özellikle, Adana, Mersin, Osmaniye ve Hatay illerinde çok fazla sayıda 2017 yılında toplu arı ölümleri oldu. Arı ölümleri 2018, 2019 ve 2021 yılında da değişik bölgelerde meydana gelmeye başladı. Bu pestisitlerin kullanımına, 2018 yılında, çeşitli ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de bazı kısıtlamalar getirildi. Ülkemizde, tarımda kullanılan bazı etken maddeli tarım ilaçları aşamalı olarak yasaklanmaya devam ediyor. Bazı etken maddeler, 2021 yılı sonuna kadar tamamen yasaklandı. Yasaklanan ürünler Flusilazole, Ethoxysulfuron, Ixoxonil, Tepraloxidim, Tralkoxydim, Triasulfuron, Chlorpyrifos-methyl, Novaluron ve Thiacloprid olarak sıralanmaktadır.

Tarım ve Orman Bakanlığı, AB’de kullanımı sonlandırılan ancak ülkemizde ruhsatlı bulunan bazı bitki koruma ürünü aktif maddeleri ile ilgili olarak 2020 Aralık ayında yapılan değerlendirme sonucunda; Chlorpropham, Chloridazon, Desmedipham, Dimethoate, Ethoprophos, Linuron, Oxadiazon, Imidacloprid, Thiamethoxam ve Thiram olmak üzere 10 adet bitki koruma ürünü aktif maddesi ile ilgili olarak kullanımı kısıtlama kararı alınmıştı.

Ancak söz konusu aktif maddelere ilişkin Bakanlıkça yeniden yapılan değerlendirmede; Chlorpropham ve Oxadiazon aktif maddelerine alternatif bitki koruma ürünlerinin ruhsatlandırılmış olması, Chloridazon, Desmedipham, Dimethoate, Ethoprophos ve Linuron aktif maddelerini içeren bitki koruma ürünlerine alternatif ürünlerin bulunmaması, bu aktif maddelerin kullanımlarının sonlandırılması halinde kontrol ettiği zararlı organizmalarla mücadelede ciddi sıkıntıların meydana gelme riskinin olması, Imidacloprid, Thiamethoxam ve Thiram aktif maddelerini içeren bitki koruma ürünlerinin kullanımlarının sonlandırılması halinde ülkemizin tohum ihtiyacının karşılanmasında sorunların ortaya çıkacağı ve tohum ihracatının sektöre uğrama riskinin bulunması, gerekçeleri ile kullanımlarının kısıtlanması veya sonlandırılması konusunda; sektör temsilcileri ile yapılan toplantılarda büyük oranda mutabakat sağlandığını açıkladı.

Bakanlığın 18.11.2021 tarihinde aldığı karar ile;

1. Chlorpropham ve Oxadiazon aktif maddelerini içeren bitki koruma ürünlerinin ithalat ve imalatına izin verilmemesi ve 31 Aralık 2022 tarihinde kullanımının tamamen sonlandırılmasına,
2. Chloridazon, Dimethoate, Desmedipham, Ethoprophos ve Linuron aktif maddelerini içeren bitki koruma ürünleri ile ilgili olarak;
  - a. Chloridazon ve Desmedipham aktif maddesini içeren bitki koruma ürünlerinin, sadece şekerpancarında,
  - b. Dimethoate aktif maddesini içeren bitki koruma ürünlerinin, antepfıstığı, badem, elma, erik, glayöl, kavak, kayısı, şeftali ve zeytinde,

- c. Ethoprophos aktif maddesini içeren bitki koruma ürünlerinin, sadece bağda,
- d. Linuron aktif maddesini içeren bitki koruma ürünlerinin, anason, arpacık soğanı, havuç, kimyon, nohut ve susamda, kullanılmak üzere, ithalat ve imalatına izin verilmemesi şartıyla Haziran 2022 tarihinde yeniden değerlendirilmesi suretiyle kullanımının, 31.12.2022 tarihine kadar devam etmesine,
3. Imidacloprid aktif maddelerini içeren bitki koruma ürünleri ile ilgili olarak;
  - a. Seradaki tavsiye konularında kullanımını, 01 Haziran 2022 tarihinde sonlandırılmasına,
  - b. Tohum uygulamaları, fideleri bandırma yöntemi, Çimde Haziran böceği ve Palmiyede Palmiye kırmızıböceğine karşı kullanımının, Haziran 2022 tarihinde yeniden değerlendirilmek üzere 31 Temmuz 2022 tarihine kadar devam etmesine,
  - c. Yapılacak tavsiye iptali nedeniyle etiketinde "Sera" dışında tavsiyesi bulunan bitki koruma ürünü etiket örneklerinin onaylanmak üzere 30 Nisan 2022 tarihine kadar Bakanlığa gönderilmesine,
  - d. Piyasaya arz edilmiş veya firma stokunda bulunan bitki koruma ürünlerinin etiketlerinde Bakanlıktan onay alarak gerekli değişikliklerin 01 Haziran 2022 tarihine kadar yapılmasına,
4. Thiamethoxam aktif maddelerini içeren bitki koruma ürünleri ile ilgili olarak;
  - a. Seradaki tavsiye konularında kullanımının 01 Haziran 2022 tarihinde sonlandırılmasına,
  - b. Sadece tohum uygulamalarının Haziran 2022 tarihinde yeniden değerlendirilmek üzere 31 Temmuz 2022 tarihine kadar devam etmesine,
  - c. Yapılacak tavsiye iptali nedeniyle etiketinde "Sera" dışında tavsiyesi bulunan bitki koruma ürünü etiket örneklerinin onaylanmak üzere 30 Nisan 2022 tarihine kadar Bakanlığa gönderilmesine,
  - d. Piyasaya arz edilmiş veya firma stoğunda bulunan bitki koruma ürünlerinin etiketlerinde Bakanlığımızdan onay alarak gerekli değişikliklerin 01 Haziran 2022 tarihine kadar yapılmasına,
5. Thiram aktif maddelerini içeren bitki koruma ürünlerinin; sadece tohum uygulamalarının Haziran 2022 tarihinde yeniden değerlendirilmek üzere 31 Temmuz 2022 tarihine kadar devam etmesine,
6. Chloridazon, Desmedipham, Dimethoate, Ethoprophos, Linuron, Imidacloprid, Thiamethoxam ve Thiram aktif maddelerini içeren bitki koruma ürünleri ile ilgili olarak; ruhsat geçerlilik süresi hariç olmak üzere ruhsata esas başvuruların kabul edilmemesi, ruhsata esas işlemleri devam edenlerin ise hangi aşamada olursa olsun durdurulmasına,
7. Ruhsat geçerlilik süresinin uzatılması (temdit) amacıyla yapılan deneme bildirimlerine esas kurulacak denemelerde, Chloridazon, Desmedipham, Dimethoate, Ethoprophos, Linuron, Imidacloprid, Thiamethoxam ve Thiram aktif maddelerini içeren bitki koruma ürünlerinin etiketlerinde sadece kullanımına izin verilen tavsiyeler dikkate alınarak yapılmış olan biyolojik etkinlik denemelerinin kabul edilmesine,
8. Kullanımı sonlandırılan bitki koruma ürünlerinin kullanım sonlandırılma tarihinden sonra en geç 1 (bir) ay içerisinde firmasınınca piyasadan toplatılması, konularında karar almıştır.

Diğer taraftan 2022 yılında kullanımı sonlandırılacak ürünler arasında Mancozeb de yer almaktadır. Bakanlık, Avrupa Birliği'nin 1107/2009 sayılı Tüzüğünde yer alan Mancozeb aktif maddesinin onayının sonlandırıldığı ve maksimum kullanımı için en geç 4 Ocak 2022 tarihine kadar süre verildiği, ülkemizde de Mancozeb aktif maddesini içeren bitki koruma ürünlerinin ruhsat işlemlerinin 24.01.2022 tarihi itibarı ile durdurulduğu ve 31.12.2022 tarihine kadar ülkemizde kullanımına izin verildiği" belirtilerek; %80 Mancozeb içerikli bitki koruma ürünlerinin nohut antraknozu, yer fıstığında kök boğazı çürüklüğü ve sebze fidelerinde çökerten ve kök çürüklüğü etmenlerine karşı tohum ilaçlaması olarak da kullanıldığından bahisle, ülkemizde kullanım süresinin 31.12.2022 tarihinde sona ermesi sebebiyle 2023 üretim sezonunda tohum işleme için kullanılanlar da dahil olmak üzere Mancozeb içeren bitki koruma ürünleri ile muamele edilen tohumların kullanılmasının yasaklandığı bildirilmiştir.

Geçtiğimiz yıl 13, bu yıl ise 8 aktif madde yasaklanmış oluyor.

Avrupa Birliği bu ilaçları neden yasakladı?

Avrupa Birliği 15 Ocak 2020 tarihinde aldığı bir kararla Thiadocloprid kullanımını yasakladı. Yasaklama kararının Thiadoclopridin yeraltı sularına bulaşma potansiyelinin yüksek olması ve insanlarda üreme sağlığı üzerinde olumsuz etkiler göstermesi nedeniyle alındığı belirtiliyor. Dolayısıyla yasaklama kararının çok önemli gerekçelere dayandığı söylenebilir.

Diğer taraftan Avrupa Birliği Gıda ve Yem Hızlı Alarm Sistem (RASSF) kayıtları, Türkiye'den Avrupa ülkelerine



gönderilen yeşil biberde kullanılması yasak olan omethoate, formatanate ve thiophanate-methyl, tarımda kullanımı tamamen yasak olan diafenthiuron; narda kullanılması yasak olan prochloraz ve omethoate kalıntıları ile limonda kullanılması yasak biphenyl isimli pestisitlerin kalıntılarında da rastlandığı görülmüştür. Bunlara ek olarak asma yapraklarında hem kanser yapıcı hem de hormonal sistem bozucu özellikteki ditiyokarbamatlı pestisitlerin (maneb, mancozeb, metiram, propineb, thiram ve ziram dahil bir grup pestisit etken maddesine verilen genel isim) kalıntılarında rastlandığı belirtiliyor.

Sonuç olarak; dünyada insan sağlığı, çevre ve biyolojik çeşitliliğin korunması ön plana çıkmıştır. Zirai mücadelenin agroekosistem ve sürdürülebilir tarımsal üretimin dikkate alınarak yapılması bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu nedenle günümüzde kültürel önlemler başta olmak üzere kimyasal mücadeleye alternatif biyolojik mücadele ve biyoteknik yöntemlerin kullanılması önem kazanmıştır. Zaman içerisinde alternatif yöntemlerin kullanılmasının da zorunlu hale gelmesi beklenmektedir.

#### Ülkemizde 2021 ve 2022 yılında İthalat, İmalat ve Kullanımı Sonlandırılan Yasaklı Bitki Koruma Ürünü Teknik Madde Listesi

S. NO	AKTİF MADDE ADI	İTHALATININ SONLANDIRILMA TARİHİ	İMALATININ SONLANDIRILMA TARİHİ	KULLANIMININ SONLANDIRILMA TARİHİ
1	THIACLOPRID	31.12.2020	31.01.2021	30.06.2022 (30.06.2021 Tohumda Kullanımının Sonlandırılma Tarihi)
2	CHLORPROPHAM	30.09.2020	31.10.2020	31.12.2022
3	MANCOZEB	31.12.2021	15.04.2022	31.12.2022
4	OXADIAZON	30.09.2020	31.10.2020	31.12.2022
5	FLUSILAZOLE	31.12.2020	31.01.2021	30.06.2022
6	IOXONIL	31.12.2020	31.01.2021	30.06.2022
7	NOVALURON	31.12.2020	31.01.2021	30.06.2022
8	TEPRALOXYDIM	31.12.2020	31.01.2021	30.06.2022
9	CHLOROTHALONIL	31.12.2020	15.02.2021	31.12.2021
10	CHLORPYRIFOS METHYL	31.10.2020	31.11.2020	31.12.2021
11	ETHOXYSULFURON	31.12.2020	31.01.2021	31.12.2021
12	METHIOCARB	31.08.2020	15.10.2020	31.12.2021
13	PYMETROZINE	31.08.2020	15.10.2020	31.12.2021
14	TRALKOXYDIM	31.12.2020	31.01.2021	31.12.2021
15	BIFENTHRIN	31.08.2020	15.10.2020	30.09.2021
16	CYFLUTHRIN	31.08.2020	15.10.2020	30.09.2021
17	FENAMIDONE	31.08.2020	15.10.2020	30.09.2021
18	FENBUTATIN OKSİT	31.08.2020	15.10.2020	30.09.2021
19	MANEB	31.08.2020	15.10.2020	30.09.2021
20	METHOMYL	31.08.2020	15.10.2020	30.09.2021
21	MOLINATE	31.08.2020	15.10.2020	30.09.2021

#### KAYNAKLAR

1. Tarım ve Orman Bakanlığı, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü, Bitki Koruma Ürünleri Daire Başkanlığı. [www.tarimveorman.gov.tr](http://www.tarimveorman.gov.tr)
2. Bitki Koruma Ürünleri veri tabanı, <https://bku.tarimorman.gov.tr/>
3. N,TEZER, Tarımsal Ürünlerde Kalıntının Önlenmesine Yönelik Ülkesel Olarak Yapılması İstenilen Çalışmalar, Nisan 2022. Çiftçi ve Köy Dünyası, Türkiye Ziraat Odaları Birliği.

# AYDIN'DA TOPRAK TALANI

**Dr. Zeki OYMAK<sup>1</sup>**

Büyük Menderes Nehri Uşak il sınırları içinden doğarak, farklı kollarıyla Afyon ve Denizli illeri içinden geçer ve Menderes Havzası'na ulaşır. Aydın ili sınırları içinde Ege Denizi ile buluşur. İçinden geçtiği diyarların sularını, içinde taşıdığı bereket ile birlikte Menderes Havzasına taşır<sup>2</sup>. Jeologların "Menderes Grabeni" dediği tektonik çöküntü alanına ulaşan sular eğimin azalması ile birlikte taşıdığı bereketi yayılma alanına bırakarak denizle buluşur.

Bu rutin belki de dünya var olduğu günden beri sürmektedir.

Zaman zaman coşar Menderes Nehri, önüne kattığını alır götürür, kentleri, köyleri basar, bazılarını yerleşim yerlerinden, limanlarından eder.

Nehrin bereketini de öfkesini de, nehirler tanrısı Meandros'un öfkesine bağlar antik çağların insanı, tanrı Meandros adına adaklar adayıp, tapınaklar inşa eder.

Düz ovada akan coşkun sular zaman zaman nehrin yatak değiştirmesine ve ova içinde yilankavi kıvrımlar oluşturmaya sebep olur. Bu kıvrımlara "meander" veya "menderes" der günümüz insanı. Bu nedenle bazı coğrafyacılar, Menderes Nehri'nin adının yilankavi kıvrımlarından geldiğini söyler.

Bazıları da Nehirler Tanrısı Meandros'tan geldiğini söyler.

Bana kalırsa Tanrı Meandros, Sevgili Ahmet Arif'in de dediği gibi, Menderes Nehri'nin yanında dünkü çocuk bile değil, daha kırkı çıkmamış bebe kalır.

Bana kalırsa Tanrı Meandros'a adını veren kutsal nehir Menderes Nehrinin ta kendisidir.

Çünkü koca koca liman kentlerini limanlarından eden, ticaret şehirleri olmaktan çıkarıp tarım kentlerine dönüştüren tek ve yegâne güçtür Menderes Nehri. Tralleis, Priene ve Miletus kentlerine bu kaderi yaşatan Tanrı Meandros değil düpedüz Menderes Nehri'nin ta kendisidir.

İşte Aydın ili, bu kutsal nehrin milyarlarca yıldır oya gibi işlediği, besleyip büyüttüğü Menderes Ovası'nı da içine alan verimli bir coğrafyaya sahiptir.

Herodot'un "Gökyüzünün altındaki en güzel yeryüzü" dediği coğrafyadır Aydın: Hani şu ünlü gezgin Evliya Çelebinin "Dağlarından yağ akar, ovalarından bal" dediği...

Aydın ili, ülkemizin en stratejik ürünlerinden olan zeytin üretiminde %21,62 payı ile iller arasında birinci, incir üretiminde %60,65 pay ile birinci ve kestane üretiminde %38,34 pay ile birinci sıradadır.

Pamuk üretiminde %11,76'lık pay ile ikinci ve çilek üretiminde %15,31'lük pay ile ikinci sırada yer almaktadır.

Sebzelerden kereviz üretiminde %82,67 pay ile birinci, enginar üretiminde %16,36'lık pay ile ikinci sıradadır.

Organik tarımda (geçiş süreci dâhil) üretici sayısında birinci, üretim miktarı bakımından ikinci, iyi tarım uygulamalarında da üretici sayısında beşinci, üretim miktarında ise altıncı sırada yer alır.

Aydın ilinin toprak, iklim, topoğrafik yapı ve ekolojik özellikleri ile polikültür tarıma, ürün çeşitliliğine ve ikinci hatta üçüncü ürün yetiştiriciliğine uygun olması ve dört mevsim üretim yapılabilmesi Aydın'ı tarımsal açıdan eşsiz iller arasına yerleştirmektedir.

Yukarıdaki bilgiler Aydın İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün internet sayfasından alınmıştır. Aynı sayfada, ilin toplam yüz ölçümünün 8.116.000,00 dekar olduğu yazar. Çok şükür bu rakam hiç değişmiyor.

Aynı sayfada, yüzölçümünün %44,26'sinin tarım alanı, %3,74'ünün mera alanı, %40,24'ünün orman alanı, %0,98'inin göl ve bataklık alanı, kalan %10,79'unun yerleşim alanı, yol, mezarlık, vs. gibi "diğer alanlar" olduğu yazılıdır.

Ancak bu rakamların bir istatistik olarak geçmişe dair bir bilgi olduğunu, Menderes Nehri'nin yıllar içinde farkına varmadan yer değiştirmesi gibi bu rakamların da dinamik rakamlar olduğunu, geçmişe göre çok daha hızlı bir şekilde bu rakamların, insan eliyle, "diğer alanlar" dediğimiz alanlar lehine, tarım alanları aleyhine değiştiğini biliyoruz.

Ancak bu değişimi net bir şekilde ortaya koyan, karar vericilere ufuk oluşturabilecek derli toplu bilimsel ve istatistik

<sup>1</sup> ZMO Aydın Şube Başkanı

<sup>2</sup> Son zamanlarda ne yazık ki atığını, kirliliğini taşımaktadır.

çalışmaya ne yazık ki rastlamıyoruz.

Ben kısaca, son zamanlarda Aydın'da ortaya çıkan ve tarım ve orman alanlarını adeta kemiren bir canavardan söz etmek istiyorum.

Canavar diyorum; çünkü "ekmeğimize, aşımıza göz koyanlar engerekler ve çıyanlar" olmaktan çıkılabilecek çok oldu. Bunlar çok çok çok büyüdü ve adeta canavarlara dönüştü.

### **Aydın-Denizli Otoyolu Talanı:**

"Proje, 140 km'si ana gövde yol, 23 km'si bağlantı yolları olmak üzere, toplam 163 km yol yapımını içermektedir. Proje sahası içinde toplam 4 bin 998 adet tarım parseli bulunmaktadır.

Bu güne kadar (01.05.2022) 2 bin 857 parselde toplam 12 milyon 600 bin 929 metrekare alanda kamulaştırma işlemi yapılmıştır."

Bu sözler, Otoyol çalışmalarını yerinde inceleyen bakana ait sözlerdir.

Öyle görülüyor ki geride kamulaştırılması yapılacak 12 milyon metrekare daha durmaktadır.

Kaba bir hesaplama, bu proje ile kaybedilecek tarım toprağı miktarı 20.000 dekadır.

### **Turizm Yolu Talanı:**

İlk etapta, Söke-Koçarlı, Çine Yol ayrımına kadar olan 42 kilometrelik yolun genişletilmesi çalışmalarına başlanmıştır.

Bu çalışmanın tamamlanması ile de yaklaşık 1.000 dekar tarım toprağının kaybedileceğı tahmin edilmektedir.

Bu yolun ikinci etabının, Menderes Nehrinin güney yakasından, eski yolun genişletilmesi suretiyle Karacasu'ya kadar ulaşacağı söylenmektedir. Bu etap ile de yaklaşık 2.000 dekar tarım alanının kaybedileceğini öngörmek zor değildir.

### **Jeotermal Enerji Talanı:**

2016 yılına kadar Türkiye genelinde kurulmuş olan 33 adet Jeotermal Elektrik Santralının (JES) 21 tanesi Aydın ili sınırları içindedir.

JES'ler lehine bugüne kadar kaç dekar kamulaştırma (Kamulaştırma + İrtifak Hakkı Tesisi) yapıldığını ortaya koyan net bir veriye ulaşılamamıştır. Ancak kabaca yapılacak bir hesaplama ile 2016 yılına kadar kurulmuş olan 21 adet JES lehine yaklaşık 5.000 dekar alanın tarım dışına çıkarılmış olduğunu söylemek zor değildir.

JES yatırımları artan bir hızla devam etmektedir. 2016 yılından bu yana geçen altı yılda santral sayısının ikiye katlandığını, doğal olarak tarım dışına çıkarılmış arazi miktarının ikiye katlanmış olmasını söylemek yanlış olmayacaktır.

Bu hesaplama Aydın'ın en mümbit arazilerini oluşturan ova alanlarından 10.000 dekar alan kaybedilmiştir.

Jeotermal talanın bir başka boyutu ise devlet zoruyla bir mülkiyet el değişiminin yaşanıyor olmasıdır.

Devlet eliyle çıkarılan kamulaştırma kararları ile vatandaşın mülkü zoraki olarak elinden alınmakta ve JES firmalarına verilmektedir. Bu yolla, yerel çiftçi bir taraftan topraksızlaştırılmakta, diğer taraftan, jeotermal kirlilik ile baş etmek üzere ortada bırakılmaktadır. Bu esnada JES'ler 1'e 1000, 1'e 10.000'ler düzeyinde para kazanırken, yerel halk oluşan bu katma değerden hiçbir pay almamaktadır.

Zaten JES karşıtlığının en temel nedenlerinden birisi de bu açgözlü kâr hırsıdır.

### **Kentsel Yayılım Talanı:**

Bütün illerde olduğu gibi Aydın ilinde de kentin arsa ihtiyacı, kaçınılmaz olarak tarım alanlarından karşılanmaya çalışılmaktadır. Kentsel büyüme demek tarım alanlarından kayıp demektir. Aydın, önemli oranda göç alan illerden birisidir. Göçler sadece şehir merkezine olmayıp, ilçe ve köylere de yönelmektedir. Dolayısıyla, yerleşim alanı içinde veya dışında olması fark etmez, konut, işyeri vs. amaçlı her yatırım tarım alanlarına saldırı mahiyetindedir.

Aydın'ın 17 ilçesi ve 670'in üstünde mahallesi (köy + mahalle) bulunmaktadır.

Her yıl, konut ve işyeri amaçlı olarak binlerce dekar tarım alanının kaybedildiği tartışılmaz bir gerçektir.

Örneğin;

Bir çalışmada "Aydın'ın merkez ilçesi Efeler'in LUCIS model aracılığıyla arazi kullanım çatışma alanları belirlenerek arazi kullanım tahminleri yapılmıştır. Bu kapsamda çok kriterli değerlendirme teknikleri uygulanarak, 56 adet alt amaç, 19 adet amaç ve 12 adet hedef üzerinden, arazi kullanım kategorileri için uygunluk analizleri yapılmış; tarımsal, koruma ve kentsel alanların gelecekteki çatışma alanları tespit edilmiş ve arazi kullanımı tahmin haritası üretilmiştir. Çalışmanın genel sonuçlarına göre: 631 km<sup>2</sup>'lik ilçe alanının yaklaşık yarısı (%48,84) çatışma alanı içerisinde kalmaktadır ve kentsel yayılma daha ziyade tarım ve koruma alanları üzerinde gerçekleşecektir. Bu durum, tarımsal alanlar üzerindeki baskının hızlanarak devam edeceğinin de bir göstergesi olacaktır. (E. Keloğlu, R. Bayar, 2022)" denilmektedir

Aslına bakılırsa, yukarıdaki çalışmada sözü edilen, tarım alanları üzerindeki baskıya karşı koyacak, tarım alanlarının amacı dışında kullanımını mümkün olduğunca zorlaştıracak iyi-kötü bir mevzuatımız mevcuttur.

Bilindiği gibi;

Anayasanın, 44, 45 ve 166. maddeleri, 3573 Sayılı Zeytincilik Kanunu, 5403 sayılı Toprak Koruma Kanunu, 5403 Sayılı Kanun'a dayandırılarak çıkarılan Büyük Ova Koruma Projesi, anılan kanunlara dayanılarak çıkarılmış pek çok yönetmelik ve talimat tarım topraklarının amacı dışında kullanımını sınırlamaktadır.

Ancak tarım toprakları üzerindeki baskı, ne yazık ki bu yasal düzenlemelere rağmen göğüslenememekte ve giderek artan bir hızla tarım toprakları kaybedilmektedir.

Bunun sebebinin, oldukça güçlü koruma mevzuatına rağmen, siyasi otoritenin açıktan karşı tarafta saf tutması olduğunu söylemek zor değildir

Kentsel büyüme, ulaşım altyapısının iyileştirilmesi, enerji ihtiyacının karşılanması vs. gibi, güya zorunlu, gerekçelerle tarım topraklarının istilasına meşruiyet kazandırılmakta ve hukuk sistemi üzerinde oluşturulan baskı ile tarım topraklarına açıkça tecavüz edilmektedir.

Bu bir siyasal tercihtir.

Bu tecavüzlerin önüne geçmenin yolunun siyasal tercihleri değiştirmekten geçtiğini söylemek yanlış değildir.

Yukarıda anlatılanların tarım toprakları aleyhine yansımaları aşağıda sunulan tabloda da görmek mümkündür. Tablodan da görülebileceği gibi ekili-dikili tarım toprakları son 20 yılda %10 azalmıştır. Tarım topraklarının toplam payı ise, %44,4'den %40'a düşmüştür.

Yani, "diğer alanlar" dediğimiz, tarım topraklarından çalınmış alana son 20 yılda %4.4'lük bir ekleme yapılmıştır.

Çizelge1. Aydın İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün resmi sitesinden alınmıştır.

Tümü (da)	8.116.000			
Yıl	2002	2021	Fark	Oran (%)
Meyve (da)	2.103.130	2.163.837	60.707	2,89%
Sebze (da)	209.490	91.437	-118.053	-56,35%
Tarla (da)	1.289.490	989.407	-300.083	-23,27%
TOPLAM (da)	3.602.110	3.244.681	-357.429	-9,92%
44,38%	39,98%			

Aydın'ın, dünyanın en müstesna coğrafyasının tarım topraklarına bunu yapan egemen aklın Anadolu'nun diğer illerinde nasıl da hoyrat davrandığını tahmin etmek hiç de zor değildir.

Dünyanın bin bir hali olduğunu, gün gelip elimizdeki paranın gıdamızı satın almaya yetmeyebileceğini bu koca devlet bilmek zorundadır. Ve bu koca devletin, birinci önceliği gıda güvenliği, gıda güvencesi ve mümkün olduğunca yüksek bir kendine yeterlilik düzeyi olmak zorundadır.

İşin kötüsü; bu zorunluluk da siyasal bir tercihle görmezden gelinmektedir.

# KADINLAR: GÜCÜN ARKASINDA KALAN DEĞİL, GÜCÜN TA KENDİSİDİR!

## EŞİT ŞARTLAR ve EŞİT İMKÂNLAR ile BİRLİKTE DAHA GÜÇLÜ OLABİLİRİZ!

8 Mart 2022

“Kadınlarımız ilim ve fen sahibi olacaklar ve erkeklerin geçtikleri bütün öğretim basamaklarından geçeceklerdir. Kadınlar toplum yaşamında erkeklerle birlikte yürüyerek birbirinin yardımcısı ve destekçisi olacaklardır.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

8 Mart, kadınların eşit işe eşit ücret, günde sekiz saat çalışma ve doğum izni talepleriyle 1857 yılında başlattıkları eşitlik mücadelesinde, hakları uğruna can verdiği gündür. Günümüzde 8 Mart, kadın sorunlarına çözüm önerilerinin kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın kaldırılması ve kadına yönelik şiddete son verilmesi istemlerinin bir kez daha dile getirildiği bir gündür.

Kadınlar, dünya nüfusunun %50'sini, yeryüzündeki toplam işgücünün üçte ikisini oluşturuyor. Ancak kadınlar dünya gelirinin % 10'unu almakta ve dünyanın tüm mal varlığının ancak %1'ine sahip bulunmaktadır. Yaşamın bütün alanlarında çalışma alanında, istihdamda, karar alma mekanizmalarında, politikada kadınlar nüfusları oranında maalesef yeterince temsil edilmemektedir.

Dünya Ekonomik Forumu tarafından yayınlanan 2021 Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Raporu'na göre: Ülkeler kıyaslandığında kadınlar ve erkekler arasında en az ayrım olan ülkelerin başında İzlanda geliyor. İzlanda'yı Finlandiya, Norveç, Yeni Zelanda ve İsveç takip ediyor. Türkiye cinsiyet eşitliği endeksinde 156 ülke içinde 133. sırada yer alıyor.

Oysa ki, Atatürk'ün girişimiyle kadınlara 1930'da belediye seçimlerinde seçme, 1933'te muhtar seçme ve köy heyetine seçilme, 5 Aralık 1934'te Anayasa'da yapılan değişikliklerle milletvekili seçme ve seçilme hakları tanındı. Bugün kadınların başta yaşam hakkı olmak üzere, temel hak ve özgürlükler için mücadele vermek zorunda olmaları, uygarlığımız ve demokrasimizin gelişimi konusunda düşünülmesi gereken bir durumdur.

TÜİK 2021 yılı verilerine göre;

Kadınların %48,1'i, erkeklerin ise %70,9'u yaşadıkları çevrede kendilerini güvende hissettikleri tespit edilmiştir.

Yükseköğretimde görevli profesörler içinde kadın profesör oranı 2020-2021 öğretim yılında %32,4 olmuştur. Doçent kadrosunda görev yapan kadın oranı %40,1, öğretim görevlisi kadrosunda görev yapan kadın oranı ise %50,6 olarak gerçekleşmiştir.

TBMM verilerine göre; 2021 yılsonu itibarıyla 582 milletvekili içerisinde kadın milletvekili sayısının 101, erkek milletvekili sayısının ise 481 olduğu bilinmektedir.

Dışişleri Bakanlığı verilerine göre; kadın büyükelçi oranı 2011 yılında %11,9 iken bu oran 2021 yılında %26,5 olmuştur.

Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre; 2020 yılında hanesinde 3 yaşın altında çocuğu olan 25-49 yaş grubundaki kadınların istihdam oranının %25,2, erkeklerin istihdam oranının ise %85,5 olduğu görülmüştür. Yarı zamanlı çalışanların istihdam içindeki oranı 2020 yılında toplamda %12,4 olurken, kadınlarda bu oran %19,5, erkeklerde ise %9,3 olarak gerçekleşmiştir.

2020 yılında okuryazar olmayan kadınların işgücüne katılım oranı %12,4, lise altı eğitilmiş kadınların işgücüne katılım oranı %24,1, lise mezunu kadınların işgücüne katılım oranı %29,9, mesleki veya teknik lise mezunu kadınların işgücüne katılım oranı %37,0 iken yükseköğretim mezunu kadınların işgücüne katılım oranı %65,6 olmuştur.

Peki tarıma emek veren kadınlar haklarını yeterince alabiliyor mu? Kadına “toprak ana” benzetmesi yapılırken, kırsalda yaşayan kadınların sesini duyabiliyor muyuz?

Kırsalda yaşayan kadının eğitim fırsatını yakalaması, sağlık hizmetlerine erişmesi güçtür, sosyal-kültürel etkinliklere katılması-örgütlenme şansı ise çok azdır.

TÜİK verilerine göre:

Tarım sektöründe toplam 5.060 bin kişi istihdam ediliyor.

Tarım sektöründe çalışan erkek sayısı 2.952 bin kişi (%15,1) , kadın sayısı 2.108 bin kişidir (%23,7).

Tarımda ücretli veya yevmiyeli çalışan kadın sayısı 194 bin kişi, işveren olarak çalışan kadın 3 bin kişi, kendi hesabına çalışan 181 bin kişi, ücretsiz aile işçisi olarak 1.606 bin kişidir.

Tarımda çalışan kadınların % 94,1'i hiçbir sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı değildir.

Cinsiyet ve meslek grubuna göre yıllık ortalama kazanç (2018) göstergelerine göre: Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünlerinde çalışan erkek 42.219 TL/yıl kazanırken kadın 37.190 TL/yıl kazanmaktadır.

Kadınlarda iş gücüne dahil olmayan 21.818 bin kişi bulunmakta, bunlardan iş bulma ümidi olmayan 810 bin kadın, ev işleri ile meşgul olan 10.178 bin kadın bulunmaktadır.

Kadın çiftçilerin çalışma koşulları, çalışma süreleri, ücret durumları, iş bölümü, barınma koşulları, sağlık koşulları, sosyal güvenlik, aile içi ve aile dışı rolleri toplumsal yapıyı önemli ölçüde etkilemektedir. Bu nedenle, kadın çiftçilere yönelik politikalar oluşturulmasına, kadın çiftçilerin tarımsal üretime daha verimli ve daha iyi koşullarda katılabilmesine yönelik yeni önerilerin ortaya konması gerekmektedir.

Dünyanın bir başka gerçeği ise maalesef ki savaş. Savaşların görünmeyen yüzü olan mülteci ve sığınmacı kadınlar ise yakınlarını kaybetmelerinin yanı sıra yoksulluk, açlık, enfeksiyon hastalıkları, düzenli sağlık bakımı alamama, dil sorunu, kültüre yabancı olma, cinsel ve fiziksel saldırılar, erken yaşta evlendirilme, para karşılığı satılma, istenmeyen gebelik gibi ciddi sorunlar yaşamaktadır. Cinsiyet eşitsizliği, savaş koşullarında artarak sürdüğünden dünyada barış ortamının sağlanması gerekmektedir.

Tarihimiz her türlü zorluğa karşı başarmayı bilen kadınlarla doludur. Kurtuluş Savaşı'nda cepheye yerini alan, bilim-sanat-hukuk için çalışan kadınlarımız direnerek, başkaldırarak, çalışarak bir yol açmışlardır.

Geçmişten günümüze ZMO'ya üye olan ve emeği geçen tüm kadın meslektaşlarımıza tarım sektörüne yapmış oldukları katkılar nedeniyle şükranlarımızı sunuyoruz.

Daha insan hakları merkezli, yaşanabilir bir dünya için, kadının etkinlik alanının güçlendirilmesi, eğitim, istihdam, sağlık, siyaset, hukuk ve benzeri alanlarda olanaklardan eşit düzeyde yararlanması, kadın ve erkeğe verilen hakların, yüklenen sorumlulukların adil bir biçimde dağıtılması için gerekli yasal ve sosyal düzenlemelerin yapılmasını beklemekteyiz.

Saygılarımızla.

**Baki Remzi SUIÇMEZ**

**TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası**

**Yönetim Kurulu Başkanı**

**(Yönetim Kurulu adına)**

# 48. DÖNEM OLAĞAN GENEL KURULU SONUÇ BİLDİRGESİ



TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası 48. Dönem Olağan Genel Kurulu, 19-20 Mart 2022 tarihlerinde, Genel Merkez, 28 Şube Başkanlığı ve 52 İl Temsilciliğinden gelen 350 delegenin katılımıyla Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

ODA'mız 48. Dönem Genel Kurulu'nu 45 yıl önce katledilen Adana Şube Başkanımız Akın ÖZDEMİR'in tespitleri ile; "İnsanı Aç, Hayvanı Aç, Toprağı Aç" bir dönemde gerçekleştirdik. Akın ÖZDEMİR'i bir kez daha saygıyla anıyoruz.

Genel Kurul'umuzda; ülkemizdeki kırsal/tarımsal yapının mevcut durumu ve sorunları ile meslek alanımıza ilişkin gelişmeler, yaşanan sorunlar ve çözüm yolları ele alınmış ve aşağıda belirtilen temel sonuçların kamuoyu ile paylaşılmasına karar verilmiştir.

ODA'mız, kurulduğu 1954 yılından bu yana bağlı bulunduğu üst birliğimiz TMMOB içinde, çağdaş evrensel değerlerin ve aydınlanmanın yılmaz savunucusu olmuştur.

ODA'mız, bilim ve tekniğe dayalı kamucu duruşu ile "yenidünya düzeni" adı altında, sermayenin başta, emeğin göz ardı edildiği, insanı ve insani değerleri yok sayan, doğayı piyasalaştıran politikaların karşısında olmuştur ve olacaktır.

Ülkemizde neoliberal, vahşi kapitalist politikaların önünü açan 24 Ocak 1980 Kararları, 12 Eylül 1980 askeri darbesi ve 5 Nisan 1994 Kararlarından bu yana tarım, üreticilere yeter gelir sağlamaktan uzaklaşmış, üretici bir kültür olarak köylülük yok edilmiş, kırsal yerleşimler yaşanılır olmaktan çıkarılmıştır. Kırsalda dinamik genç nüfus göç ederek kentlerin varoşlarında ucuz iş gücü haline getirilmiş, üretici olmaktan çıkıp tüketici olmaları sağlanmış ve işsizler ordusuna katılmalarına neden olunmuştur. Köyler Büyükşehir Yasası ile bir gecede mahalle olarak kabul edilmiş, köy tüzel kişiliğinin varlıkları ilgili belediyenin tasarrufuna verilerek önemli ölçüde tarım dışında değerlendirmeye yönlendirilmiştir. Köy nüfusu yaş ortalaması artmıştır.

Türkiye'de IMF ve Dünya Bankası tarafından dayatılan tarım politikaları belirlenirken yasal ve kurumsal düzenlemelerin yapılmasında ulusal çıkarlarımız ve gereksinimlerimiz göz ardı edilmektedir.

Yapılan yasal düzenlemeler ve kurumsal yozlaştırmalarla yok edilmiş kamu kurumları, pazar payı düşürülmüş tarım satış kooperatifleri adeta altın bir tepsi içinde yabancı firmalara sunulmuş, ülkemiz çiftçisinden sakınılan destekler yabancı çiftçileri de sömüren küresel tarım/gıda şirketlerini ve işbirlikçilerini zengin etmeye aktarılmıştır.

Tarımsal yayım ve çiftçi eğitiminde kamusal kurumlar işlevsiz hale getirilmiş, çiftçinin bilim ve teknikle buluşması mekanizmaları yok edilmiştir.

Tohumculuk Yasası, gıda egemenliği ve gıda güvenliğimizi tehlikeye atarken, ülke tarımının dışa bağımlılığını da artırmaktadır.

5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'na karşın, yasal, kurumsal ve uygulamadaki eksiklikler nedeniyle tarım arazilerinin amaç dışı kullanımı hızla devam etmekteyken madencilik yönetmeliğinde yapılan değişiklik ile zeytinlik alanlarımız yok edilecektir.

Kanal İstanbul bir eko kırım ve imar rantı projesidir. Bu projeden vazgeçilerek yabancılara toprak satışı durdurulmalı ve 8 Mart 2022 tarihinde çıkarılan Tarım Arazilerinin Kullanımının Etkinleştirilmesinin Desteklenmesi kararı gibi göstermelik kararlar yerine atıl durumda olan başta hazine arazileri ve kullanılmayan boş arazilerin genç çiftçi nüfusu ile Ziraat Mühendislerince değerlendirilmesinin desteklenmesine yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

İklim değişikliğinin su kaynakları üzerindeki olumsuz etkilerinin gıda güvencemizi tehdit edeceği gerçeğinden hareketle su kaynaklarının geliştirilmesi, potansiyel kaynakların kullanıma alınması, etkin bir su yönetimi için tarımsal sulama yatırımlarına hız verilmeli, su israfına neden olan klasik sulama şebekelerinin rehabilitasyonuna öncelik verilmeli, kalkınma planlarında öngörülen oranlarda uygulamaya gidilmelidir. Yeraltı suyu kullanımının azaltılmasına yönelik önlemler alınmalıdır.

Bugüne kadar ihmal edilen işletme yapısı ve üretici örgütlülüğü; "kooperatifleşmeyi" temel alan bir yapıda teşvik edilmelidir. Odağına dayanışmayı alan üretim ve tüketim örgütleri merkezi ve yerel düzeyde desteklenmelidir.

Ülkemiz; çiftçiye hizmet götüren kuruluşların birer birer yok edildiği; tarımda, eğitimde, sağlıkta insanı müşteri yerine koyan zihniyetin hakim olduğu, insanların sadakaya mahkum edildiği bir ortama mahkum edilmiştir.

Bütün sektörlerde olduğu gibi tarım sektöründe de şirketlerdeki yabancı sermaye oranları hızla artmakta, adeta kendi ülkemizde yabancı konumuna gelmiş durumdayız. İki yıldan beri yaşadığımız Pandemi süreci ve son aylardaki Rusya-Ukrayna krizi tarımda kendi kendine yeterli olmanın önemini bir kez daha ortaya koymuştur.

Enflasyon 2021 yılı sonu itibarıyla %36,08 olup, Tarım ÜFE %36,39 olduğu için çiftçinin kazandığı yorumları yapılrken çiftçinin maliyet artışını ifade eden Tarım-GFE yılı %45,6 yükselişle tamamladı. Çiftçinin sattığı ürün fiyatlarındaki artış girdi maliyet artışlarını karşılamadığı için çiftçi zarar etti.

Son yıllarda ekonomi, zamlar, yoksulluk, işsizlik ve gelir adaletsizliği kırsal nüfusun en önemli gündem maddeleri olmuştur. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yayımlanan faaliyet raporlarında 2019 yılı Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) kayıtlı çiftçi sayısı 2 milyon 83 bin iken 2020 yılı Ağustos ayı itibarıyla ÇKS'ye kayıtlı üretici sayısının 1 milyon 803 bin olarak açıklanmıştır. Yıllar itibarıyla azalan çiftçi sayısı ile birlikte bu veriler de yayımlanmaz olmuştur. SGK'ya kayıtlı çiftçiler 2010 yılında 1,1 milyon, 2015 yılında 797 bin, 2020 yılında 547 bine gerilemiştir. 2021 yılı Kasım ayı itibarıyla %6,4 gerileyerek 512 bin olmuştur. 10 Mart 2022 tarihinde açıklanan işgücü istatistiklerine göre işsizlik oranı 2022 yılı Ocak ayında yüzde 12,1 seviyesinde gerçekleşmiş, Tarım sektörünün toplam istihdam içerisindeki payı 2020 yılında %17,6'dan, 2021 yılında %17,2'ye gerilemiştir. Tarımın işsizlik sorunlarına çözüm üretebilme kapasitesi değerlendirilmemiştir.

TÜİK verilerine göre GSYH'da tarımın payı 2002 yılında %10,3'ten 2018 yılında %5,8'e kadar gerilemiş, 2021 yılında % 5,6'ya düşmüştür.

Tarım sektörümüzde kişi başına düşen milli gelir Dünya Bankası verilerine göre bir önceki yıla göre 2020 yılında %2,3 gerileyerek 3.168 dolar olmuştur. 2021 yılında daha da gerileyerek 3.151 dolara düşmüştür. Çiftçimizin kazancı 5 yıl öncesine göre dolar bazında %16,2 gerilemiştir.

Tarım yapılan arazi miktarı TÜİK verilerine göre; 2002 yılında 26 milyon 579 bin hektar iken %11,8 azalarak, 23 milyon 445 bin hektara düşmüştür.

2019 yılında buğday ve mısır ithalatımız %70, ayçiçeği ithalatımız ise %60 artış gösterdi. Yaklaşık 10 milyon tonluk buğday ithalatı ile Cumhuriyet tarihinin ithalat rekoru kırıldı.

Tarıma dayalı sanayinin kapasite kullanım oranları düşüktür. Un ihracatında dünya lideri olunmasına rağmen 2020 yılı itibarıyla kurulu bulunan 623 un fabrikası, kurulu kapasitelerinin %47'si oranında verimlilikle çalışmaktadır. Çeltik fabrikaları %36 ile en düşük kapasite kullanım oranına sahipken, makarna fabrikaları %74 oranı ile en yüksek kapasite kullanım oranına sahiptir. Toprak Mahsulleri Ofisi 2020 Yılı Hububat Sektör Raporu'nda yer alan verilere göre son bir yılda 48 un, 39 yem, 4 makarna, 16 bulgur, 4 bisküvi, 3 irmik, 22 çeltik fabrikası kapanmıştır. 2021 yılında toplam yatırım içinde en düşük sektörel yatırım, yaklaşık 6,3 milyar TL ile tarım sektöründe yapılmıştır.

Çiftçinin 2021 yılında bankalardan kullandığı kredi miktarı yılsonu itibarıyla geçen yılın aynı dönemine göre %29 artışla 167,7 milyar TL'ye ulaşmıştır. Çiftçinin kooperatifi olan tarım Kredi Kooperatifleri 2021 yılında 11 milyar TL kredi vermiştir. Çiftçimiz alacağı tarımsal desteğin yaklaşık 7 kat fazlasını bankalara borçlanmış, geri ödenemediği için icra takibi başlatılan tarımsal kredi miktarı, kamu bankalarında %1,1 iken, yerli-özel bankalarda %5,3, yabancı bankalarda ise %7,3 olmuştur. Uzun yıllardır öz sermaye yeterliliğini yitirerek yetersiz ve zamanında verilmeyen destekler ile uygulanan yanlış politikalar nedeniyle tarımsal üretimin finansmanı için kredi kullanımına yönlendirilen çiftçi, bozulan banka sicil kayıtları nedeniyle artık kredi kullanım koşullarına sahip olmadığından bankaların kredilerinden faydalanamayıp, şirket, tüccar, komisyoncu veya girdi tedarikçilerinin finansmanına mahkum duruma gelmiştir. Hukuksal güvenceden yoksun zımnî sözleşmelerle girdi temin edip tarımsal üretim yaparak kendi arazisinde tarım işçisi durumuna getirilmiştir. Çiftçimize 2021 yılında verilen tarımsal destek 24,1 milyar TL iken, çiftçimizin



kullanmak zorunda kaldığı destekleme dışı finansmanın 235 milyar TL'den fazla olduğu tahmin edilmektedir.

AB'nin önümüzdeki 2021-2027 dönemi için bütçesine koyduğu tarım destekleri yaklaşık 387 milyar avrodur. Desteğin 291 milyar avroluk bölümü doğrudan ödemeler, 96 milyar avroluk bölümü ise kırsal kalkınma destekleri kapsamında kullanılacaktır. Tarımsal desteklemeye ayrılan bu miktar AB bütçesinin %33,1'ine karşılık gelmektedir. Tarım Kanunu 21. Madde ile tarımın desteklenmesi için ayrılacak kaynağın milli gelirin %1'inden daha az olamayacağı hüküm altına alındı. Ancak 2007 yılından bu yana tarım desteklerinin milli gelire oranı %1'in altında kaldı. Pandemi, fahiş girdi fiyat artışları, TL'nin değer kaybı ve yanlış ekonomi politikalar nedeniyle çiftçimiz açısından en zor yıllardan biri olan 2021'de, Tarım Kanunu'nun yayımlanmasından bu yana tarımsal desteklerin milli gelire oranı %0,3 ile en düşük seviyede uygulandı. Uygulanan bu desteklemeler de üretim sezonu sonrası açıklanıp, amaca hizmet etmemektedir.

Türkiye tarımda büyük ölçüde kendine yetebilen bir ülke iken kooperatifleşme, altyapı yatırımları, tarım arazileri ve meraların korunması gibi konularda yaşanan politika yetersizlikleri nedeniyle her geçen gün gerilemiş ve yeterliliği sağlanabilecek pek çok ürün iç yeterliliği ithalata bağımlı duruma, ithalatla sağlanır duruma getirilmiştir.

Ülke içi gelişmişlik farkları ve bölgesel dengesizlikler dikkate alınarak tarımsal yatırım planlarında ve uygulamalarda adalet sağlanmalıdır. Boşaltılan köylerin ve tarım arazilerinin tarımsal üretime tekrar kazandırılması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

6360 Sayılı Büyükşehir yasası yeniden gözden geçirilerek Kırsala yönelik desteklerde etkin kaynak kullanımı sağlanmalıdır. Merkezi ve yerel tarım politikaları bilim ve teknolojinin gereği uygulanarak eşgüdüm ile yürütülmelidir.

Yoksullukla mücadelede kırsal kesim için de asgari geçim standardı düzenlemesi yapılmalı ve destekleme kapsamına alınmalıdır.

Artan gıda ihtiyacının karşılanmasında önemli besin kaynağı olan su ürünleri, halkın beslenmesinde gerektiği kadar yer almamaktadır. Halkın erişiminin sağlanabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Tarım sektöründe kadın ve çocuk emeğinin, mevsimlik ve geçici tarım işçilerinin sömürüsü ve insanlık dışı yaşam koşulları düzeltilmelidir.

Kadınlara yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi ve şiddetle mücadele edilmesi için "İstanbul Sözleşmesi Yaşatır" diyoruz.

Tarım sektörü de diğer iş kolları gibi iş cinayetlerinin görüldüğü bir alan olmuştur. İş cinayetleri ile mücadele ertelenbilir ötelenebilir bir gündem değildir. İSİG düzenlemeleri zaman kaybetmeden uygulanmalıdır.

Çalışanların ekonomik ve demokratik haklarını kazanması, ancak grevli toplu sözleşmeli sendikal haklara sahip olmakla mümkündür. Kamuda çalışan meslektaşlarımızın özlük haklarını iyileştirmeye yönelik çalışmalar etkinlikle sürdürülmeli, 3600 ek gösterge çalışmaları kapsamında kamuda çalışan meslektaşlarımızın ek göstergesi 4800'e çıkarılmalıdır. Özel sektörde çalışan meslektaşlarımız için statüsü ne olursa olsun odamızın belirlediği ücret yönetmeliği uygulanmalıdır.

Sektöre yönelik yapılan yatırımlar için hazırlanan projelerin, Tarım ve Orman Bakanlığı'nca onaylanması aşamasında ZMO'nun onayının aranması ve bu uygulamanın Ziraat Bankası projelerinde ve diğer proje onaylarında da zorunlu kılınması, yatırımların yerindeliği ve verimliliğini artıracaktır.

Artan fakülte sayılarına paralel olarak mezun sayısı sürekli artış göstermekte ve niteliği düşmektedir. Uygulanan yanlış politikalar sonucu meslektaşlarımızın kamuda ve özel sektördeki istihdamlarında sorunlar artmaktadır. Atanamayan ve atama bekleyen binlerce meslektaşımız bulunmaktadır. Kamuda bölgesel dengesizlikler de göz önünde bulundurularak meslektaşlarımıza yönelik yeni istihdam alanları yaratılmalıdır.

Son yıllarda artan laiklik karşıtı söylem ve eylemlerden son derece rahatsızlık duymaktayız ve özellikle Samsun'da Atatürk anıtına yapılan saldırıyı kabul etmiyoruz ve kınıyoruz.

TMMOB ZMO, kurulduğu günden bu güne kadar, Atatürk İlke ve devrimlerine, laikliğe sahip çıkmış, mesleki demokratik bir kitle örgütüdür. Demokrat ve yurtseverdir. Emekten ve halktan yanadır. Antiemperyalisttir. Yenidünya düzeni teorilerinin, ırkçılığın ve gericiğin karşısındadır. Siyasetin dar anlamını aşar, yaşamın her olayını siyasetle ilişkili görür, barıştan yanadır. İnsan hakları ihlallerine karşıdır, insanlık onurunun korunmasından yanadır. Örgütsel bağımsızlığını her koşulda korur, gücünü sadece üyesinden ve bilimsel çalışmalardan alır.

**Yaşasın Ziraat Mühendisleri Odası,**

**Yaşasın TMMOB örgütlülüğü!**

# MESLEKTAŞIMIZ MEHMET İRFAN MUTLUAY'IN YANINDAYIZ!

2 Nisan 2022

Çanakkale Belediyesi Başkan Yardımcısı Mehmet İrfan MUTLUAY, Çanakkale Belediyesi Hayvan Bakım Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi'nde meydana gelen ve kamuoyuna yansıyan bir olayı soruşturmak için İçişleri Bakanlığınca görevlendirilen Mülkiye Başmüfettişleri tarafından görevden uzaklaştırılmıştır.

ODA'mız üyesi Mehmet İrfan MUTLUAY, geçmiş dönemlerde Çanakkale Şube Yönetimlerinde yer almış, 2. Başkan görevini yürütmüş, Kazdağları talanına karşı en ön saflarda karşı durmuş, "Su ve Vicdan Nöbeti"ni örgütlemiş, kooperatifçiliği özendirmiş ve halen yerel yönetim görevinde başarılı hizmetler vermeye devam eden bir meslektaşımızdır.

Anlamakta zorlandığımız soruşturmanın ivedilikle sonuçlanmasını ve Sayın MUTLUAY'ın Belediye Başkan Yardımcısı görevine iadesini istiyoruz.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, meslektaşımız Mehmet İrfan MUTLUAY'ın yanındadır.



**Baki Remzi SUIÇMEZ**

**Yönetim Kurulu Başkanı**

# TARIM PLAFORMU

## YAŞANAN SORUNLARIN KALICI ÇÖZÜMLERİ

### İÇİN BİRLİKTE MÜCADELE EDECEK!

2 Nisan 2022

1980'li yıllarda ülkemizde de uygulanmaya başlanan ve günümüzde de devam eden neoliberal tarım politikaları sonucu; piyasayı düzenleyen tarımsal KİT'ler özelleştirildi, kamu kurumları işlevsizleştirildi, üretici kooperatifleri güçsüzleştirildi, tarımsal destekler azaltıldı, küçük üreticiler büyük şirketler karşısında korumasız bırakıldı, girdilerde ve ürünlerde dışarıya bağımlılık arttı, alan tümüyle kâr mantığıyla çalışan özel sektörün insafına terk edildi, üreticiler ve tüketiciler sürekli kaybeden taraf oldu.

2020 yılından beri içinde bulunduğumuz pandemi olumsuz koşullarına ek olarak, 2021 yılında yaşanan ciddi kuraklık, ülkemizde derinleşerek yaşanan ekonomik kriz ve 2022 yılındaki döviz kuru baskısı, Rusya-Ukrayna savaşının ülkemize etkileri, yapısal ve altyapısal sorunları çözülemeyen tarım sektörümüzü çok boyutlu yeni ve ciddi bir kriz ortamına sürükledi. Bu süreçte üretim ekonomisi yerine rant ve faiz ekonomisinde ısrar edilmesi, girdi ve ürünlerde dışa bağımlılığın kesintisiz sürdürülmesi sonucu üreticinin alandan çekilmesi hızlanırken sektör dışı piyasa aktörleri sektörü daha fazla etkiler hale geldi, kronikleşen gıda enflasyonu tüketicinin yeterli gıdaya ulaşmasını engelledi.

Tarım, doğa koşullarına bağlı, mutlaka korunması gereken ve uzun vadeli planlanması gereken bir sektördür. Tüm dünyada özellikle küresel salgının ilk çıktığı günlerden bugüne kadar geçen sürede tarımın ve gıdanın yaşamsal önemi herkes tarafından kabul edilirken, tarım ve gıda sektörü "milli güvenlik sorunu" olarak görülmüş, gelişmiş ülkeler dahil ek ekonomik tarımsal destek paketleri ile korumacı politikalar uygulamaya konularak sektörün tümüyle serbest piyasaya bırakılmayacak kadar önemli ve stratejik bir sektör olduğu anlaşılmıştır.

Ülkemizde ise; olağanüstü koşullarda bile somut korumacı politikaların yaşama geçirilmemesi, yerli üretimi ve üreticiyi koruyucu somut desteklerin gündeme gelmemesi, üreticilerimiz ve tüketicilerimiz boyutunda yaşanan sorunların giderek artması sonucunu doğurmuştur.

Tarım politikasında emek aleyhine sermaye lehine yapılan her düzenleme; yetersiz ve dengesiz beslenmeden yüksek gıda enflasyonuna, çarpık kentleşmeden çevre felaketlerine, toplumsal tahribattan kültürel yozlaşmaya kadar çok çeşitli alanlarda sorunlara neden olmaktadır.

Küresel iklim değişikliği somut bir gerçekliktir. Ancak ranta dayalı ve sermaye çıkarı öncelikli uygulamalar yüzünden yaşanan iklime dayalı doğal afet ve felaketlerin sorumluluğunu "iklim değişikliği" kavramına yüklemek haksızlıktır. Yapılması gereken doğal dengemizi bozan, başta su ve toprak olmak üzere doğal kaynaklarımızı yok eden ve kirlenlere karşı somut yaptırımların ayrımsız derhal uygulanmasıdır.

Çok sayıda değişkeni ve bileşeni bünyesinde barındıran, sadece ekonomik değil toplumsal ve ekolojik bir üretim alanı olan tarıma yönelik politika belirlemede sadece ilgili Bakanlık/ların değil, neredeyse toplumun her kesiminin görüş ve önerileri dikkate alınmak zorundadır.

Bu nedenle politika belirlemede; meslek odaları, sendikalar, kooperatifler, üretici dernekleri, yerel kuruluşlar, ekoloji kuruluşları ve tüketici kuruluşları daha etkin rol alabilmeli ve tepeden değil doğrudan aktörlerin belirleyici olduğu aşağıdan yukarıya bir politika belirleme yöntemi ve süreci izlenmelidir.

Bizler; tarım, gıda, hayvancılık, orman ve çevre alanında faaliyet yürüten meslek ve emek örgütleri, demokratik kitle örgütleri, tüketici örgütleri olarak ülkemizin tarım politikalarının hayati önem arz ettiğini, tarım ve gıda sektörlerinin kamu yararını ve toplum çıkarını esas alarak ekolojiye duyarlı ve halkın refahına dayalı olması gerektiği düşüncesiyle "Tarım Platformu" oluşturmuş bulunmaktayız.

Aşağıda imzası bulunan kurum ve kuruluşlar olarak ortak mücadele yürütmek amacıyla kurduğumuz Tarım Platformu bileşenleri olarak, ülke düzeyinde eşzamanlı etkinliklerle sesimizi daha gür duyurmayı ve doğru tarım politikalarının yaşama geçirilmesini amaçlıyoruz.

Yaşanan köklü ve ciddi sorunların çözülmesi için kısa, orta ve uzun vadeli öncelikli somut taleplerimiz şunlardır:

Tarımda ve gıdadada yaşadığımız ciddi sorunların çözümü için, alanı serbest piyasanın insafına bırakan mevcut Neoliberal Tarım Politikaları terk edilerek, ivedilikle Kamucu Tarım Politikaları gündeme gelmelidir.



Anayasanın 166. maddesi gereği tarım sektöründe planlı kalkınma gündeme gelmeli; arazi kullanım planlaması, tarımsal üretim planlaması, sulama planlaması, eğitim-istihdam-yatırım planlaması ivedilikle yaşama geçirilmelidir.

Sağlıklı planlamalar için güncel ve doğru tarımsal veriler hazırlanarak kamuoyu ile sürekli paylaşılmalıdır.

Tarımsal kamu yönetimi güçlendirilmeli, Tarım Bakanlığı yeniden yapılandırılmalı, liyakatlı kadrolar yönetime gelmelidir.

Tarım alanları, çayır ve meralar, zeytinlikler ve diğer dikili alanlar koşulsuz korunmalı, rant amaçlı mevzuat düzenlemelerine izin verilmemeli, üretim alanlarımız amacı dışında kullanılmamalıdır.

Ormanlarımız, zeytinliklerimiz enerji ve madencilik yatırımları ile yok edilmemelidir.

Girdi ve ürünlerde dışa bağımlı politikalardan vazgeçilmeli, ar-ge çalışmalarına daha fazla pay ayrılarak girdilerde, tarımsal üretim planlaması ile temel ürünlerde kendimize yeterli duruma gelinmelidir.

Tarımsal destekler yeterli olmalı ve yılı içinde ödenmeli, tarımsal girdi maliyetleri somut olarak düşürülmeli, tarımsal kredi ihtiyaçları çiftçi lehine düzenlenmeli, bitkisel ve hayvansal üretimde öngörülebilirlik sağlanarak üretimde devamlılık ortamı oluşturulmalıdır.

Yem-süt-et bütününde hayvancılığımız geliştirilmeli ve yerli üretim artırılmalıdır.

Denizlerimiz ve iç sularımız kirlenmemeli, balık çiftlikleri yeniden değerlendirilmeli, su ürünleri üretimi ve balıkçılık geliştirilmelidir.

Tarımsal KİT'ler yeniden açılarak kamunun piyasayı etkin düzenlemesi sağlanmalıdır.

Eğitim-istihdam planlaması yapılarak, tarım meslek liseleri yeniden açılmalı, yükseköğretimde nicelik ve nitelik sorunu çözülmeli, kamuda yeterli atama yapılmalı, özel sektörde çalışan üyelerimizin çalışma koşulları ve ücretleri iyileştirilmelidir.

Üretim, işleme, pazarlama aşamalarında demokratik kooperatifçilik desteklenmelidir.

Küçük aile işletmeleri desteklenmeli, yerelde üretim özendirilmelidir.

Geçimlik tarım üretimi yapan çiftçi ailelerinin ödenemez hale gelen borçları silinmelidir.

Tarımda emek sömürsü önlenmeli, mevsimlik işçilerin sorunları çözülmeli, kadın ve çocuk emeği istismarı önlenmeli, üreten emek hakkını almalıdır.

Gıda güvenliği ve gıda güvencesini de kapsayan gıda egemenliğine dayalı bir tarım modeline geçilmelidir.

Gıda tedarik zinciri demokratik kooperatifler temelinde kısaltılarak tüketiciler yeterli, sağlıklı ve ucuz gıdaya sürekli erişebilmelidir.

İklim değişikliğinin kısa ve uzun vadeli senaryoları dikkate alınarak su kaynaklarına yönelik uzun vadeli planlamalar ile gerekli önlemler somut olarak zamanında uygulanmalıdır.

Temiz havanın en önemli kaynağı ve su havzalarını besleyen doğal ve en temiz ortamlar olan biyolojik varlığımız ormanlarımız koşulsuz korunmalı ve ekoloji bütününde orman alanları artırılmalıdır.

Biyoeğeitliliğimize gen kaynaklarımızı koruyan politikalar yaşıama geçirilmelidir.

Üretmezsek tüketemeyiz. Üreticinin ve tüketicinin mutlu olduğu bir ülkede yaşamamız mümkün.

Bizler, Tarım Platformu bileşenleri olarak; yaşanan yakıcı ve yıkıcı sorunların çözümü için bilimsel veriler doğrultusunda mücadele, toplumsal mücadele, hukuk mücadelesi ile birlikte, hep birlikte ortak mücadele kararlılığımızı kamuoyu ile paylaşıyoruz.

Saygılarımızla.

## **TARIM PLATFORMU BİLEŞENLERİ**

***DİSK Türkiye Gıda Sanayii İşçileri Sendikası (GIDA-İŞ)***

***KESK Tarım ve Ormanlık Hizmet Kolu Kamu Emekçileri Sendikası (TARIMORKAM-SEN)***

***Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği (SÜR-KOOP)***

***Tarım ve Gıda Etiği Derneği (TARGET)***

***Tarımsal Gelişme Eğitim ve Sosyal Dayanışma Vakfı (TARGEV)***

***TMMOB Çevre Mühendisleri Odası***

***TMMOB Gıda Mühendisleri Odası***

***TMMOB Kimya Mühendisleri Odası***

***TMMOB Meteoroloji Mühendisleri Odası***

***TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası***

***Tüketici Hakları Derneği (THD)***

***Tüketici Dernekleri Federasyonu (TÜDEF)***

***Tüketiciyi Koruma Derneği (TÜKODER)***

***Tüm Üretici Köylü Sendikası (TÜM KÖY SEN)***

***Türkiye Biyologlar Derneği (TBD)***

***Türkiye Hayvancılık Kooperatifleri Merkez Birliği (HAYKOOP)***

***Türkiye Ormanlılar Derneği (TOD)***

***Türkiye Sulama Kooperatifleri Merkez Birliği (TÜS-KOOPBİR)***

***Türkiye Ziraatçılar Derneği (TZD)***

***Veteriner Hekimler Derneği (VHD)***

# İRFAN MUTLUAY YALNIZ DEĞİLDİR!

7 Nisan 2022, Çanakkale

Dünya tarihinin en büyük direnişlerinden birinin yaşandığı, Türkiye Cumhuriyeti'nin önsözünün yazıldığı Çanakkale'mizin özgür ve güzel insanları, Değerli Çanakkaliler,

Değerli milletvekilleri, Belediye Başkanım, siyasi partilerin temsilcileri,

Çanakkale Demokratik Kitle Örgütlerinin Değerli Başkan ve Yöneticileri,

Değerli Basın Emekçileri,

Basın sayesinde sesimizi duyan Ülkemizin 81 ilindeki değerli yurttaşlar,

Bugün, 7 Nisan Perşembe günü, saat 13.00'de, Çanakkale Cumhuriyet Meydanı'nda neden birlikteyiz?

Çanakkale Belediyesi Başkan Yardımcısı Mehmet İrfan Mutluay, Çanakkale Belediyesi Hayvan Bakım Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi'nde meydana gelen ve kamuoyuna yansıyan bir olayı soruşturmak için İçişleri Bakanlığınca görevlendirilen Mülkiye Başmüfettişleri tarafından acele ile haksız yere görevden uzaklaştırılmıştır.

Bugün bizler burada gerçekler ortaya çıksın diye, yanlış ve haksız dayatmalar kabul görmesin diye, hukuk devleti kuralları işlesin diye buluştuk.

Hoş geldiniz.

Çanakkale Emek ve Demokrasi Güçleri bileşenleri ile birlikte, aramızda bulunan örgütlerle birlikte düzenlediğimiz ortak kitlesel basın açıklamasında; Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'ne bağlı Odalar adına Ziraat Mühendisleri Odası olarak; Çanakkale Cumhuriyet Meydanından ülkemize, yurttaşlarımıza, siyasi karar vericilere yüksek sesle gerçekleri haykırıyoruz.

Tüm yurttaşlarımızca bilinmelidir ki, görülmelidir ki; siyasi, zorlama bir soruşturma ile haksız yere görevden açığa alınan Çanakkale Belediyesi Başkan Yardımcısı, meslektaşımız, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası'nın değerli üyesi Ziraat Mühendisi İrfan Mutluay yalnız değildir.

Bizler, İrfan Mutluay'ın yanındayız

İzninizle Mehmet İrfan Mutluay kimdir. Kısaca sizlerle paylaşmak istiyorum.

Ziraat Mühendisi olarak, tarımsal altyapı ve sulama projelerinde proje ve kontrol mühendisi olarak, 2005 yılında kapatılan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve sonrasında



da İl Özel İdaresi bünyesinde, 29 yıl boyunca başarıyla tarıma, kırsala, çiftçiye, bu ülkeye hizmet etmiş bir kamu emekçisidir.

İrfan Mutluay, örgütlü mücadele ile hep birlikte hakların alınacağına inanmış, bu konuda ödünsüz mücadele vermiş bir dava insanıdır.

Uzun yıllar TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Çanakkale Şube Yönetim Kurulu üyeliğinde bulunmuş, 2. Başkan olarak görev almıştır. Halen ODA'mızın Genel Kurul delegesidir. ODA'mızın ilkeleri doğrultusunda Çanakkale yerelinde ve ülke genelinde mücadele etmeye devam etmektedir.

Zor dönemlerde Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği İl Koordinasyon Kurulu (İKK) Sekreterliği görevini yürütmüştür.

Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu'na (KESK) bağlı sendikalarda yöneticilik ve temsilcilik yapmıştır.

Uzun yıllar sivil toplum örgütlerinde çevre mücadelesinin içinde aktif olarak yer almış, Çevre Platformu'nun Yürütme Kurulu üyeliğinde bulunmuş, İDA Dayanışma Derneği'nin kurucu üyesidir.

Kazdağları'ndaki; altın, gümüş, bakır kökenli vahşi madencilik, sömürge madenciligi ve kömürlü termik santrallerin yoğun baskısı altında nefes alamazken, ekosistemi tahrip eden, ormanlarımızı yok eden, çevreye onarılamaz zararlar veren bu rantçı anlayış, ülkemizin geleceği açısından büyük tehdit oluşturmaktadır.

Yaşadığımız bu yağma düzeni içinde bize umut veren şey ise; doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine kadar ülkenin her yerindeki geniş halk kesimlerinin doğaya sahip çıkma konusundaki gayretidir.

28 Eylül 2019'da TMMOB Danışma Kurulu olarak Kaz Dağları'nın, Kirazlı'nın, Çanakkale'nin efkârına ortak olmak, yarasına merhem olmak için Türkiye'nin dört bir yanından gelen Danışma Kurulu üyelerimizle Çanakkale'deydik. Kaz dağlarındaydık. İrfan Mutluay aramızdaydı, yanımızdaydı.

"Kirazlı'da kesilen yüzbinlerce binlerce ağaç sadece büyük bir çevre felaketinin değil, bu ülkeye yapılan büyük bir ihanetin de göstergesidir. Bu ihaneti yapanlardan hesabı halk soracaktır." demiştik. Kazdağları talanına karşı en ön saflarda karşı durmuş, "Su ve Vicdan Nöbeti"ni örgütlemiş İrfan Mutluay, aramızdaydı, yanımızdaydı, önümüzdeydi.

Yaşamı savunmak, yaşama hakkımıza sahip çıkmak adına tüm zorluklara karşı direnen güzel cesur insanlara, Şube Başkanımız Hicri Nalbant'a, İrfan Mutluay'a, Odamız bünyesinde bu mücadeleyi veren tüm meslektaşlarımıza selam olsun.

Bilinmelidir ki; Kazdağları'nı yok etme girişimlerine karşı, üst birliğimiz TMMOB ve ZMO Çanakkale Şubemiz başta olmak üzere tüm ZMO Örgütümüzce gerekli hukuki ve toplumsal mücadeleye devam edilecek, süreç titizlikle takip edilecektir.

Yine; TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Çanakkale'de de, ülke düzeyinde de siyasi iktidara biat edenlerin tüm baskılarına karşı bugüne kadar olduğu gibi, son genel kurul seçimlerde de görüldüğü üzere üyeleriyle birlikte Ziraat Mühendisleri Odası'nın örgütsel bağımsızlığını korumaya devam edecektir.

İrfan Mutluay, yerel yönetimdeki görevinde başarılı hizmetler vermeye devam ederken, üreticiden tüketiciye kooperatif örgütlenmesini desteklemiş, temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarını gündeme getirmiş, ÇED süreçlerinde Halkın Katılımı Toplantılarında çevreden yana itirazlarını dile getirmiştir.

Meslektaşımızın toplumsal mücadelesindeki başarısı, çevre mücadelesindeki başarısı, birilerini çok kızdırmış olmalı ki, anlamakta zorlandığımız bir gerekçe ile yerel yönetimdeki idari görevinden uzaklaştırma talimatı uygulamaya sokulmuştur.

Bilinmelidir ki; Haksız görevden uzaklaştırma gerekçeleri, hukukten geçersizdir, toplumsal olarak geçersizdir, kamu vicdanını zedelemiştir.

Kamu da görev yapan herkes tarafından bilinen, görevden uzaklaştırma teklifinde bulunan Mülkiye Müfettişleri tarafından çok iyi bilindiği üzere; görevden uzaklaştırma, ilgili personelin yürütmekte olduğu görevin yürütülen soruşturmayı etkileyeceği yönünde açık ve güçlü bir ihtimal bulunması halinde uygulanabilecek bir idari işlemdir. 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ve ilgili Yönetmelikte olmayan hükümlerle zorlama soruşturma açılmasının hukuki dayanağı yoktur. Tüm deliller toplanmıştır. "Delil karartma" bahanesinin "soruşturmanın selameti" açıklamasının yaşanan olayda bir karşılığı yoktur. Açılan soruşturma hukuki değil, siyasidir.

Ülkemizin çeşitli yerlerinde sokak hayvanlarına yönelik yaşanan vahşetlere sessiz kalınırken, Çanakkale özelinde yaşanan olayın içeriğini göz ardı ederek acele ile görevlendirilen ve çok hızlı karar veren Mülkiye Müfettişlerinin yazılı sorularının gerçekte karşılığı yoktur, mevzuatta karşılığı yoktur, aldıkları çok hızlı karar gerçeği yansıtmamaktadır.

Toplum çıkarını, kamu yararını, doğayı, çevreyi, hayvanı, insanı seven bir insan, birilerinin çıkarına dokundu diye, böylesi zorlama bir gerekçe ile görevden alınabiliyorsa; Demokrasiyi yok etmeye çalışanlar, doğayı talan edenler bilsin ki;

İrfan Mutluay, kamu yararı, toplum çıkarı, doğa, çevre, hayvan, insan, emek mücadelesine devam ediyor, dik durmaya devam ediyor, halâ.

Bizler, biliyoruz ki, Çanakkale, direndi, direnecek.

Bizler, biliyoruz ki, onurlu güzel özgür insanlar direndi direnecek.

İrfan Mutluay yalnız değildir. Bizler; İrfan Mutluay'ın yanındayız, çalışma arkadaşlarının yanındayız.

Can dostları sahipsiz bırakmamak adına kısırlaştırma, aşı, tedavi, beslenme ve barınma gibi yükümlülükleri yerine getirmek, onları aç ve açıkta bırakmamanın karşılığı sipariş soruşturma açmak değil, İrfan Mutluay ve çalışma arkadaşlarına teşekkür etmek olmalıdır.

Başarılı yerel yöneticileri siyasi amaçlarla itibarsızlaştırmaya çalışma çabalarına, zorlama soruşturmalarla kamuoyunu yanıltma çabalarına ve hatta hukuku zorlayarak kayyum atama çabalarına son verilmelidir.

Anlamakta zorlandığımız soruşturmanın ivedilikle sonuçlanmasını ve başarılı meslektaşımız İrfan Mutluay'ın Belediye Başkan Yardımcısı görevine derhal iadesini istiyoruz.

Gelecek güzel günlere olan umut ve inançla hepinizi dostlukla selamlıyoruz.

Saygılarımızla.

**Baki Remzi SUIÇMEZ**

**TMMOB ZMO Yönetim Kurulu Başkanı**

# UNUTULMAZ GEZİ'Yİ SELAMLİYORUZ HIÇBİR HUKUK DIŞI KARAR GEZİ DİRENİŞİNİN MEŐRUIYETİNİ GÖLGELEYEMEZ

26 Nisan 2022



AKP iktidarını geri dönölmezcesine sarsan 2013 Gezi-Haziran direniő ve sonrasında iktidarın başvurduğu baskı ve zulüm politikalarının yeni bir örneğine dün tanık olduk. Milyonlarca insanın yer aldığı, yakın tarihimizin en güzel günlerinin yaşandığı 2013 Gezi direniő-Haziran halk hareketiyle ilgili siyasi dava dün tam bir hukuk garabeti ile sonuçlandı.

İktidarın isteği doğrultusunda kurgulanan bu hukuk dışı davanın sonucunda, aralarında TMMOB Yönetim Kurulu Üyesi Mücella Yapıcı, Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi eski başkanı Tayfun Kahraman ve Mimarlar Odası'nın Hukuk Müşaviri Can Atalay'ın da bulunduğu arkadaşlarımız mahküm edildiler ve tutuklandılar.

Karar, sadece arkadaşlarımıza yönelik değildir. Bu karar, 2013 Mayıs-Haziran aylarında iktidarı sarsıp korkutan milyonlara yöneliktir; milyonlarca insanın demokratik hak kullanımlarını cezalandırmaya, barışçıl ve demokratik istemleri bastırmaya ve kamu idarelerine yakışmayacak bir şekilde öç almaya, cezalandırmaya yöneliktir.

Fakat bilinmelidir ki hiçbir dava ve hiçbir karar, Haziran direnişinin halk, demokratik kamuoyu ve yasalar nezdindeki meşruiyetini gölgeleyemez ve hiçbir güç bizlerin emekten, halkımızdan, ölkemizden, mesleğimiz ve bilimsel teknik doğrulardan yana duruşumuzu engelleyemez.

Gezi'yi savunuyoruz, milyonları savunuyoruz, o milyonların içinde ve her tarafındayız.

Gezi direniő ve mahkum edilen arkadaşlarımız, halkımızın ve tarihimizin yüz akıdır. Onlar milyonları, demokrasiyi, hukuku, yasal hak kullanımını örnek ve onurlu bir şekilde savundular.

Onlar, kendileri gibi, kamu/toplum yararının ayaklar altına alınmasına karşı, kamusal/toplumsal mekanların rant talanına karşı korunması mücadelesi veren milyonlarca insanın aklında ve kalbinde olacaklar. Asılsız suçlamaları uydurup kurgulayanlar, hukuk dıőılıđa yargı mekanizmalarının içinden dahil olanlar ise, tarihteki sayısız örnekte göröldüğu üzere, ne şimdi ne de gelecekte hiç iyi bir şekilde anılmayacaklar. İktidarın kabusu olan Gezi direniő üzerinden toplumsal muhalefeti sindirmeye yönelik olan bu siyasi kararı kınıyoruz.

Arkadaşlarımızla her zaman tam bir dayanışma içinde olacağız. Doğru bildiklerimizi söylemeye, halkımızdan, ölkemizden yana kamu/toplum yararını savunma mücadelemize devam edeceğiz.

**TMMOB Bilgisayar Mühendisleri Odası,,TMMOB Çevre Mühendisleri Odası,TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası,TMMOB Fizik Mühendisleri Odası,TMMOB Gemi Makinaları İşletme Mühendisleri Odası,TMMOB Gemi Mühendisleri Odası,TMMOB Gıda Mühendisleri Odası,TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası,TMMOB İç Mimarlar Odası, TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası, TMMOB Jeofizik Mühendisleri Odası, TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası, TMMOB Kimya Mühendisleri Odası, TMMOB Maden Mühendisleri Odası, TMMOB Makina Mühendisleri Odası, TMMOB Metalurji ve Malzeme Mühendisleri Odası, TMMOB Meteoroloji Mühendisleri Odası, TMMOB Mimarlar Odası, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası ,TMMOB Şehir Plancıları Odası, TMMOB Tekstil Mühendisleri Odası, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası**



# ÜRETEMEMEK Mİ? ÜRETTİRİLMEMEK Mİ? İŞTE BÜTÜN MESELE BU! ÜRETİCİ DE MUTSUZ... TÜKETİCİ DE MUTSUZ...

## “14 MAYIS DÜNYA ÇİFTÇİLER GÜNÜ”!... BUGÜN, KUTLAMA GÜNÜ DEĞİL, SORGULAMA GÜNÜDÜR

14 Mayıs 2022

“Efendiler! Milletimiz çiftçidir. Milletin çiftçilikteki çalışmasını yeni ekonomik tedbirlerle son hadde eriştirmeliyiz. Köylünün çalışmasının neticeleri ve verimleri kendi menfaati lehine son hadde çıkarmak ekonomik siyasetimizin temel ruhudur.” (1922)

Mustafa Kemal ATATÜRK

1946 yılında kurulan Uluslararası Tarım Üreticileri Federasyonu'nun (IFAB) kuruluş günü olan 14 Mayıs günü tüm dünyada “Dünya Çiftçiler Günü” olarak kutlanmaktadır. İçinde bulunduğumuz zor koşullara rağmen üretmeye, halkımızı beslemeye devam eden, toprağımıza sahip çıkan, alın teri ile ülkemize hizmet eden çiftçilerimiz, her geçen gün artan sorunlar nedeniyle günlerini buruk kutluyor. Ülkemizde çalışan nüfusun %17,2'sini istihdam eden tarım sektörünün asıl unsuru olan çiftçilerimizin içinde buldukları koşullar göz önüne alındığında, bugün bir kutlama günü değil, yaşanan sorunları sorgulama ve çözüm bulma günüdür.

Ülkemizde 1980'li yıllardan beri uygulanmakta olan neoliberal tarım politikaları sonucunda tarım sektörümüz ve çiftçilerimiz çok ciddi sorunlarla karşı karşıyadır. Küresel salgın, ciddi kuraklık, derinleşerek artan ekonomik kriz, savaş koşulları gibi olağanüstü süreçlerde yerli üretim ve üretilmeye yönelik ciddi somut önlemlerin alınmaması yaşanan ciddi sorunları daha da artırmıştır. Ülkemizin tarımsal üretiminde yaşanan sorunlara somut çözümler bulunmadan bunlara her geçen gün yenilerinin eklenmesi, girdilerde ve ürünlerde sorunları ithalatçı politikalarla çözmeye yönelik kolaycı yaklaşımların hız kesmeden devam etmesi, tarımsal girdi maliyetlerinin yüksekliği karşısında zamanında ve yeterince destek verilmemesi nedenleriyle çiftçinin kâr elde edemediği için üretimden çekilmesi, artmaya devam gıda enflasyonu karşısında tüketicinin pahalı gıda ürünlerine erişmeye çalışması son yıllarda gündemin değişmeyen konuları haline gelmiştir.

Tarımsal kamu yönetimi alanı tümüyle yabancı ve yerli şirketlerin kontrolüne ve serbest piyasanın insafına terk etmeye çalışırken, kapatılan tarımsal KİT'lerin yokluğu ve işlevsizleştirilen kooperatiflerin güçsüzlüğü çiftçinin piyasaya müdahale etmesini engellemektedir. Çiftçi örgütlerinin sesinin zamanında ve güçlü çıkarmaması da çiftçinin emeğinin karşılığını almasını güçleştirmektedir. TÜİK resmi verileri güncel ve gerçekçi olmayıp, düşük gösterilen girdi fiyat endeksine dayalı düşük taban fiyatı açıklanarak hasat zamanı ürün bedelini baskılama çabaları devam etmektedir. Hasat zamanı yapılan dışalılarla üretici fiyatının baskılanması yanlış günümüzde de devam etmektedir. Gerçek üretim maliyetleri üzerinden çiftçi kârı ve refah payını içeren alım fiyatları açıklanmamakta, alım garantisi ya verilmemekte ya da yeterli alım yapılmamakta, yerli ve yabancı piyasalarda oluşan yüksek fiyat farkına rağmen çiftçiye fark ödemesi yapılmamaktadır. Küçük aile işletmelerinin üretimde bulunmak için bankalara, tarım kredi kooperatiflerine, özel sektöre borçlanmak zorunda kaldığı ve kredi faizlerinin çiftçi lehine olmadığı ortamda çiftçi borçları sürekli artmakta, ipotek karşılığı üreticinin üretim araçlarına el konularak üretici üretim dışına itilmektedir. Yem-Süt-Et denklemi üretici aleyhine olup anaç hayvanların kesime gitmesi tüketiciyi de olumsuz etkilemektedir. Enerji maliyetleri yeterli sulama yapılmasını engellemektedir. Tarım arazileri, meralar, zeytinlikler hızla amaç dışı kullanıma açılırken, üretim ortamındaki sorunlar nedeniyle çiftçi kendi arazisini ekmekten vazgeçip terk etmektedir. Çiftçi yaş ortalaması oldukça yüksek olup gençler tarıma ilgi göstermemektedir. Kadın ve çocuk işçiliği istismar edilmeye devam ederken, mevsimlik tarım işçilerinin sorunları halen çözülememiştir. Tarımın 2021 yılında %2.2 küçüldüğü bir ortamda, orta vadeyi kapsayan önceden açıklanıp yılı içinde ödenen destekler ve düşürülen girdi maliyetleriyle ülke düzeyinde tarımsal üretim planlaması yapılmadığı sürece temel ürünlerde kendimize yeterli olmayacağı ortadadır.

Üretim sorunları kadar üretilen ürünlerin pazarlanması aşaması da ciddi sorunlar içermektedir. Hal Yasası, zincir marketlerin tekeli yapısı, çiftçiler aleyhine işleyen sözleşmeli üreticilik modeli gibi nedenlerle gıda tedarik zincirindeki sorunlar giderilememekte, göstermelik raf baskınları ve enflasyon timleriyle "tarlada ucuz rafta pahalı ürün" sorunu çözülememektedir.

Tarım ve gıda alanında yaşanan sorunlar da bellidir, çözüm önerileri de bellidir. Sorunların çözülmesi için toplumdan yana, üretimden yana, emekten yana politika tercihlerinin hızla yaşama geçirilmesi bir zorunluluktur. Dünya ölçeğinde yeniden gündeme gelen korumacı tarım politikaları tercihlerinden ders çıkararak, ülkemizdeki dışa bağımlı neoliberal politikalar yerine bir an önce üretim odaklı ulusal çıkarlara yönelik "kamucu tarım politikası" değişikliğine gidilmelidir. Açlığın, kıtlığın, gıda savaşlarının yaşanmadığı bir dünyada gıda egemenliği, gıda güvenliği ve gıda güvencesinin sağlanarak üreticilerimizle ve tüketicilerimizle birlikte tüm yurttaşlarımızın sağlıklı bir çevrede refah içerisinde mutlu yaşaması temel amacımız olmalıdır. Bu kapsamda; öncelikle tarım arazilerimizi koruyacak şekilde ülke düzeyinde "Arazi Kullanım Planlaması" yapılmalıdır. Ülke ve bölgeler düzeyinde büyük ova koruma alanları başta olmak üzere korunan ve sulanan tarım arazilerimizde üretim miktarı artışı, ürün çeşitliliği, üretim sürekliliğini sağlayacak ve Tarım Kanunu'na göre belirlenen zamanında ödenecek somut desteklerle yönlendirilecek "Tarımsal Üretim Planlaması"na geçilmelidir. Ülke düzeyinde "Tarımsal Üretim Seferberliği" ilan edilmeli, girdi maliyetleri düşürülmeli, ucuz kredi olanakları oluşturulmalı, artırılacak ürün ve girdi destekleri üretime ve üretime zamanında verilmelidir. Özellikle temel ürünlerde gerçek maliyetlere göre önceden alım fiyatı açıklanmalı, alım garantisi verilmeli, sezon sonu gerekirse fark ödemesi yapılmalıdır. Hayvansal üretim bitkisel üretimden ayrı düşünülmemeli, yem maliyetleri düşürülmeli, süt-yem paritesi 1/1.5 olarak uygulanmalıdır. Kamu sulama yatırımları ve arazi toplulaştırma hizmetleri gecikmeden bitirilmelidir. Ar-Ge çalışmalarına ciddi yatırım yapılarak yerli girdi ve teknoloji üretimine yönelik çalışmalar hızlandırılmalıdır. Tarımsal hammadde ve ürün dışalımını kısıtlanmalı, dışsatım olanakları artırılmalıdır. Demokratik, özerk, güçlü kooperatifçilik üretici ve tüketici boyutunda desteklenmeli, gıda tedarik zincirinin tüm aşamaları halkın yararına yeniden düzenlenmelidir. Kırsal alanları geliştirecek, ülkemiz gerçeği olan küçük aile işletmeciliğini destekleyecek, çiftçilerimizin refah düzeyini artırma kadar sosyal hayatın daha fazla içinde yer almasını sağlayacak önlemler alınmalıdır. Belki de en önemlisi tüm tüketicileri fedakarca doyurmasına karşın önünü görmekte zorlanan üreticilerimize hak ettiği değer verilmeli, çiftçilerimizin morali yükseltilmeli ve kamu yönetimine olan güveni tazelenmelidir.

Bilimi çiftçi ve toprak ile buluşturan, tarımsal üretimin her aşamasında çiftçilerimizle birlikte olan TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası olarak, çiftçilerimizin alın terinin ve emeğinin en yüce değer olarak görüleceği günler dileğiyle, 14 Mayıs Dünya Çiftçiler Günü umutlu olsun.

**Baki Remzi SUIÇMEZ**

**TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası**

**Yönetim Kurulu Başkanı**

# 48. DÖNEM I. DANIŞMA KURULU

## SONUÇ BİLDİRGESİ

(Ankara – 25 Mayıs 2022)

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası'nın 48. Dönem I. Danışma Kurulu Toplantısı, ZMO Ana Yönetmeliği'nin 45. ve 46 maddeleri gereği, geçmiş dönem Oda Başkanları, Genel Merkez Yönetim Kurulu asil ve yedek üyeleri, Onur Kurulu ve Denetleme Kurulu asil üyeleri, Şube Başkanları ve Saymanları, TMMOB organlarındaki temsilcilerimiz, Genel Sekreterimiz ile Genel Merkez çalışanlarımızın katılımı ile 25 Mayıs 2022 tarihinde 10.00-18.00 saatleri arasında Makine Mühendisleri Odası Eğitim ve Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir.

Ülkemiz ekonomiden siyasete kadar her alanda büyük bir kriz içerisindeyken krizin sorumlusu olanlar, halkın acil sorunlarına çözüm üretmek yerine toplumsal muhalefeti susturarak başarısızlıklarının üstünü örtmeye çalışıyor.

Aralarında TMMOB Yönetim Kurulu Üyemiz Mücella Yapıcı, Şehir Plancıları Odamız İstanbul Şubesi'nin eski Başkanı Tayfun Kahraman ve Mimarlar Odamızın Hukuk Müşaviri Can Atalay'ın da bulunduğu arkadaşlarımıza verilen cezalar akabinde Canan Kaftancıoğlu davasında verilen mahkûmiyet kararının, hukukun gereği olarak değil, iktidarın toplumsal muhalefeti sindirme siyasetinin bir sonucu olduğunu biliyoruz.

Türkiye'de sadece hukuk değil emeğimiz, alın terimiz de yok sayılıyor!

Açlık sınırının altında maaşlarla geçinmeye çalışan emeklilerin, borçlarla dükkânını çevirmeye çalışan esnafın, sahte enflasyon rakamlarına dayalı ücret zamlarıyla her yıl daha da yoksullaşan kamu emekçilerinin, günler aşan yoğun mesai saatleri boyunca emeğinin karşılığını alamadan çalışmak zorunda kalan sağlık çalışanlarının, tarlasına ekecek tohum, atacak gübre bulamayan üreticilerin, artan hayat pahalılığı, işsizlik, güvencesizlik ortamında iş bulmaya çalışan mühendis, mimar, şehir plancılarının, ziraat, su ürünleri, su bilimleri, balıkçılık teknolojisi, biyosistem ve tütün teknolojisi mühendislerinin ve "geçinemiyoruz" diyen milyonların taleplerine kulak tıkanmış durumdadır. Türkiye'nin getirildiği bu koşullar altında, Gezi Davası'nda ceza alan arkadaşlarımızı, uğruna bedeller ödediğimiz değerlerimizi ve kamusal faydayı savunmaya devam edeceğiz. Meslektaşlarımızın taleplerinin taşıyıcısı, emeğiyle geçinen tüm toplumsal kesimlerin gür sesi olmaya devam edeceğiz.

Tarım sektörümüz yıllardır uygulanan yanlış ve özelleştirmeci neoliberal tarım politikaları nedeniyle yapısal sorunlarını çözememiştir. Dünya ile birlikte ülkemizi de yoğun olarak etkileyen korona virüs salgın sürecinin gevşemesinin ardından Rusya-Ukrayna savaşı, küresel tarım ürünleri ve tarımsal girdi ticaretinde fiyat artışları, arz daralması, ihracatçı ülkelerin koruma önlemleri, kur ve enflasyon artışına ilişkin radikal önlemler alınmaması kamusal alana, çiftçi ve kırsal bölgelere yönelik herhangi bir tedbirin alınmaması sonucunda tarım sektöründe hayati sorunların devam etmesine neden olmaya devam etmektedir.

Bu hayati sorunlar ile birlikte enflasyondan işsizliğe, yoksullaşmadan ekonomik durgunluğa kadar hayatlarımızı her alanda olumsuz etkileyen ekonomik kriz giderek daha da derinleşmeye devam etmiş ve etmektedir. Yaşanan krizden kurtulabilmek için ithalat kolaylığına dayalı neoliberal ekonomi politikaları yerine üretim ekonomisini, sermayenin öncelikleri yerine kamusal çıkarları, kamu harcamalarında lüks ve savurganlığa dayalı yönetim anlayışı yerine tasarrufları, gündelik politikalar yerine planlı kalkınmayı hedefleyen anlayış bir an önce benimsenmeli, tarım sektörüne yönelik kısa, orta ve uzun vadeli tarımda yapısal sorunlarını gideren planlamalar acil olarak gündeme alınmalıdır.

Giderek derinleşen olumsuz iklim koşulları karşısında tüm yurttaşlarımızın içme suyu ve çiftçilerimiz tarafından tarımsal sulamada kullanılan su varlıkları korunmalı, su hizmetleri ücretsiz verilmeli, çiftçi su borçları silinmeli ya da faizsiz ertelenmelidir. Sulamada kullanılan enerji, destekleme kapsamına alınmalı ve borçlu çiftçilere uygulanan haciz ve takipler durdurulmalı, kamu idaresi tarafından karşılanmalıdır.

Üretim için gübre, tohum, ilaç, yem, mazot, elektrik gibi temel girdileri üreten tarımsal KİT'lerin özelleştirilenleri kamulaştırılmalı, kapatılanlar yeniden açılmalı ve işlevsizleştirilenlere işlev kazandırılmalı, özertleştirilerek çiftçi örgütlerinin aktif katılımı sağlanmalıdır. Bu yapısal dönüşüm sürecinde çiftçilerin girdi maliyetlerini düşürecek destekleme programları acilen yapılmalıdır. Girdi temininde KDV muafiyetleri ivedilikle sağlanmalıdır.

Bazı illerde "hobi bahçeleri" adı altında tarımsal niteliği korunacak arazi vasfı taşıyan araziler zaman içinde tarım dışına çıkarılmakta, parçalanarak küçülmelerine yol açılmaktadır. Kırsalda yapılan hobi bahçeciliği yeni imar alanları yaratmanın yeni bir yolu olmaya başlamıştır. Hobi bahçeciliği kentsel bir kavramdır. Denetlenerek ve belirli kurallar çerçevesinde, kent içinde uygun arazilerde yapımına izin verilmelidir. Tarım arazileri ise tarımsal üretim yapmak için kullanılmalıdır.

Gıda egemenliği, gıda güvenliği ve gıda güvencesi ülke gündemindeki yerini almalı, kendine yeter üretim için planlamalar hemen yapılmalıdır. Kamu sağlığını gözetmeyen merdiven altı ve riskli katkı ve kalıntılar taşıyan gıda ham maddeleri ile yapılan üretim, stokçuluk ve fahiş fiyatlar, doğru, etkin ve hızlı şekilde denetlenmeli, gerekli cezalar verilmelidir.

Tarımsal üretimin artırılması ve devamlılığının sağlanması için üretim, işleme, depolama ve tüketim aşamalarında bitki koruma önlemleri olmazsa olmaz koşuldur. Bitki koruma ürünlerinin üretimi, toptan ve perakende satışı, tanıtımı ve fiili uygulanmasının bu konuda eğitim almış uzman kişilerce yapılması bir zorunluluktur. Bitki koruma uygulamaları sadece tarım ilaçlarının kullanıldığı kimyasal mücadele uygulamaları ile de sınırlı değildir. Ülkemizdeki mevcut bitkisel ilaç satış bayilerinin çözölemeyen sorunları arasında; reçete sorunu, pestisitlerin ruhsatlandırma alanları ve dozları, gübre ruhsatı ile satılan pestisitler, etiket fiyatı, denetim, sahte ve kaçak ilaçlar, üreticinin eğitim ve gelir seviyesi düşüklüğü, mesai saatleri, kâr marjının düşüklüğü, uzun vadeli satış ve tahsilat zorluğu, sermaye yetersizliği, ürün fiyatlarının belirsizliği, ilaçların kullanım süreleri, fide, gübre, tohum satışları gibi bugün de yaşanan birçok ciddi sorunları mevcutken bitkisel ilaç satış bayiliklerinin bitki koruma konusunda hiç bir yeterliliği olmayan diğer meslek disiplinleri dahil, Orman Mühendisi ve Orman Endüstri Mühendislerine verilmesi yanlıştır. Bu yanlış ivedilikle düzeltilmelidir.

Bitki koruma, gübre, tohum, tarım alet ve makinası gibi girdileri satan Tarımsal Bayilere yönelik halk sağlığının korunması ve haksız rekabet ortamı oluşmaması için Tarım ve Orman Bakanlığı'nca ülke düzeyinde ortak uygulama başlatılmalı ve süreç sıkı bir şekilde denetlenmelidir.

Sağlık Bakanlığı'nca yürürlüğe konulan "Biyosidal Ürünler Yönetmeliği" değişikliği yeniden değerlendirilmeli, biyosidal ürün veya aktif maddelerin imalinden sorumlu olacak meslek grupları içerisinde eskiden olduğu gibi yine Ziraat Mühendisleri de olmalı, halk sağlığı açısından biyosidal uygulaması yeterli eğitim almamış her meslek grubuna açılmamalıdır.

Adalet Bakanlığı'nca planlanan Bilirkişi Eğitimleri yeniden açılmalı, ODA'mızca verilen bilirkişilik temel ve yenileme eğitimlerine ivedilikle izin verilmelidir. Bilirkişilik uzmanlık ve alt uzmanlık alanlarında meslektaşlarımızı mağdur eden düzenlemeler ve uygulamalar derhal düzeltilmelidir. Yerel yönetimlerle kamusal eğitim programları ve uygulamalarına ilişkin ortak çalışma olanakları üzerinde çalışılacaktır.

Tarımsal üretimde önemli bir işgücü konumunda bulunan geçici, gezici olarak çalışan kadın ve erkek mevsimlik tarım işçilerinin karşılaştıkları sosyal güvenlik, emeklilik vb. sorunlar ile tarımda çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik kalıcı çözümler geliştirilmeli, şehirlerarası nakil ve barınma koşulları dahil üretim sezonu öncesi gerekli önlemler alınmalı, çalışma ve sosyal hayatları ivedilikle iyileştirilmelidir.

Öncelikle tarımsal ilaç, gübre, tohum olmak üzere yerli girdi üretimine ve ıslah çalışmalarına yönelik gerekli Ar-Ge çalışmaları hızlandırılmalı ve süreç koşulsuz desteklenmelidir.

"Tohumculuk Yasası" ekosistem, tarımsal varlıklarımız, çiftçiler ve kamuoyu çıkarları gözetilerek bir an önce yeniden düzenlenmelidir.

Gıda arzının sürekliliği, verim ve üretici gelirinin artması için sulamaya uygun tarım alanları bütçeden yeterli kaynak ayrılarak ivedilikle sulu tarıma açılmalı, su tasarrufu sağlayan basınçlı/kontrollü sulama yöntemleri uygulanmalı, sulanan alanlarda eşgüdümlü olarak arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri tamamlanmalıdır.

AB ve diğer pazarlara ihraç ettiğimiz yaş sebze, meyve ürünleri ve tarım ürünlerindeki pestisid kalıntıları sorunlarını kalıcı olarak çözmek için AB ülkelerinin kullandığı ortak Maksimum Rezidü Limitleri (MRL) ne göre uygulama, kontrol, planlama ve organizasyonlar yapılmalıdır.

Hayvancılığın gelişmesi sağlanarak, üreticinin gelir artışı yanında, vatandaşın sağlıklı et, süt ve süt ürünleri tüketmesi için kalıcı özel önlemler alınmalıdır. Beyaz et ve yumurta sektörü salgın boyunca desteklenmelidir. Kırmızı et sorununun giderilmesi için dönemsel olarak açılan tarife kontenjanlarıyla dışalım yolu tercih edilmemeli, devlet üretim çiftlikleri yoluyla üreticiye teknik destek sağlanmalı, yem, ilaç, aşı desteği verilmeli, meraların amaç dışı kullanımı önlenmelidir. Yem fiyatlarındaki aşırı artış ile süt fiyatlarının maliyetin altında olması dişi sığırların kesime gönderilmesine neden olmaktadır. Et-yem ve süt-yem paritesinin uluslararası değerlere çıkarılması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Endüstriyel hayvancılık çok boyutlu değerlendirilmeli, agroekolojik hayvancılığa geçiş özendirilmelidir.

Artan gıda ihtiyacının karşılanmasında önemli bir besin kaynağı olan su ürünleri halkın beslenmesinde gerektiği kadar yer almamaktadır. Kişi başına tüketim 5-6 kilogramlar civarında olup gelişmiş ülkelerin tüketiminin oldukça gerisindedir. Ekolojik özellikleri birbirinden farklı 3 deniz, 1 iç deniz ve 25 farklı akarsu havzasına sahip olan Türkiye zengin balık biyoçeşitliliğine sahiptir. Sahip olduğu büyük potansiyele rağmen bu kaynakları doğru ve sürdürülebilir bir şekilde değerlendirememektedir. Pelajik ve bentik balık stokları yenilenme oranlarını aşan bir şekilde sömürülmekte, kirlilik, kaçak avcılık, av yasaklarına uyulmaması gibi etkenler ise stoklara geri dönülmez zararlar ver-

mektedir. Stoklarımız üzerindeki av baskısının azaltılması, kaçak avcılığın önlenmesi, av yasalarına uyulmasının sağlanması için kamu kurumlarının denetimlerini artırması gerekmektedir. Su Ürünleri Mühendisleri, Su Bilimleri ve Mühendisleri ile Balıkçılık Teknolojisi Mühendislerinin kamuda istihdam edilmesi ile denetimler yetkin mühendisler tarafından yapılacaktır. Bu meslek gruplarının planlama ve denetimlerde etkin görevler alması sağlanmalıdır.

Eğitim ve istihdam politikaları birlikte planlanmalı, eğitimde altyapı ve kalite sorunu dikkate alınmalı, işsizlik sorununun çözümüne yönelik kamuda istihdam ve özel sektörde çalışma olanakları ile tarımsal eğitimin kalitesi artırılmalıdır. Odamız Ziraat Mühendisliği akademik eğitiminde kalitenin yükseltilmesi için Ziraat Fakülteleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon çalışmalarına destek vermeye devam edecektir.

Meslektaşlarımız ve üyelerimizin İşçi Sağlığı İş Güvenliği eğitimleri, ZMO olarak içinde bulunduğumuz İSİG komisyonlarında ki uzmanlarımız üzerinden devam ettirilecek emeğin sağlığı ve güvenliği standartlarının çağdaş demokratik standartlara ulaşabilmesi için gerekli mücadele sürdürülecektir.

Bakanlık teşkilat yapısında "Çiftçi Yayım ve Eğitim Şubeleri" tekrar açılıp eğitim ve yayımda birlik sağlanmalıdır. Tarım Danışmanlığı kamu dışında da etkin hale getirilmeli, tarımda özel sektör ve gelişen tarımsal üretim ve tüketim kooperatifçiliği için de zorunlu olmalıdır. Tarım Danışmanlarının ücreti yeterli düzeye çıkarılmalıdır.

Kamuda çalışan veya emekli meslektaşlarımızın mali ve özlük sorunları ve iyileştirmeler için sendikalar ile ortak mücadele, kamuoyu ve hükümet nezdinde girişimler ve çalışmalar yapmaya devam edilecektir.

Kadın hakları mücadelesi kapsamında cinsiyet ayrımcılığına, toplumsal rollere, dayatılan yaşam biçimine, kültürel kabullere, dinsel referanslara bağlı olmadan özgür ve bağımsız bir birey olarak toplumda yer alma, toplumsal yaşamın her alanında eşit olarak var olma mücadelesinde taraf olmak ve üzerimize düşen tüm sorumlulukları yerine getirmek konusunda gereken mücadele ve cinsiyet eşitliği eğitim çalışmalarına devam edilecektir.

Yaklaşık 25 milyon kişinin yaşadığı ve sanayinin %60'ının bulunduğu Marmara Bölgesindeki yoğun sanayileşme ve yerleşimin dünya da uygulanmayan derin deniz deşarjı uygulaması ve yüksek enerji maliyetleri nedeniyle biyolojik arıtma yapmayan sanayi ve yerel yönetimlerin eksikliklerinden kaynaklanan evsel ve endüstriyel nitelikli atıkların ve insan faaliyetleri kökenli tüm kirleticilerin oluşturduğu kirlilik, yaşanan iklim krizinin etkisiyle yaklaşık 1,5-2 C0 ısınan Marmara denizinin de ve tüm etki alanında ekosistemi bütünü ile bozacak şekilde kıyı ve su kirliliğine sebep olarak çevre felaketi mülaj oluşumuna yol açtığı daha önce yayımladığımız rapor ve basın açıklamalarında belirtilmiştir. İnsan kaynaklı Endüstriyel ve evsel atıklarla oluşan bu çevre kirliliğini önlemek için planlama çalışmalarına katılmak meslek örgütümüz ve meslektaşlarımızın görevlerindedir. Bu kapsamda meslek alanımızı ilgilendiren tarımda kullanılan zirai ilaçların kontrolsüz kullanımına bağlı oluşan kirletici yükünü azaltmak açısından gerekli önlemleri almak hem insani hem de mesleki açıdan vicdani bir sorumluluktur. Karbon emisyonunun azaltılması ve tüm sularımıza deşarj edilen evsel, sanayi ve tarımsal kirliliğin önlenmesi için sürdürdüğü çalışmalara devam edecektir.

Bugün iklim değişikliği kapsamında yaşanmaya başlanan sert rüzgarlar, hortumlar, kuraklık, seller ve sıcaklık dalgaları üretimimizi, üreticimizi ve tüm halkımızı olumsuz etkilemektedir. Rant uğruna ortaya çıkan çarpık kentleşme, yeterince inceleme ve değerlendirme yapılmadan inşa edilen enerji yapıları ve madencilik faaliyetleri, doğal varlıklar üzerinde yıkım derecesinde tahribata yol açmakta ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini tetiklemektedir. Doğal varlıklarımız gelecek nesillerimize miras olarak bırakacağımız yaşam kaynaklarıdır. Yapılacak yatırımlarda mutlaka meslek odalarının ve yöre halklarının görüşü alınmalıdır. ODA'mızın bu konudaki haklı mücadelesi her zaman olduğu gibi bundan sonra da devam edecektir.

5403 sayılı Yasa kapsamında İllerde kurulan Toprak Kuruma Kurullarının kararları topraklarımızı ve verimli tarım arazilerimizi korumaya yönelik olmalıdır. ODA'mız kamu yararı, alternatif alan dahil çeşitli gerekçelerle kurulda alınan yanlış kararlara itiraz ederek, süreci takip etmeye ve gerekirse yargıya taşımaya devam edecektir.

Yerel yönetimlerde Kırsal alanlarla ilgili daire başkanlıkları ya da müdürlüklerin oluşturulması, yapılanmada kırsal kesimi geliştirme, tarımsal üretimi ve etkinliğini artırma amaçlı Ziraat Mühendislerinin görevlendirilmesi, yerel tarımın yerel yönetimlerce destekleme modellerinin geliştirilmesi ve tarım ve mera arazilerinin korunması için gerekli yapılanmayı sağlamaları konusunda ortak planlama ve etkinlikler gerçekleştirilecektir.

Ülkenin tamamını ekonomik, demografik ve ekolojik olarak etkileyecek olan toplumun geniş kesimlerinin özellikle de İstanbul'da yaşayan halkın yoğun itirazlarına, bilimsel gerçeklere ve kamu yararı ilkesine aykırı olmasına rağmen ilerlemeye devam eden Kanal İstanbul Projesi kapsamında kanalın çevresindeki tarım ve mera arazilerinin katledilmesine yönelik 1/100000 Çevre Düzeni Planı Değişikliğinin iptaline, tarım ve mera arazilerinin vasıf değiştirilme kararlarına yönelik üzerimize düşen görevleri hukuki olarak yerine getirmekteki kararlılığımız devam edecektir.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası olarak diyoruz ki;

Üretimdeki yapısal sorunlara kalıcı çözüm getirilmeli, üretim maliyetleri düşürülmeli, çiftçimizin kazandığı, tüketicinin makul fiyatlarla ürüne ulaşabildiği bir sistem kurgulanmalıdır. Ülke ve bölgeler düzeyinde büyük ova koruma

alanları başta olmak üzere korunan ve sulanabilecek olan tarım arazilerimizin artırılarak üretim miktarı artışı, ürün çeşitliliği, üretim sürekliliğini sağlayacak ve Tarım Kanunu'na göre belirlenen zamanında ödenecek somut desteklerle yönlendirilecek "Planlı Tarımsal Üretim" e geçilmelidir. 2001 yılından beri yapılmayan tarım sayımı bir an önce yapılmalıdır. Meralar korunmalı ve mera ıslahları hızla yapılmalıdır. "Tarımsal Üretim Seferberliği" ilan edilmeli, girdi maliyetleri düşürülmeli, ucuz kredi olanakları oluşturulmalı, artırılabilecek ürün ve girdi destekleri üretime ve üretene verilmelidir. Yerli üretimi ve üreticiyi koruyan "Kamucu Tarım Politikaları" ivedilikle yaşama geçirilmelidir.

Tarımsal kamu yönetimi güçlendirilmeli, ilgili yönetsel birimlere meslek dışı atamalardan vazgeçilmeli liyakat sahibi Ziraat Mühendisleri atanmalıdır. Kamuya yeterli sayıda yeni mühendis alımı hızla gerçekleştirilmelidir. Tarım ve gıda sektörü özel sektörün inisiyatifine bırakılmamalı, çiftçilerin ve tarım kesiminin satın alma, eğitim, üretim ve ürün satış konularında güçlenmesi için kooperatifleşmesi desteklenmelidir.

Ülkemizdeki açlık ve yoksulluk sınırları gözetilerek genelde kamu emekçisi mühendis, mimar ve şehir plancılarının, özelde ziraat, su ürünleri, su bilimleri, balıkçılık teknolojileri, biyosistem ve tütün teknolojisi mühendislerinin maaşları insanca yaşayacakları bir düzeye yükseltilmeli ve ek göstergeleri 4800-6400 arasında yükseltilmelidir.

Meslektaşlarımızın ve üreticilerin mağduriyetini engellemek ve tarım sektörüne yönelik olumsuz sonuçların önüne geçebilmek için çalışarak, araştırarak ilgili kurumları ve kamuoyunu bilgilendirerek görevimizi yerine getirmeye devam ediyoruz ve edeceğiz.

Mesleğimizin itibarsızlaştırılması, mesleki yetkilerimizin elimizden alınması, meslek örgütümüzün işlevsizleştirilmesi ve bölünmesine izin vermeyeceğiz.

**Yaşasın TMMOB**

**Yaşasın ZMO**

**Yaşasın ZMO Örgütülüğü**

# KUTLARKEN DÜŞÜNMEMİZ GEREKEN BİR BAYRAM!.. TOPRAK BAYRAMI!...

## TOPRAKLARIMIZI KORUYANLARIN TOPRAK BAYRAMI KUTLU OLSUN

12 Haziran 2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından 11 Haziran 1945 tarihinde kabul edilen 4753 sayılı “Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu”; toprağı olmayan ya da yetmeyen çiftçilerin aileleriyle birlikte geçimlerini sağlayacak ve işgüçlerini değerlendirecek ölçüde toprak edinmeleri amacıyla çıkarılmıştır. Ülke gerçeğı için gerekli olan “toprak reformu” kapsamında yasalaşan Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu sonrasında, TBMM’de 15 Haziran 1945 tarihinde 4760 sayılı “Toprak Bayramı Kanunu” kabul edilmiştir. Yasaya göre; “Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu’nun kabul edildiğı 11 Haziran tarihini takip eden Pazar günü her yıl Toprak Bayramı olarak kutlanır.” Bu yıl, 12 Haziran 2022 Pazar günü, Toprak Bayramı.

Ülkemizde çok partili sisteme geçişte önemli bir rolü olan Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu bazı önemli eksiklikler ve büyük arazi sahiplerinin baskısı sonucunda kısa sürede yürürlükten kaldırılmış; dolayısıyla Toprak Bayramı anlamsız bir gün olarak kutlanmaya mahkûm edilmiş, uzun yıllardır gündemde olmamasına karşın son yıllarda kamu yönetimi tarafından şekilsel olarak yeniden gündeme getirilmiştir.

Ülkemiz, Anayasal bir Hukuk Devletidir. Anayasanın 166. maddesi planlamayı, 56. maddesi çevreyi korumayı, 44. maddesi toprağı korumayı ve toprak mülkiyetini, 45. maddesi tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemeyi, 169. maddesi ormanların korunması ve geliştirilmesi düzenlemiştir.

TMMOB ZMO olarak; Toprak Bayramı günü soruyoruz ve ülkeyi yönetenlerden acil ve somut yanıtlar bekliyoruz.

2022 yılında; farklı kurumlarda çok sayıda sağlıksız ve güncel olmayan veri mevcut olmasına karşın, toprak ve arazi varlığımız ile ülke topraklarımızın özelliklerini ayrıntılı olarak bilmiyoruz.

Kalkınma Planı (2019-2023); Ülke genelinde toprak yeteneklerini gösteren detaylı toprak etütlerinin yapılması, haritalanması ve sınıflandırılması sağlanacaktır.

Soruyoruz; Detaylı toprak etütleri ve haritalama çalışmalarını kim yapacak, neden yapmadı, ne zaman yapılacak?

2022 yılında; farklı kullanım amaçlarını dikkate alarak nitelikli toprakları koruyarak tüm sektörlerle arazi tahsisi sorununu çözmek için ülke ve bölge/il düzeyinde arazi kullanım planları mevcut olmayıp, çeşitli ölçeklerdeki imar planları ile verimli topraklarımızı ve tarım arazilerimizi hoyratça yok ediyoruz.

Kalkınma Planı (2019-2023); Toprak bilgi sistemine dayalı tarımsal arazi kullanım planlarının hazırlanması tamamlanacaktır.

Soruyoruz; Tarımsal arazi kullanım planlarını kim yapacak, neden yapmadı, ne zaman yapılacak?

2022 yılında; topraklarımızı ve tarım arazilerimizi koruması gereken 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, 4342 sayılı Mera Kanunu, 3573 sayılı Zeytinliğin Islahı ve Yabanilerin Aşılattırılması Hakkında Kanun, 6831 sayılı Orman Kanunu koruyucu hükümlerine rağmen, sürekli getirilen yeni istisna maddeleriyle topraklarımız yok olmakta, verimli arazilerimiz, meralarımız, zeytinliklerimiz, özel ürün arazilerimiz konut yapımı, sanayi ve enerji yatırımları, madencilik faaliyetleri ile talan edilmektedir.

Kalkınma Planı (2019-2023); Tarım arazilerinin tarım dışı amaçlı kullanım baskısını azaltacak düzenlemeler tamamlanacak ve denetimler artırılabilecektir. Tarım arazilerinin korunması, etkin kullanımı ve yönetimi sağlanacaktır.

Soruyoruz; Ne kadar tarım arazimize amacı dışında kullanılmak üzere izin verilmiştir? Tarım arazilerimizi kim koruyacak, neden korumuyor, ne zaman koruyacak?

2022 yılında; tarımsal işletmelerin güncel durumunu bilmiyoruz. Tarımsal üretimin temel öğesi olan toprakların gerek mülkiyet dağılımı gerekse yetersiz işletme genişliği ve parçalılık yönünden sorunları devam etmektedir.

Kalkınma Planı (2019-2023); Tarım sayımı yapılacaktır. Küçük aile işletmeleri korunurken, tarım işletmelerinin ölçeklerinin yeter geliri tarımsal arazi büyüklüğüne ulaşması için başta kiralama olmak üzere arazi edinimine yönelik çalışmalar yürütülecektir. Tarım arazilerinin miras ve satış yolu ile bölünmesi önlenecek, mirasçılara arazi ediniminin finansal destek sağlanacaktır. Arazi toplulaştırma çalışmalarına sulama yatırımları ile entegre bir şekilde devam edilecek, tescil işlemlerinin hızlandırılması için düzenlemeler yapılacaktır.

Soruyoruz; Tarım sayımı 2001 yılından beri neden yapılmadı, kim yapacak, ne zaman yapacak? Toprak mülkiyet sorunları ne zaman çözülecek? Tarım arazilerinde arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri ne zaman tamamlanacak, nasıl tamamlanacak?

Sorunlarımız çok, sorularımız çok, çözüme yönelik somut adımlar ise maalesef yok.

Toprak gıdanın başladığı yerdir. Gıdamızın %95'i doğrudan ya da dolaylı yollarla topraktan gelir. Sağlıklı ve yüksek kaliteli gıda ancak sağlıklı topraklarda yetişir. Topraklar dünyadaki biyoçeşitliliğin dörtte birini bünyesinde barındırır. Karbon döngüsünde önemli rol oynayarak iklim değişikliğiyle mücadele ve ona adapte olma konusunda da yardımcı olur. Topraklar suyu depolayarak ve filtreleyerek sellerin ve kuraklığın olmasını engeller. Toprak sınırlı bir doğal kaynaktır. Canlı bir varlık olan toprak, kaybedildiğinde veya bozulduğunda insanların yaşam süresi gibi kısa bir sürede tekrar oluşamaz. Bugün ülkemizde tarım arazilerimiz potansiyel sınırına ulaşmış, bir avuç yeni arazi olanağı neredeyse kalmamıştır. Buna karşın, altyapının götürüldüğü her arazide, her türlü yatırımın gerçekleştirilmesi mümkün iken, tarım arazilerine yönelik yapılaşma/betonlaşma girişimlerinin halen sürmesi vahim bir durum yaratmaktadır. Oysa, toprakların korunması gıda güvenliği ve sürdürülebilir gelecek için büyük önem taşımaktadır. Tam da bugünlerde dünyada ve ülkemizde gıda krizini somut olarak yaşarken.

Bizleri doyuran, doğaya ve canlılara ev sahipliği yapan, kucak açan toprağa saygı her toplumun sosyolojik, kültürel ve politik açıdan temel önceliklerinden biri olmalıdır. Ne var ki; erozyon ve benzeri doğal yitim süreçlerinin yanında, her şeyi rant ve kolay kazanç sayan politikalar nedeniyle topraklarımız bugün çok ciddi birçok sorunla karşı karşıyadır. Ana sorun, toprak kullanımının doğru ya da yanlış olması sorunudur. Sorun, tarımsal yapının bozuk olması, tarımsal işletmelerin küçük, parçalı, dağınık veya çok büyük olması; eğimli arazilerin yeteneklerine uygun kullanılmaması nedeniyle erozyona, sel baskınına, toprak kaymasına uğraması; toprakların yanlış tarımsal ve denetimsiz sanayi, karayolu, madencilik faaliyetleriyle kirletilmesi; tarımsal nüfusun sağlıklı bir şekilde azaltılamaması sonucu yaşanan göç ve sağlıksız kentleşme; bazı bölgelerde yarı feodal yapının halen sürmesi; orman, mera, kıyı, sulak alanlar, gen kaynakları gibi doğal varlıkların hızla yok olması; ülkenin toprak ve arazi varlığının ve sorunlarının tam olarak bilinmemesi; yanlış ve yanlış tarım politikaları nedeniyle bitkisel ve hayvansal ürünler açısından kendine yetmez duruma düşürülen ülkemiz insanının açlığı yaşamamasıdır. Dolayısıyla sorun ne tam sanayileşebilmiş, ne tam kentileşebilmiş, ne tam beslenebilen, ne de tam olarak doğal kaynaklarını koruyabilen ve geliştirebilen bir ülkede, geleceğe güvenle bakamama sorunudur.

Dört mevsimin tüm verileriyle donatılmış ülkemiz topraklarını; sürekli değiştirilen yasalarla, her gelen kamu yönetiminin talana izin veren kararlarıyla büyük bir hızla ölüme sürüklememek; bu dinmeyen hıncımızı, bu sevgisizliğimizi bize kazandıran eğitim sistemimizi değiştirmek; altı ve üstü doğal, kültürel, tarihsel zenginliklerle donatılmış bu uygarlıklar beşiğinin gittikçe artan bir aymazlıkla tüketilişini durdurmak; kendine yapılan büyük yanlışlıklara tutsak olmayacak kadar kimlikli ve özellikli topraklarımızı, "toprak ana" kutsallığında korumak ve geliştirmek; kötü bir kircacılıktan sıyrılarak ülkenin gerçek sahibi olduğumuzu, gerçek yurttaş olduğumuzu gösterebilmek; kimlikli bir birey olarak öncelikle "toprağın ölümünü" erteletebilmek ve sonra sorunlu toprakları iyileştirebilmek için devletin yönlendiriciliğinde gerekli yasal ve yönetsel düzenlemelerin bir an önce yapılması ve ivedilikle yaşama geçmesi mutlak bir gerekliliktir.

Açlığın, yoksulluğun, eşitsizliklerin yaşandığı bir dünyada ülkemiz sahip olduğu zengin toprak varlıklarını çok iyi korumak ve geleceğe aktarmak zorundadır. Toprak ve su gibi temel varlıklar sadece ülkelerin ve o ülkede yaşayan insanların değil, tüm canlıların ortak malıdır. Bundan dolayı da bu üretim faktörlerini korumak, sürdürülebilir kullanımını sağlamak ve insanoğlunun hor kullanımından alıkoymak herkesin ortak sorumluluğundadır.

Toprak yaşamdır, candır... Canlı olduğunu unuttuğumuz, koruyup kollayamadığımız, mal gibi alıp sattığımız, fet-hedip mülk edindiğimiz, devredip kiraladığımız, bedenine saldırdığımız, betonla başını ezdiğimiz... buna rağmen şimdilik vermeye devam eden, ayırım yapmadan bizleri doyuran toprağımız... Aşık Veysel'in dediği gibi: "İşkence yaptıkça bana gülerdi/ Bunda yalan yoktur herkes de gördü/ Bir çekirdek verdim dört bostan verdi/ Benim sadık yârim kara topraktır."

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası olarak; büyüme ve kalkınma stratejilerinin oluşturulmasında ve uygulanmasında "ülkemizin toprak varlığının ve arazi kaynaklarının korunarak yönetilmesi" ve "doğal yaşamın sürdürülebilirliği" ilkelerini vazgeçilmez koşul olarak görüyoruz. Kamu yönetimini topraklarımızı ödünsüz korumaya davet ediyoruz.

Topraklarımızı koruyanların Toprak Bayramı kutlu olsun.

Baki Remzi SUIÇMEZ

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası

Yönetim Kurulu Başkanı





KARANLIK GİDER  
**GEZİ** KALIR

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

**GIDA GÜVENLİĞİ  
SAĞLIKLI YARINLAR İÇİN  
TEMEL BİR HAKTIR!**

**GIDA GÜVENLİĞİMİZ ve  
EGEMENLİĞİMİZ için ÜRETİM  
EKONOMİSİNE GEÇİLMELİ  
KAMUCU TARIM ve  
GIDA POLİTİKALARI  
UYGULANMALIDIR.**

**7 Haziran Dünya Gıda  
Güvenliği Günü**

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

# SOSYAL MEDYA

